

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

TÜRKİYE'NİN ÜRETİM YAPISI

Girdi-Çıktı Modeli
Temel Bulgular

TÜSİAD BÜYÜME STRATEJİLERİ DİZİSİ No:3

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

TÜRKİYE'NİN ÜRETİM YAPISI

Girdi-Çıktı Modeli ile
Temel Bulgular

Haziran 2005

(Yayın No. TÜSİAD-T/2005-06/400)

Meşrutiyet Caddesi, No.74 34420 Tepebaşı/İstanbul
Telefon: (0212) 249 07 23 • Telefax: (0212) 249 13 50

© 2005, TÜSİAD

Tüm hakları saklıdır. Bu eserin tamamı ya da bir bölümü, 4110 sayılı Yasa ile değişik 5846 sayılı FSEK uyarınca, kullanılmazdan önce hak sahibinden 52. Maddeye uygun yazılı izin alınmadıkça, hiçbir şekil ve yöntemle işlenmek, çoğaltılmak, çoğaltılmış nüshaları yayılmak, satılmak, kiralananmak, ödünç verilmek, temsil edilmek, sunulmak, telli/telsiz ya da başka teknik, sayısal ve/veya elektronik yöntemlerle iletilmek suretiyle kullanılamaz.

ISBN : 975-8458-85-X

LEBİB YALKIN YAYIMLARI VE BASIM İŞLERİ ANONİM ŞİRKETİ
Oto Sanayii, Barbaros Cad. No.78 34396 4. Levent-İSTANBUL
Tel: (0212) 282 39 00 Faks: (0212) 280 99 34

ÖNSÖZ

TÜSİAD, özel sektörü temsil eden sanayici ve işadamları tarafından 1971 yılında, Anayasamızın ve Dernekler Kanunu'nun ilgili hükümlerine uygun olarak kurulmuş, kamu yararına çalışan bir dernek olup gönüllü bir sivil toplum örgütüdür.

TÜSİAD, demokrasi ve insan hakları evrensel ilkelerine bağlı, girişim, inanç ve düşünce özgürlüklerine saygılı, yalnızca asli görevlerine odaklanmış etkin bir devletin varolduğu Türkiye'de, Atatürk'ün çağdaş uygarlık hedefine ve ilkelerine sadık toplumsal yapının gelişmesine ve demokratik sivil toplum ve laik hukuk devleti anlayışının yerleşmesine yardımcı olur. TÜSİAD, piyasa ekonomisinin hukuksal ve kurumsal altyapısının yerleşmesine ve iş dünyasının evrensel iş ahlakı ilkelerine uygun bir biçimde faaliyette bulunmasına çalışır. TÜSİAD, uluslararası entegrasyon hedefi doğrultusunda Türk sanayi ve hizmet kesiminin rekabet gücünün artırılarak, uluslararası ekonomik sistemde belirgin ve kalıcı bir yer edinmesi gerektiğine inanır ve bu yönde çalışır. TÜSİAD, Türkiye'de liberal ekonomi kurallarının yerleşmesinin yanısıra, ülkenin insan ve doğal kaynaklarının teknolojik yeniliklerle desteklenerek en etkin biçimde kullanımını; verimlilik ve kalite yükselişini sürekli kılacak ortamın yaratılması yoluyla rekabet gücünün artırılmasını hedef alan politikaları destekler.

TÜSİAD, misyonu doğrultusunda ve faaliyetleri çerçevesinde, ülke gündeminde bulunan konularla ilgili görüşlerini bilimsel çalışmalarla destekleyerek kamuoyuna duyurur ve bu görüşlerden hareketle kamuoyunda tartışma platformlarının oluşmasını sağlar.

TÜSİAD Ekonomik ve Mali İşler Komisyonu tarafından hazırlatılan “Türkiye’nin Üretim Yapısı: Girdi-Çıktı Modeli ile Temel Bulgular” adlı bu çalışmayı İstanbul Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Gülay Günlük-Şenesen yapmıştır.

Çalışmanın yazarı; sorularını sabırla yanıtladığı için Devlet İstatistik Enstitüsü Input-Output Şube Müdürü Mehmet Kula’ya, gerekli hesaplamaları büyük bir özen ve yetkinlikle yaptığı için de TÜSİAD Ekonomik Araştırmalar Bölüm Sorumlusu Eren Ocakverdi’ye teşekkür etmektedir.

Haziran 2005

ÖZGEÇMİŞ

Prof. Dr. Gülay GÜNLÜK-ŞENESEN

Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi Bölümünde Lisans (1978) ve Yüksek Lisans (1979) eğitimi gördü. Doktora aşamasında dersleri AÜSBF'de, "Sosyal Hesaplar Matrisi ve Türkiye için bir Uygulama" başlıklı tezini İTÜ'de tamamladı (1984). 1979-1981 yıllarında Devlet Planlama Teşkilatı'nda, 1981-1995 yıllarında İTÜ İşletme Fakültesi İşletme Bölümü'nde çalıştı. 1996'dan bu yana İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde görev yapmaktadır. Ekonometri uygulamaları, cinsiyete dayalı ayrımcılık, savunma sanayii ve harcamaları, girdi-çıktı modellemesi konularında yurtiçinde ve yurtdışında araştırmaları yayımlanmıştır. 2004 yılında International Input-Output Association'ın (Viyana) yönetim kuruluna seçilmiştir.

İÇİNDEKİLER

I. GİRİŞ	9
II. GİRDİ-ÇIKTI MODELİNİN BAŞLICA ÖZELLİKLERİ	11
A. Talep Yönlü Model	12
B. Arz/Maliyet Yönlü Model	16
III. ÜRETİMİN YAPISI VE BÜYÜMEYE KATKILAR	19
A. Üretim Yapısı İçindeki Konum	19
1. Toplam üretimin sektörel bileşimi	19
2. Yurtiçi aragirdi üretiminin sektörel bileşimi	20
3. Yurtiçi nihai talebin sektörel bileşimi	20
B. Büyüme Katkıları	21
1. GSYİH'ye üretim yönünden katkıları	21
2. GSYİH'ye gelirler yönünden katkıları	22
a) Emek gelirlerinin (Çalışanlara yapılan ödemeler) sektörel bileşimi	22
b) Emek-dışı gelirlerin sektörel bileşimi	22
c) Üretim vergilerinin sektörel bileşimi	23
d) Üretim sübvansiyonlarının sektörel bileşimi	24
3. GSYİH'ye harcamalar yönünden katkıları	24
a) Yurtiçi özel tüketimin sektörel bileşimi	24
b) Yurtiçi devlet tüketiminin sektörel bileşimi	25
c) Yurtiçi özel yatırımların sektörel bileşimi	25
d) Yurtiçi kamu yatırımlarının sektörel bileşimi	26
e) İhracatın sektörel bileşimi	26
IV. SEKTÖREL ÜRETİM YAPILARI	27
A. Sektörlerin verimlilik açısından karşılaştırılması	27
B. Sektör katma değerlerinin faktörel bileşimi	27
C. Sektör arzlarının ara-nihai tüketim bileşimleri	28

V. SEKTÖRLERARASI ETKİLEŞİMİN YAPISI	29
A. Geriye Bağ Etkileri.....	29
1. Nihai talep yönünden Geriye Bağ Etkileri ($\sum_i r_{i,j}$)	29
2. Çıktı yönünden Geriye Bağ etkileri ($\sum_i p_{i,j}$).....	30
B. İleriye Bağ Etkileri	31
VI. ÜRETİMİN DIŞALIMA BAĞIMLILIK YAPISI	32
A. Aragirdi İthalatının Sektörel Bileşimi	32
1. Aragirdi dışalımını yapan başlıca yerli sektörler	32
2. Aragirdi dışalımının yapıldığı başlıca yurtdışı sektörler	32
3. Aragirdi maliyetleri içinde ithal aragirdi bileşeni	33
B. Nihai Talep İthalatının Sektörel Bileşimi	33
1. Özel tüketim dışalımının sektörel bileşimi.....	34
2. Devlet tüketimi dışalımının sektörel bileşimi	34
3. Özel yatırım dışalımının sektörel bileşimi	34
4. Kamu yatırım dışalımının sektörel bileşimi.....	35
C. Üretimin Dışalıma Bağlılığı: Sektörlerarası Etkileşim	35
1. Nihai talep açısından dışalımın geriye bağ etkileri	35
2. Çıktı yönünden dışalımın geriye bağ etkileri	36
VII. ÜRETİM YAPISININ ÖRÜNTÜSÜ VE REKABET GÜCÜ	37
A. Üretim Yapısının Örüntüsü.....	37
B. Üretim Yapısının Rekabet Gücü	37
VIII. SONUÇ ve GENEL DEĞERLENDİRME	40

TABLO LİSTESİ

Tablo I.1	Girdi-çıkıtı modeli ile incelenen konular ve ülke uygulamaları örnekleri	43
Tablo II.1	Toplulaştırılmış Türkiye input-output tablosu, 1998 temel fiyatlarla, milyar TL.....	45
Tablo III.1	Toplam üretim (aragirdi + nihai mal ve hizmet üretimi) bileşimi, %.....	46
Tablo III.2	Yurtiçi aragirdi üretiminin bileşimi, %	47
Tablo III.3	Yurtiçi nihai talebin bileşimi, %	48
Tablo III.4	Toplam gayrisafi katma değere sektörel katkılar, %	49
Tablo III.5	Toplam emek gelirlerinin sektörel bileşimi, %	50
Tablo III.6	Toplam emek-dışı gelirlerinin sektörel bileşimi, %	51
Tablo III.7	Toplam üretim vergilerinin sektörel bileşimi, %	52
Tablo III.8	Toplam üretim sübvansiyonlarının sektörel bileşimi, %	53
Tablo III.9	Yurtiçi özel tüketiminin sektörel bileşimi, %.....	54
Tablo III.10	Yurtiçi devlet tüketiminin sektörel bileşimi, %	55
Tablo III.11	Özel yatırım malı arzının sektörel bileşimi, %	56
Tablo III.12	Kamu yatırım malı arzının sektörel bileşimi, %.....	57
Tablo III.13	İhracatın sektörel bileşimi, %	58
Tablo IV.1	Verimlilik (gayrisafi katma değer in üretimdeki payı), %	59
Tablo IV.2	Gayrisafi katma değer in faktörel bileşimi, %	60
Tablo IV.3	Sektör arzlarının ara ve nihai tüketim bileşimi, %.....	61
Tablo V.1	Nihai talep yönünden yurtiçi geriye bağ etkileri	62
Tablo V.2	Çıkıtı yönünden yurtiçi geriye bağ etkileri	63
Tablo V.3	Katmadeğer yönünden yurtiçi ileriye bağ etkileri	64
Tablo VI.1	Aragirdi dışalımını yapan başlıca yerli sektörler	65-66
Tablo VI.2	Aragirdi dışalımının yapıldığı başlıca yurtdışı sektörler	67
Tablo VI.3	Aragirdi maliyeti içinde ithal girdiler	68-69

Tablo VI.4	Özel tüketim dışalımının sektörel bileşimi.....	70
Tablo VI.5	Kamu tüketimi dışalımının sektörel bileşimi	71
Tablo VI.6	Özel yatırım dışalımının sektörel bileşimi	72
Tablo VI.7	Kamu yatırımı dışalımının sektörel bileşimi	73
Tablo VI.8	Dışalımın nihai talep yönünden geriye bağ etkileri.....	74
Tablo VI.9	Dışalımın çıktı yönünden geriye bağ etkileri	75
Tablo VII.1	Türkiye'nin üretim yapısının örüntüsü	76-78
Tablo VII.2	Dünyada ihracatı en hızlı artan ürünler ve Türkiye açısından durum	79
Tablo VII.3	Türkiye'nin üretim yapısı içinde dinamik ürünlerin örüntüsü	80

ÇİZİM LİSTESİ

Çizim II.1	İktisadi faaliyetlerin çevrimsel yapısı	44
------------	---	----

I. GİRİŞ

Tarım, madencilik, imalât sanayii, hizmetler ve alt kolları gibi üretim sektörlerinin birbirleri arasındaki karşılıklı aragirdi alışverişinin düzeyi ve bileşimi üretim yapısını oluşturur. Herhangi bir sektörün bu üretim yapısı içindeki konumunu, diğer sektörler ile doğrudan (kendi aldığı ve verdiği) ve dolaylı (alınmasını uyardığı) aragirdi ilişkileri yansıtır. Sektörlerarası ya da endüstrilerarası yapının bu bütünsel özelliği üretimin teknolojik yapısını anlamamıza olanak sağlar. Bu temelden hareketle sektörleri istihdam, verimlik, teknolojik yenilik, ithalat, enerji talebi, çevre kirliliği vb. açısından değerlendiren çalışmalar yaygındır (bkz. Tablo I.1).

Tablo I.1 Girdi-çıktı modeli ile incelenen konular ve ülke uygulamaları örnekleri (s. 43)

Bu çalışmaların yapılabilmesi, istenen ayrıntıdaki veri tabanının varlığına bağlıdır. Girdi-Çıktı (Input-Output) Tabloları olarak bilinen bu verileri ülkelerin merkezi istatistik kurumları oluştururlar. Üretim birimlerinden derlenen bilgiler endüstrilerarası ilişkiler bağlamında sınıflandırılır. Milli gelir hesaplarının da çatısını oluşturan bu sınıflandırma ile iktisadi faaliyetlerin verilere yansımadaki makroiktisadi tutarlılık sağlanır. Veri derleme ve işleme sürecinin parasal maliyetinin yanısıra uzun sürmesi nedeniyle de girdi-çıktı tabloları her yıl için hazırlanmaz. Kaldı ki makro açıdan düşünülürse, üretim teknolojisinin bu denli kısa vadede değişmesi de beklenmez. Mevcut tablolardan hareketle yakın gelecek için tahmini tablolar türetilir. ABD ekonomisi için hazırlanan en son tablo 1997 yılına ait olup 498 sektör ayrıntısındadır. AB ülkeleri için EUROSTAT bünyesinde uyumlaştırma çalışmaları sürmekte, kapsanan sektör sayısı 57 (İsveç) ile 138 (İngiltere) arasında değişmektedir.

Türkiye’de Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) 1973, 1979, 1985, 1990 yılları için aynı 64 sektör ayrıntısında girdi-çıktı tabloları yayımlamıştır. 1996 ve 1998 yılları için tablolar 97 sektör ayrıntısında hazırlanmıştır. 1996 yılı tabloları 2001 yılında, 1998 tabloları ise 2004 yılında yayımlanmıştır. 1998 tabloları Avrupa Hesap Sistemi’ne uyumlu olarak temel fiyatlarla hazırlanan ilk veri tabanıdır.¹ Bu doğrultudaki 2002 tablosunun hazırlıkları sürmektedir, en erken 2006 yılı ortasında kullanıma açılması beklenmektedir.

(1) Temel fiyat, alıcının satıcıya ödediği fiyattan tüm vergilerin düşüldüğü, desteğin (sübvansiyonun) eklendiği fiyattır. Ulaşım maliyeti ve KDV hariçtir. Bkz. United Nations (1993) System of National Accounts 1993, madde:6.205.

Türkiye'nin üretim yapısını girdi-çıktı modellemesi ile inceleyen çalışmaların sayısı fazla değildir. Tablo I.1'deki örneklerde görüldüğü gibi model çözümlemesinde istihdam gibi, ithalat gibi tekil boyut üzerinde yoğunlaşmak kaçınılmazdır. Ancak, Türkiye'de aynı sektör ayrıntısındaki tamamlayıcı (istihdam, fiyat, ücret) verileri bulmak genellikle zordur. Bunun sonucunda uygulamalarda genellikle sektör toplulaştırması yapılmaktadır.

Bu çalışmada Türkiye'nin endüstrilerarası yapısının DİE'nin 1998 Girdi-Çıktı Tablolarına dayanılarak çözümlenmesi, böylelikle üretim yapısının belirgin özelliklerinin bütünsel bir çerçevede ortaya konması amaçlanmaktadır.² Bu nedenle 97 sektörün her biri için üretim yapısı içindeki görelî konumunu değerlendirmek yerine çeşitli göstergeler açısından öne çıkan sektörler ortaya konacaktır. Ele alacağımız göstergelerin bir bölümü 97 sektör ayrıntısındaki hazır verilerin sınıflandırılmasına, bir bölümü ise bu verilerle yapılan girdi-çıktı model çözümünün sonuçlarına dayanmaktadır.

II. Bölümde çalışmanın kuramsal dayanağı tanıtılmakta, girdi-çıktı modelinin çözümüne dayanan göstergeler tanımlanmaktadır. III. Bölümde 1998 Girdi-Çıktı Tablolarındaki verilerin sınıflandırılmasıyla sektörlerin toplam üretim, arz, talep ve katma değer içindeki konumları değerlendirilmektedir. IV. Bölümde sektörel üretim fonksiyonları girdi kullanımını temelinde, yine verilerin sınıflandırılmasına dayanarak ele alınmaktadır. V. Bölümde sektörlerarası etkileşim boyutu bağlamında sektörlerin toplam çıktı üzerindeki etki düzeyleri girdi-çıktı model çözümüyle, geriye ve ileriye bağ katsayıları kullanılarak incelenmektedir. VI. Bölümde üretim yapısının dış dünya ile ilişkileri, üretimin dışalığa bağımlılığı bağlamında ele alınmakta, verilerin sınıflandırılmasının yanında girdi-çıktı model çözümüyle bulunan dışalığın geriye bağ katsayıları sunulmaktadır. VII. bölümde ise III-VI bölümlerinin bulguları ile üretim yapısının bir genel örüntüsü sunulmakta, ayrıca Türkiye'nin üretim yapısı, UNCTAD'ın dinamik ürünler olarak tanımladığı dünyada ihracatı hızla artan ürünler ekseninde değerlendirilmektedir. VIII. ve son bölümde bulguların genel bir değerlendirmesi yapılmaktadır.

(2) DİE (2004) Türkiye Ekonomisinin Input-Output Yapısı, 1998, Ankara.

II. GİRDİ-ÇIKTI MODELİNİN BAŞLICA ÖZELLİKLERİ

Üretim sektörlerinin birbirleri arasındaki ilişkilerin ekonominin çevrimsel işleyişi içindeki konumu Çizim II.1 ile özetlenebilir. Başlıca iktisadi kesimleri yansıtan kutular arasındaki oklar kesimler arasındaki ikili ilişkiyi özetler: mal ve hizmet akımları ile bunların karşılığındaki parasal akımlar. Gri boyalı bölümde yer alan üretim kesimi, üretim faktörlerini (emek, sermaye) ve aragirdileri kullanarak ürettiği mal ve hizmetleri yerli (hanehalklarına, devlete) ve yabancı tüketicilere (dışdünyaya) satar. Aragirdilerin bir bölümü yurtiçinden bir bölümü de yurtdışından (dışdünyadan) satın alınır. Yurtiçinden sağlanan aragirdilerin alışverişi gri kutunun içinde gerçekleşir. Yerli ve yabancı tasarrufların toplandığı mali kesimden üretim kesimine yatırım (makine-teçhizat, bina, ulaşım araçları) harcamaları yapılır.

Çizim II.1 İktisadi faaliyetlerin çevrimsel yapısı (s. 44)

Özetle:³

Ekonomideki toplam üretim = Ara Kullanım için üretim + Nihai Kullanım için üretim

$$\begin{aligned} \text{Toplam Arz} &= \text{Ara Talep} + \text{Nihai Talep} \\ X &= Z + Y \end{aligned}$$

Burada Y Harcamalar yönünden Gayrisafi Yurtiçi Hasıla'dır (GSYİH).

$Y = \text{Özel nihai tüketim harcamaları} + \text{Gayrisafi sabit sermaye oluşumu}$
 $+ \text{Stok değişimleri} + \text{Devletin nihai tüketim harcamaları} + \text{İhracat} - \text{İthalat}$

Üretim yönünden $GSYİH = Y = \sum_i \text{Katma Değer}_i$ (i: üretim sektörleri)

Gelir yönünden $GSYİH = Y = \sum_j \text{Faktör Geliri}_j + \text{Aşınma} + \text{Net Dolaylı Vergiler}$
(j:emek, emek-dışı)

Aragirdilerin üretim sürecinde tüketilmeleri nedeniyle ekonominin başarımına ilişkin değerlendirmeler yaygınlıkla nihai talep yani GSYİH üzerinde yoğunlaşmaktadır. Oysa yukarıda tanımlanan büyüklükler üretim sürecindeki firmalar tarafından, bu

(3) Tanımlar için bkz. Devlet İstatistik Enstitüsü'nün Türkiye İstatistik Yıllığı yayınlarının "Ulusal Hesaplar" başlıklı bölümleri ile çevrimiçi alanı: (www.die.gov.tr).

Ayrıca bkz. Ertek, T. (2004) Makroekonomiye Giriş - Basından Örneklerle, Beta, İstanbul. 2.Bölüm.

firmalar ortak faaliyet temelinde sınıflandırıldıkları için sektörler tarafından yaratılırlar. Bu bütünsel yapının verilerle yansıtılmasına çok iyi bir örnek DİE'nin 1998 girdi-çık-tı verilerine ilişkin yayınındaki 5 sektörde toplulaştırılmış özet tablodur (Tablo II.1).

Tablo II.1 Toplulaştırılmış Türkiye input-output tablosu, 1998 temel fiyatlarla, milyar TL (s. 45)

Tablo II.1'de her sektörün ürününü nereye arz ettiği, dolayısıyla gelirinin kaynakları ilgili satır boyunca, hangi ürünleri ve faktörleri kullandığı, yani maliyetlerinin bileşenleri ise ilgili sütun boyunca izlenebilir.

Örneğin, tarım sektörü imalât sanayiine 2 277 234 mr TL'lik ara girdi satışı, 5 435 439 mr TL'lik ise özel tüketim ürünü satışı yapmıştır. Ürün satış gelirinin (Tarım satırının) toplamı 10 486 613 mr TL'dir. Bu değer tarım sektörünün sütun toplamına, yani maliyet kalemlerinin (aragirdi kullanımı, vergiler, faktörlere ödemeler) toplamına eşittir.

A. Talep Yönlü Model

Bu çalışmanın kapsadığı 1998 yılı verilerinde üretim faaliyetleri 97sektörde sınıflandırıldığına göre, yukarıda tanımladığımız X'i, Z'yi, Y'yi 97 sektörün oluşturduğu açıktır. Bu durumda her bir sektör (ör. Cam) için Z değeri, kendisi dahil 97 sektöre verdiği aragirdilerin toplamıdır. Sektörlerarası girdi alışverişine ilişkin ise 97 *97 tane değer vardır. Örneğin $X_{1,2}$, 1 no.lu sektörün 2 no.lu sektöre girdi satışını, aynı zamanda 2 nolu sektörün 1 no.lu sektörden girdi alışını gösterir. Bu yapı Tablo II.2'de özetlenmektedir.

Tablo II.2 Üretim sektörleri arasındaki aragirdi ilişkileri

X_1	=	$X_{1,1} + X_{1,2} + \dots + X_{1,cam} + \dots + X_{1,oto} + \dots + X_{1,97}$	+	Y_1
X_2	=		
..				
X_{cam}	=	$X_{cam,1} + X_{cam,2} + \dots + X_{cam,cam} + \dots + X_{cam,oto} + \dots + X_{cam,97}$	+	Y_{cam}
..				
X_{oto}	=	$X_{oto,1} + X_{oto,2} + \dots + X_{oto,cam} + \dots + X_{oto,oto} + \dots + X_{oto,97}$	+	Y_{oto}
..				
X_{97}	=	$X_{97,1} + X_{97,2} + \dots + X_{97,cam} + \dots + X_{97,oto} + \dots + X_{97,97}$	+	Y_{97}

Aslında sektörel üretim = f (Ara girdiler, emek, sermaye) olmakla birlikte, yaygın öğretilerde üretim fonksiyonu tanımında ara girdiler kapsamaz, üretim faktörleri yer alır. Girdi-çıktı modeli ise üretim fonksiyonunun ara girdiler bölümünde yoğunlaşır. Bu üretim fonksiyonu doğrusaldır, fiyatlar sabit kabul edildiğinden üretim fonksiyonu miktar cinsinden tanımlanır. Örneğin, otomobil sektörünün cam sektörden talep ettiği aragirdi miktarı, otomobil sektörünün çıktısının sabit bir oranına eşittir:

$$X_{\text{cam, otomobil}} = a_{\text{cam, otomobil}} X_{\text{otomobil}}$$

$a_{\text{cam, otomobil}}$: bir birim (TL) otomobil üretmek için gerekli dolaysız cam üretimi (aragirdisi) miktarı (TL)

Bu yapı Tablo II.3'de özetlenmektedir:

Tablo II.3 Girdi-çıktı modelinde sektörlerin üretim fonksiyonları

X_1	$= a_{1,1} X_1 + a_{1,2} X_2$	$+ \dots + a_{1,\text{cam}} X_{\text{cam}}$	$\dots + a_{1,\text{oto}} X_{\text{oto}}$	$+ a_{1,97} X_{97}$	$+ Y_1$
X_2	$= \dots \dots \dots$				
\vdots					
X_{cam}	$= a_{\text{cam},1} X_1 + a_{\text{cam},2} X_2$	$+ \dots + a_{\text{cam},\text{cam}} X_{\text{cam}}$	$\dots + a_{\text{cam},\text{oto}} X_{\text{oto}}$	$+ a_{\text{cam},97} X_{97}$	$+ Y_{\text{cam}}$
\vdots					
X_{oto}	$= a_{\text{oto},1} X_1 + a_{\text{oto},2} X_2$	$+ \dots + a_{\text{oto},\text{cam}} X_{\text{cam}}$	$\dots + a_{\text{oto},\text{oto}} X_{\text{oto}}$	$+ a_{\text{oto},97} X_{97}$	$+ Y_{\text{oto}}$
\vdots					
X_{97}	$= a_{97,1} X_1 + a_{97,2} X_2$	$+ \dots + a_{97,\text{cam}} X_{\text{cam}}$	$\dots + a_{97,\text{oto}} X_{\text{oto}}$	$+ a_{97,97} X_{97}$	$+ Y_{97}$

Sektörler için ortak tanımlar şöyledir:

$$X_{i,j} = a_{i,j} * X_j \quad 0 \leq a_{i,j} < 1$$

eleman sayıları: (97*97) (97*97) (97)

matris tanımı: A x

Girdi-Çıktı modelini matris gösterimi ile tanımlarsak:

$$\begin{aligned}x &= A x + y \\(I - A) x &= y \\x &= (I - A)^{-1} y = R y\end{aligned}$$

Leontief ters matrisi olarak bilinen $(I - A)^{-1}$, ya da kısaca R matrisi sektörlerin üretim yapısındaki konumlarının incelenmesine temel oluşturur.⁴ Tipik bir $r_{i,j}$ elemanı j sektörünün nihai talebindeki (özel tüketim, yatırım arzı, kamu harcaması ya da ihracat) 1 birimlik artışın dolaysız ve dolaylı girdi talebi yoluyla i sektörü üretiminde ne kadar genişleme uyardığını gösterir:

$$r_{i,j} = \Delta X_i / \Delta Y_j$$

Dolayısıyla

$\sum_i r_{i,j}$: j sektörünün 1 birimlik nihai talep artışının bütün ekonomide dolaysız ve dolaylı uyardığı üretim artışı, yani j sektörünün **Geriye Bağ Etkisi**dir.

Örneğin,

$r_{cam, otomobil}$: otomobil için bir birim (TL) nihai talep artışının uyardığı cam üretimi miktarı (TL)

$\sum_i r_{i, otomobil}$: otomobil sektörünün geriye bağ etki katsayısıdır.

Yaygın kullanımda geriye bağ etkisi nihai talep çarpanı olarak tanımlanmaktadır.

Yakın zamanlarda ise buna ek olarak çıktı çarpanları kullanılmaya başlanmıştır:

$p_{i,j}$: j sektörünün çıktısındaki 1 birimlik artışın dolaysız ve dolaylı girdi talebi yoluyla i sektörü üretiminde ne kadar genişleme uyardığını gösterir:

$$p_{i,j} = (\Delta X_i / \Delta Y_j) / (\Delta X_j / \Delta Y_j) = \Delta X_i / \Delta X_j = r_{i,j} / r_{j,j}$$

(4) Girdi-Çıktı modelinin temel tanımları, kullanım alanları ve uzantıları için bkz.

Aydoğuş, O. (1999) Girdi-Çıktı Modellerine Giriş, Gazi, Ankara, 1999;

Cai, J., Leung, P. (2004) "Linkage Measures: a Revisit and a Suggested Alternative", *Economic Systems Research*, 16/1, s. 65-85;

Miller, R.E., Blair, P.D. (1985) Input-Output Analysis: Foundations and Extensions, Prentice-Hall.

$\Sigma_i p_{i,j}$ ise j sektörünün 1 birimlik çıktı artışının bütün ekonomide uyardığı üretim artışı, yani j sektörünün **Çıktı yönünden Geriye Bağ Etkisi**dir.

örneğin,

$P_{cam, otomobil}$: otomobil sektörünün çıktısındaki 1 birimlik (TL) artışın uyardığı cam üretimi miktarı (TL)

$\Sigma_i P_{i,otomobil}$: otomobil sektörünün çıktı çarpanı olarak geriye bağ etki katsayısıdır.

Yukarıda tanımlanan A teknoloji katsayıları matrisinin yurtiçinden sağlanan ve ithal edilen aragirdiler temelinde ayrıştırılmasıyla üretimin dışalığa bağımlılık yapısı incenebilir:

$$A = A^d + A^m \quad \text{d: yerli, m: ithal}$$

$$A^m x = A^m (I - A^d)^{-1} y^d = A^m R y^d = S y^d$$

$s_{i,j}$: j (yerli) sektörünün nihai talebindeki 1 birimlik artışın dolaysız ve dolaylı girdi talebi yoluyla i (yabancı) sektöründen ne kadar dışalım uyardığını gösterir.

$$\text{Yani, } s_{i,j} = (\Delta M_i / \Delta Y_j) \quad \text{M: aragirdi ithalatı}$$

$\Sigma_i s_{i,j}$: j (yerli) sektörünün nihai talebindeki 1 birimlik artışın dolaysız ve dolaylı girdi talebi yoluyla uyardığı toplam aragirdi dışalımı, yani nihai talep açısından j (yerli) sektörünün **ithalat üzerindeki geriye bağ etkisi**, kısaca **dışalığa bağımlılık katsayısıdır**.

Örneğin,

$s_{cam, otomobil}$: yerli otomobil sektörünün nihai talebindeki 1 birimlik (TL) artışın dolaysız ve dolaylı uyardığı ithal cam aragirdisi miktarı (TL)

$\Sigma_i s_{i, otomobil}$: yerli otomobil sektörünün nihai talebindeki 1 birimlik (TL) artışın uyardığı toplam ithal aragirdi miktarı (TL)

Sektörlerin dışalım uyarma düzeylerini çıktı yönünden de değerlendirebiliriz:

$t_{i,j}$: j sektörünün çıktısındaki 1 birimlik artışın dolaysız ve dolaylı girdi talebi yoluyla i sektöründen ne kadar dışalım uyardığını gösterir:

$$t_{i,j} = (\Delta M_i / \Delta Y_j) / (\Delta X_j / \Delta Y_j) = \Delta M_i / \Delta X_j = s_{i,j} / r_{i,j}$$

$\sum_i t_{i,j}$: j (yerli) sektörünün çıktısındaki 1 birimlik artışın dolaysız ve dolaylı girdi talebi yoluyla uyardığı toplam dışalım, yani çıktı yönünden j (yerli) sektörünün ithalat üzerindeki geriye bağ etkisi, **çıktı yönünden dışalima bağımlılık katsayısıdır.**

Örneğin,

$t_{cam, otomobil}$: yerli otomobil sektörünün çıktısındaki 1 birimlik (TL) artışın dolaysız ve dolaylı uyardığı ithal cam aragirdisi miktarı (TL)

$\sum_i t_{i, otomobil}$: yerli otomobil sektörünün çıktısındaki 1 birimlik (TL) artışın uyardığı toplam ithal aragirdi miktarı (TL)

B. Arz/Maliyet Yönlü Model

Buraya kadar girdi-çıktı modelini yaygın kullanımdaki kapsamıyla, talep yönünden tanımladık. Şimdi ise arz yönünden tanımlayacağız. Tablo II.2'de eşitliğin sağındaki ilk sütunu izleyerek bu versiyonun özünü görebiliriz. Bu sütunda 1. sektörün satın aldığı ara girdiler tanımlanmaktadır. Bu değerlerin toplamı bu sektörün aragirdi maliyetidir. Bu maliyete katma değer eklenmesiyle sektörel üretim değerine ulaşıldığını hatırlatalım.

Yine cam örneğinden hareketle:

$$X_{cam} = \sum_i X_{i, cam} + \text{Katma Değer}_{cam} = \sum_i X_{i, cam} + V_{cam}$$

$$X_{cam, otomobil} = b_{cam, otomobil} X_{cam}$$

$b_{cam, otomobil}$: bir birim (TL) cam üretim geliri içinde otomobil sektörüne dolaysız aragirdi satışından elde edilen gelir (TL)

Sektörler için ortak tanımlar şöyledir:

$$X_{i,j} = b_{i,j} * X_j \quad 0 \leq b_{i,j} < 1$$

eleman sayıları: (97*97) (97) (97*97)

matris tanımı: x' B

Örneğin

$$\begin{aligned} X_1 &= b_{1,1} X_1 + b_{1,2} X_2 + \dots + b_{1,cam} X_{cam} \dots + b_{1,oto} X_{oto} + b_{1,97} X_{97} + v_1 \\ &\vdots \\ X_{cam} &= b_{cam,1} X_{cam} + b_{cam,2} X_{cam} + \dots + b_{cam,cam} X_{cam} \dots + b_{cam,oto} X_{cam} + b_{cam,97} X_{cam} + v_{cam} \\ &\vdots \end{aligned}$$

Burada yatay katsayılar sözkonusu olduğundan x' ile v' , sırasıyla sektörel üretim ve katma değerleri barındıran satır vektörleridir:

$$x' = x' B + v'$$

$$x' (I - B) = v'$$

$$x' = v' (I - B)^{-1} = v' C$$

Ghosh ters matrisi olarak bilinen $(I - B)^{-1}$, ya da kısaca C matrisi Leontief Fiyat modeli ile denk sonuçlar verir.⁵ Bu modelde miktarlar sabit kabul edilmekte, maliyet etkileri hesaplanmaktadır. Tipik bir $c_{i,j}$ elemanı i sektörünün katma değerindeki (vergi, ithalat, faktör gelirleri) 1 birimlik artışın dolaysız ve dolaylı girdi talebi yoluyla j sektörünün birim çıktı maliyetinde ne kadar artış uyardığını gösterir:

$$c_{i,j} = \Delta X_j / \Delta V_i$$

Dolayısıyla

$\sum_j c_{i,j}$: i sektörünün 1 birimlik katma değer artışının bütün ekonomide dolaysız ve dolaylı uyardığı maliyet artışı, yani i sektörünün **İleriye Bağ Etkisidir**.

Örneğin,

$c_{cam, otomobil}$: cam sektöründe bir birim (TL) katma değer artışının uyardığı otomobil maliyeti artışı (TL)

$\sum_j c_{cam, j}$: cam sektörünün ileriye bağ etki katsayısıdır.

İleriye bağ etkisi katma değer çarpanı olarak da tanımlanabilir.

(5) Dietzenbacher, E. (1997) "In Vindication of the Ghosh model: a reinterpretation as a price model", Journal of Regional Science, 37, 629-651.

İzleyen bölümlerde sektörlerin üretim yapısı içindeki konumlarını burada tanımlanan başlıca göstergeler açısından ele alacağız. 1998 yılının parasal akım değerlerini bugün algılamamız güçtür. Yukarıda tanımlanan girdi-çıktı modeli çözümlemesi bu güçlüğü aşmayı sağladığından sektörleri göstergelerle karşılaştırarak temel özellikleri ortaya çıkarabileceğiz.

Değerlendirmelerimizin verilere yansıyan yani kayıt-içi üretim faaliyetlerini kapsadığını hatırlatalım. 97 sektörün ekonomi içindeki görece konumlarını sunarken öne çıkan ve arkalarda yer alan sektörler üzerinde yoğunlaşacağız. Sektör seçiminde ilgili katsayılara göre kopma/ayrılma değerleri temel alındığından her tablodaki sektör sayısı aynı olmayabilir, ancak ilk 15-20 sektörü kapsamaya özen gösterilmiştir. Sektörlerin ortak bir tanımla ifade edilebildikleri durumlarda kesim ismi ile değerlendirilmektedir. Örneğin tahıl, sebze, meyve sektörlerinin öne çıktığı bir durumda tarım kesimi ifadesi de kullanılabilir.

III. ÜRETİMİN YAPISI VE BÜYÜMEYE KATKILAR

Bu bölümde sektörlerin üretim yapısı içindeki görel konumları hem toplam üretim ölçeği, hem de ürün türü açısından ortaya konacaktır. Kimi sektörler diğer sektörlerin kullanımını için aragirdi üretiminde, kimileri de nihai alıcılara sundukları üretimle öne çıkmaktadırlar. Kimi sektörler ise, ekonomide aragirdi talebi uyararak büyüme katkı düzeyleri ile öne çıkmaktadırlar. Burada ve ileride yaptığımız dökümleri bir araya getirerek Türkiye'nin üretim sektörlerinin görel konumlarını VII. Bölümde sunacağız.

A. Üretim Yapısı İçindeki Konum

Bu alt bölümde sektörlerin toplam çıktıya (üretim) katkılarını ele alacağız. Çıktının türüne göre, yani aragirdi üretimi ve nihai ürün arzı açısından sektörlerin görel konumları da burada sunulacaktır.

1. Toplam üretimin sektörel bileşimi

Sektörleri toplam üretim (aragirdi + nihai mal ve hizmet üretimi) içindeki paylarına göre sıraladığımızda önde gelen sektörlerin hizmetler kesiminde olduğunu görüyoruz (Tablo III.1) İnşaat sektörü %9'a yakın payı ile en baştaadır. İnşaatı izleyen ilk 5 hizmet sektörü toplam üretimin yaklaşık dörtte birini sağlamaktadır. Ulaştırma, finans, ticaret kesimlerinin yanında kamu hizmetlerinin de öne çıktığı görülmektedir.

Tablo III.1 Toplam üretim (aragirdi + nihai mal ve hizmet üretimi) bileşimi, %
(s. 46)

Üretim ölçeği açısından öne çıkan diğer bir kesim tarım kesimidir. Tahıl, sebze, meyve üretimi ile hayvancılık bir arada toplam üretimin %10'unu sağlamaktadır. Hizmetler ve tarım dışında öne çıkan imalât sanayii sektörleri ise dokuma-giyim, gıda, karayolu taşıt ve enerji üretimi kapsamındaki sektörlerdir.

Toplam üretime katkıları %0.1'den de düşük olan, sıralamanın en altındaki sektörler açısından ise karayolu dışındaki taşıt sektörleri ile ileri teknoloji sektörleri dikkat çekmektedir. Bunların yanısıra madencilik ve balıkçılık da en küçük ölçekte yer almaktadır.

2. Yurtiçi aragirdi üretiminin sektörel bileşimi

Ürettikleri ürünün türü gereği aragirdi sektörleri olarak tanımlayabileceğimiz sektörler Tablo III.2'de sunulmaktadır. Bu döküm ithal aragirdi arzını dışarıda bırakmakta, yerli üreticileri kapsamaktadır. Kamu Hizmetleri ile İnşaat sektörlerinin aragirdi arzı yoktur.

Tablo III.2 Yurtiçi aragirdi üretiminin bileşimi, % (s. 47)

Çıktısı kendisi ile diğer sektörlerin üretimlerinde aragirdi olarak kullanılan sektörlerin başında %10'a yakın payla mali kesim gelmektedir. Tahıl, karayolu ve boru hattı taşımacılığı, petrol öne çıkan diğer yerli aragirdi sektörleridir. Ön sıralarda hizmetler ve enerji kesimi yer almaktadır. Toplam aragirdi arzı içindeki payı %2'nin üzerinde olan sektörler arasındaki imalât sektörleri, petrolün yanısıra, demir-çelik, tekstil malzemesi ile çimentodur.

Aragirdi üretimi içindeki katkıları çok düşük olan yerli sektörlerle gelince, balık ürünleri ile kürkçülük dışındakiler yatırım malı kapsamında olan imalât sektörleridir.

3. Yurtiçi nihai talebin sektörel bileşimi

Üretim yapısı içinde yurtiçi tüketim, yatırım ve ihracat ürünleri arz eden başlıca sektörler Tablo III.3'de sunulmaktadır. Bu döküm aynı zamanda sektörlerin GSYİH'nin büyümesi üzerindeki etki düzeyini, yani harcamalar yönünden tartılarını da özetlemektedir.

Tablo III.3 Yurtiçi nihai talebin bileşimi, % (s. 48)

İnşaat sektörünün tek başına %13, karayolu ve boru hattı taşımacılığının ise %9 payla öne çıktığı görülmektedir. Payı %3'ün üzerinde olan sektörler hizmetler kesimi kapsamındadır. Bunları tarım kesimi yanında, imalât sektörlerinden gıda, giyim ve taşıtla ilgili olanların izlediğini söyleyebiliriz. Tablo III.3'de ayrıca sıralamanın en altındaki sektörler de sunulmaktadır. Burada son 3 sektör eksi değerli yurtiçi nihai talep değerleri ile dikkat çekmektedir. Bunun nedeni bu sektörlerdeki stok değişmelerinin 1998 yılında tüketim+yatırım+ihracat arzlarını aşmış olmasıdır. Bu sektörlerden kum ve kereste sektörlerinde dışalımın düzeyi fazla değildir. Ancak, daha

sonra dışarıya ilişkin değinmelerimizde ele alacağımız gibi, ham petrol ve doğal-gaz çıkarımı sektörünün dışarıya yerli üretimin 8 katına yakındır.

B. Büyümeye Katkılar

Bir üretim sektörünün ekonomik büyüme katkı düzeyini belirleyen iki bileşen vardır: Sektörün katma değerinin büyüme oranı ve sektörün toplam katma değer içindeki payı. Sektörün katma değer payını, büyüme oranının tartısı olarak da düşünebiliriz.⁶ Her sektörün toplam içindeki payı 1'den küçük olduğundan, örneğin %5 büyüyen ve payı %10 olan bir sektörün genel büyüme katkısı %0.5 kadar olacaktır.

Bu bölümde önce sektörlerin ekonomide yaratılan toplam katma değer içindeki paylarına bakacağız. Bunun GSYİH'ye üretim yönünden katkıları gösterdiği açıktır. Ardından ise gelirler ve harcamalar yönünden katkıları değerlendireceğiz.

1. GSYİH'ye üretim yönünden katkılar

Tablo III.4'deki sektörler toplam gayrisafi katma değere katkı açısından öne çıkan sektörlerdir. Bu sektörlerin posta ve sağlık işleri dışındakilerin tamamı Tablo III.1'deki üretimde önde gelen sektörler ile aynıdır. Yalnız burada Kamu Hizmetleri'nin karayolu ve boru hattı taşımacılığı ile birlikte en başta yer aldığı görülmektedir.

GSYİH'nin bileşimi açısından Hizmetler kesiminin belirleyici olduğu görülmektedir. Öne çıkan diğer bir kesim tarım kesimidir. Tahıl, sebze, meyve üretimi ile hayvancılık sektörlerinin bir arada katkısı toplam üretimin %10'unu aşmaktadır. Hizmetler ve tarım dışında öne çıkan imalât sanayii sektörleri ise yine dokuma-giyim, gıda, karayolu taşıt ve enerji üretimi kapsamındaki sektörlerdir.

Tablo III.4 Toplam gayrisafi katma değere sektörel katkılar, % (s. 49)

Toplam gayrisafi katma değere katkıları %0.1'den de düşük olan, sıralamanın en altındaki sektörler açısından yine karayolu dışındaki taşıt sektörleri ile ileri teknoloji sektörleri dikkat çekmektedir. Bunların yanısıra burada gaz üretimi ve demiryolu taşımacılığı eklenmektedir.

(6) Tanım ayrıntısı için bkz. Günlük-Şenesen, G. (2002) *Türkiye'de Savunma Harcamaları ve Ekonomik Etkileri, 1980-2001*, İstanbul, TESEV. S.127-128.

2. GSYİH'ye gelirler yönünden katkılar

Yukarıda, II. Bölümde tanımlandığı gibi, gayrisafi katma değer, üretim faktörlerinin gelirleri (net katma değer) ile net vergiler ve aşınma bölümlerinden oluşur. Burada sektörlerin aşınma dışındaki katma değer bileşenleri içindeki konumlarını ele alacağız.

a) Emek gelirlerinin (çalışanlara yapılan ödemeler) sektörel bileşimi

Toplam işgücü ödemelerinin üçte birini tek başına Kamu Hizmetleri sektörü yapmaktadır (Bkz.Tablo III.5). Yani, ekonomideki toplam ücret gelirlerinin üçte biri bu sektörde yaratılmaktadır. Kamu hizmetleri sektörüyle birlikte inşaat ve mali aracı sektörlerinin emek gelirleri toplamın yarısına ulaşmakta, izleyen sektörlerin payları düşük kalmaktadır.

Tablo III.5 Toplam emek gelirlerinin sektörel bileşimi, % (s. 50)

Türkiye'nin üretiminin emeğe dayanması açısından önde geldiği düşünülen dokuma-giyim, tarım kesimleri toplam emek geliri açısından burada üstlerde yer almamaktadır. Dokuma kesiminin alt sektörlerinden Tablo III.5'e girenlerin payı ancak %3 etmektedir. Benzer oran tarım kesimi için %4'e yakındır, ama hayvancılığı da katarsak %5'i bulmaktadır.

Emek geliri yaratma/ödeme ölçeği açısından en arkalarda yer alan sektörler, toplam üretim ve GSYİH dağılımlarında arkaya düşen sektörlerle genel olarak örtüşmektedir.

b) Emek-dışı gelirlerin sektörel bileşimi

Toplam net katma değerinin emek geliri dışındaki bölümü DİE'nin 1998 Girdi-Çıktı Tablolarında emek-dışı olarak tanımlanmakta, kâr, faiz, kira bileşenlerine ayrılmamaktadır. Bu sermaye gelirlerinin sektörel bileşimi Tablo III.6'da özetlenmektedir. Karayolu ve boru hattı taşımacılığı sektörü %10'u aşan payıyla başı çekmektedir. Karayolu ve boru hattı taşımacılığı, toptan-perakende ticaret ile inşaat kesimlerinin bir arada payı toplamın üçte birini aşmaktadır.

Tablo III.6 Toplam emek-dışı gelirlerinin sektörel bileşimi, % (s. 51)

Tablo III.6'da kapsanan tarım sektörlerinin payı %15'e yakındır. İmalat sanayii açısından süt, tütün ve dokuma sektörlerinin öne çıktığını söyleyebiliriz. Tablo III.6'daki sıralamada en arkada yer alan demiryolu taşımacılığı sektörünün emek-dışı katma değeri eksi işaretlidir. Verilerin ayrıntısına baktığımızda, demiryolu taşımacılığı sektöründe yaratılan toplam katma değerinin 2,5 katına yakınının çalışanlara yapılan ödemeler, yani emek gelirleri olduğunu görüyoruz. Demiryolu taşımacılığı sektörünün bu açığı sübvansiyonlarla telafi edilmektedir.

c) Üretim vergilerinin sektörel bileşimi

Temel fiyatlarla oluşturulan 1998 Girdi-Çıktı Tablolarında üretim sürecindeki vergi ve destek yapısına ilişkin ayrıntılı dökümler yer almaktadır. *Ürün* üzerinden alınan vergiler ve ödenen destekler ayrı bir çalışmanın konusu olacak kadar kapsamlıdır. Bu çalışmada *ürün* üzerindeki vergi/destek yapısına kısaca değinecek ve katma değer bileşimi kapsamında *üretim* üzerindeki vergi/destek yapısını değerlendireceğiz.

Üreticilerin aragirdi alışları sırasında ödedikleri dolaylı vergiler ile aldıkları destekler ürün fiyatlarının piyasada belirlendiği varsayılan denge değerlerinden sapmasına neden olurlar. Bu yapı DİE'nin 1998 Girdi-Çıktı Tablolarında 5. no.lu *Ürünler Üzerindeki Net Vergiler* başlıklı tablolarda verilmektedir. Sektörlerin ödediği toplam net vergilerin yarısı tek başına 38 no.lu kok fırını ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalâtı sektörünün ürünleri üzerinden ödenmektedir. Ürün desteği vergiyi aşan tek sektör hayvancılık sektörüdür, bu sektörün ürünleri alıcılara destekli, yani daha düşük fiyatla ulaşmaktadır.

Üretim üzerindeki vergiler esas olarak emlak, damga vergileri, harçlar, belediye vergilerinden, sübvansiyonlar ise görev zararlarından oluşmaktadır. Bu değerler DİE'nin 1998 Girdi-Çıktı Tablolarında sektörlerin gayrisafi katma değer kalemleri arasında yer almaktadır. DİE'nin 1998 verilerine göre üretim üzerindeki toplam sübvansiyonlar toplam vergileri %35 oranında aşmaktadır.

Tablo III.7'de üretim vergilerinin sektörel dağılımı yer almaktadır. Tek başına konut sahipliği sektörünün payı bu vergilerin dörte birini aşmaktadır. Ardından %5 dolayındaki paylar ile karayolu taşımacılığı ile petrol ürünleri gelmektedir. Tarım kesimi ile ulaştırma-ticaret gibi hizmet kesimlerinin payları %11 dolayındadır.

Tablo III.7 Toplam üretim vergilerinin sektörel bileşimi, % (s. 52)

Kamu hizmetleri sektörünü bir yana bırakırsak, toplam üretim ve GSYİH içindeki payları düşük olan sektörler diğer göstergelerde olduğu gibi, dolaylı vergiler açısından da arkalarda yer almaktadırlar.

d) Üretim sübvansiyonlarının sektörel bileşimi

Sübvansiyonların Hazine Müsteşarlığı verileriyle oluşturulan sektörel dağılımı Tablo III.8'de özetlenmektedir. Buna göre TEKEL ile ilişkilendirebileceğimiz tütün ürünleri imalâtı sektörü 1998 yılında %38 dolayındaki payla başı çekmiştir. Bu ürünlerle de bağlantılı olabilecek toptan ticaret faaliyetinin payı dörtte bir'e yakındır, şeker üretimi ve tahıl ile birlikte bu sektörler toplam sübvansiyonların %86'sına ulaşmaktadır.

Tablo III.8 Toplam üretim sübvansiyonlarının sektörel bileşimi, % (s. 53)

3. GSYİH'ye harcamalar yönünden katkılar

Bu alt bölümde GSYİH'nin harcamalar yönünden bileşenlerinin sektörel dağılımını değerlendireceğiz. Tüketim (devlet ve özel), yatırım (gayrisafi sabit sermaye oluşumu (devlet ve özel) + stok değişimleri) ile ihracat girdi-çıkıtı modelinde nihai talep kapsamındaki politika değişkenleridir. Buradaki döküm aşağıdaki model çözümlerimize de ışık tutacaktır. GSYİH'nin 1998 yılında %1,4'ü kadar küçük bir bölümünü oluşturan stok değişimlerini ayrıca ele almayacağız. Yerli üretim yapısı üzerinde yoğunlaştığımızdan, her bir nihai talep kalemi ithal bileşeninden ayıklanmış, sektör sıralamaları toplam yurtiçi değerler üzerinden yapılmıştır.

a) Yurtiçi özel tüketimin sektörel bileşimi

Türkiye'de nihai talebin yaklaşık üçte ikisini özel tüketim oluşturmaktadır. Kimi sektörler yoğunlukla özel tüketime ürün sunarken, kimi sektörler (kimyasal gübre, döküm gibi) ise bu nitelikte üretim yapmamaktadırlar. Tablo III.9'daki özet dökümden görüleceği gibi ilk 25 sektör içinde %1 payı olan sektörler de kapsandığından sıralamanın sonundaki sektörleri göstermeye gerek görülmemiştir.

Tablo III.9 Yurtiçi özel tüketiminin sektörel bileşimi, % (s. 54)

Yurtiçi özel tüketim içinde %10'luk payla karayolu ve boru hattı taşımacılığı başı çekmektedir. Bunu izleyen toptan ve perakende ticareti bir arada ele alırsak, bu ticaret kesiminin payı da %13'ü bulmaktadır. Buna dayanarak, ürünü üreticiden tüketiciye ulaştıran aracı faaliyetlerin toplam özel tüketim sepeti içinde herhangi bir ürün maliyetinin çok üstünde yer tuttuğunu söyleyebiliriz. Kira (konut sahipliği) kalemini izleyen tarım sektörlerinin payı bir arada %15'i aşmaktadır. Diğer temel gıda sektörleri (süt ve fırın) ise bir arada yerli tüketimin yaklaşık %6,5'unu sağlamaktadırlar.

b) Yurtiçi devlet tüketiminin sektörel bileşimi

Türkiye'de kamu kesiminin en önemli harcama kalemi kamu hizmetleri sektörüne yaptığı harcamalardır. Bunun %96'sının bu sektörde çalışanlara yapılan ödemelere karşı geldiğini DİE'nin 1998 Girdi-Çıktı Tablolarından (Tablo 8) görebiliyoruz. Aşağıda Tablo III.10'da devletin sektörlere yaptığı harcamaların dökümü sunulmaktadır.

Tablo III.10 Yurtiçi devlet tüketiminin sektörel bileşimi, % (s. 55)

Toplamın neredeyse dörtte üçünü (%73) tek başına oluşturan kamu hizmetleri sektörünün ardından gelen en önemli kamu harcama kalemleri mali faaliyetler ile petrol ürünleridir. Devletin toplam yurtiçi harcamaları içinde lokanta vb yeme ile konaklama faaliyetleri bir arada %4,5 dolayında yer almaktadır. Payları çok düşük olmakla birlikte sıralamada öne çıkan diğer sektörler Tablo III.10'dan izlenebilir.

c) Yurtiçi özel yatırımların sektörel bileşimi

Yurtiçi özel yatırımların bileşimi yatırım mali üretiminde önde gelen sektörleri gösterir. Bu sektörler inşaat, ulaştırma araçları ile makine ve teçhizatı kapsar. DİE'nin 1998 Girdi-Çıktı tablolarından oluşturulan Tablo III.11'e göre Türkiye'de yatırım mali üreten sektör olarak inşaat %64'lük payla belirgin biçimde öne çıkmaktadır.⁷

Tablo III.11 Özel yatırım mali arzının sektörel bileşimi, % (s. 56)

(7) Girdi-çıkı tablolarındaki yatırım değerleri ticaret ve taşımacılık marjlarının da katılmasıyla, yani alıcı fiyatlarıyla, oluşturulduğundan ilgili tabloda görülen hizmet sektörlerine değinilmeyecektir.

Karayolu araçları ile taşımacılığı yatırım açısından öne çıkan ulaştırma araçları sektörleridir. Öne çıkan özel amaçlı makineler ise tarım, metalurji, inşaat, gıda, tekstil makineleri ile silah imalâtını kapsar.

d) Yurtiçi kamu yatırımlarının sektörel bileşimi

Tablo III.12'den görüldüğü gibi, kamu yatırım harcamaları içinde inşaat sektörü %85'lik payı ile tek başına belirleyicidir.⁸ Bunu %2'ye yakın paylarla elektrikli makine ve karayolu taşımacılığı izlemektedir.

Tablo III.12 Kamu yatırım malı arzının sektörel bileşimi, % (s. 57)

e) İhracatın sektörel bileşimi

Tablo III.13'de Türkiye'nin önde gelen ihracatçı sektörleri sunulmaktadır. Karayolu ve boru hattı taşımacılığı başta gelmektedir. Turizm faaliyetlerinin payı %10'u bulmakta, lokanta vb ile havayolu taşımacılığı eklenirse %15'i geçmektedir. Öte yandan, dokuma ve giyim kesiminin (giyim, diğer, iplik, trikotaj bir arada) payı %18'e yakındır.

Tablo III.13 İhracatın sektörel bileşimi, % (s. 58)

Toplam ihracatta tarım ürünlerinin payının %5 dolayında olduğunu görüyoruz. İhracat içindeki payları %4'ün altında da olsa, öne çıkan imalât sektörleri demir-çelik, kara taşıtı, petrol ürünleri ile haberleşme teçhizatı sayılabilir. Diğer sektörlerin payları %1'in de altındadır.

(8) Girdi-çıkıtı tablolarındaki yatırım değerleri ticaret ve taşımacılık marjlarının da katılmasıyla, yani alıcı fiyatlarıyla, oluşturulduğundan ilgili tabloda görülen hizmet sektörlerine değinilmeyecektir.

IV. SEKTÖREL ÜRETİM YAPILARI

Bu bölümde sektörlerin üretim fonksiyonlarının yansıması olan göstergeleri değerlendireceğiz.

A. SEKTÖRLERİN VERİMLİLİK AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Bir sektörün verimliliğini katma değerinin toplam üretim değeri içindeki payı olarak tanımlıyoruz. Faktörlere göre verimlilik tanımlaması için ilgili 97 sektör ayrıntısında işgücü ve sermaye stoku verileri gerekli olduğundan burada kapsanması olanaksızdır. Tablo IV.1’de gayrisafi katma değer/üretim değeri oranları %50’nin üzerinde ve %30’un altında olan sektörler sunulmaktadır.

Tablo IV.1 Verimlilik (gayrisafi katma değer/üretim değeri oranları), % (s. 59)

Tablonun başında yer alan ve üretiminin tamamı katma değer olan Kamu Hizmetleri sektörünün bu özelliğine daha önce dikkat çekmiştik. Aşağıda faktör bileşimi açısından yine ele alacağız. Gerçi sıralamadaki oranların birbirine yakınlığı sektör ayırımını yapmayı güçleştirmektedir ama imalât sanayii sektörlerinden yalnızca 15. sıradaki hava taşıtları ile 17. sıradaki kok, petrol ürünlerinin göze çarptığını söyleyebiliriz. Başlardaki sektörler tarım, madencilik ve hizmetler kesimi ağırlıklıdır.

Öte yandan bizim tanımımızla verimliliği düşük olan, yani üretim maliyetinin %70 ya da daha fazlasını ara girdi maliyetlerine ayıran sektörler baktığımızda tümünün imalât kesimi kapsamında olduğunu görüyoruz.

B. SEKTÖR KATMA DEĞERLERİNİN FAKTÖREL BİLEŞİMİ

Türkiye’de 1998 itibariyle yaratılan gayrisafi katma değer (GSKD) %25’i emek faktörüne ödemeleri, %75’i ise ücret dışındaki faktör ödemeleri, net vergiler ile aşınmayı, kısaca brüt kârı kapsamaktadır. Sektörlerin katma değerlerinin benzer bileşimi üretimlerinin hangi faktöre daha fazla dayandığı konusunda fikir verebilir.

Tablo IV.2’deki özet dökümden başta yer alan demiryolu taşımacılığı sektörünün zarar ettiğini ve desteklendiğini daha önce görmüştük. Kamu hizmetleri sektörünün katma değerini esas olarak ücret-maaş ödemelerinin oluşturduğu burada da görülmektedir. Üretimleri daha fazla emeğe dayanan sektörler için bir genelleme yapmak zordur: madencilik, eğitim gibi emek yoğun sektörler ile, hava taşıtları imalâtı, tıbbi aletler gibi nitelikli emek yoğun ve ileri teknolojiye dayanan sektörler aynı grup-

tadır. Ücret/GSKD oranı düşük (brüt kâr/GSKD oranı yüksek) olan sektörler arasında gıda imalâtı, enerji ile hizmetler kesimleri için gruplandırma yapılabilmektedir.

Tablo IV.2 Gayrisafi katma değerin faktörel bileşimi, % (s. 60)

Tablo IV.2'deki sektörel dökümü Tablo III.5-III.6 ile karşılaştırarak bir noktayı netleştirelim: Ülke bütününde bir faktöre yapılan ödeme düzeyiyle öne çıkan (geriye düşen) bir sektörün kendi üretiminin de o faktöre dayanması gerekmez. Kamu hizmetleri sektörü bu açıdan istisnadır. Ama örneğin Tablo III.5'de başta olan inşaat sektörünün katma değeri içinde emeğin payı %40'ın altındadır, Tablo IV.2'de sıralamaya girememiştir. B.y.s ulaştırma araçları imalâtı (bisiklet, motosiklet, engelli aracı) sektörü ise ters yönde bir örnek oluşturmaktadır: Tablo IV.2'de %40'lık ücret payıyla önlerde yer alan bu sektör, ölçek olarak çok küçüktür: Tablo III.5'e göre toplam emek gelirleri içindeki payı binde 3'dür (%0,3).

C. SEKTÖR ARZLARININ ARA-NİHAİ TÜKETİM BİLEŞİMLERİ

Üretim sektörlerinin toplam nihai talep içindeki konumlarını Tablo III.3'e, aragirdi üretimi içindeki konumlarını ise Tablo III.2'ye dayanarak değerlendirmiştik. Burada ise her sektörün üretiminin ne kadarını ara tüketime, ne kadarını nihai tüketime sunduğunu ele alacağız. Tablo IV.3'de en başta yer alan üç sektör %100'ün üzerinde aratüketim payları, dolayısıyla negatif nihai talep payları ile dikkat çekmektedir. Bu sektörlerin özelliklerini Tablo III.3'ü değerlendirirken belirtmiştik. Tablo IV.3'deki izleyen sektörler diğer üretim faaliyetlerinin aragirdi talebini karşılayan, nihai mal üretime dolaylı katkıda bulunan sektörlerdir. Birkaç hizmet sektörü (gayrimenkul, araç kiralama, iletişim, araştırma) dışında tümü imalât sanayi kapsamındadır.

Tablo IV.3 Sektör arzlarının ara ve nihai tüketim bileşimi, % (s. 61)

Tablo IV.3'ün alt bölümündeki sektörler ise tüketim ve yatırım sektörleri olarak tanımlanabilir.

V. SEKTÖRLERARASI ETKİLEŞİMİN YAPISI

III ve IV. bölümlerde üretim sektörlerinin birbirleriyle doğrudan aragirdi ilişkilerini ve ekonomi içindeki görelî konumlarını verilerin sınıflandırmasına dayalı göstergeler temelinde değerlendirdik. Bu bölümde ise sektörlerin doğrudan ve dolaylı aragirdi alışverişlerini bir arada kapsayarak, girdi-çıkıtı modeli çözümlemesinden elde ettiğimiz bulguları sunacağız. Buradaki değerlendirmelerimiz sektörlerin ekonomideki genişlemeyi uyardadaki potansiyel düzeylerini ortaya koymaktadır.

A. Geriye Bağ Etkileri

Bölüm II'den hatırlanacağı gibi geriye bağ etkileri, sektörlerin nihai taleplerindeki ya da çıktılarındaki bir birimlik artışın aragirdi talebi yoluyla ekonomide (toplam üretimde) uyardığı genişlemeyi gösterirler. Burada yurtiçi aragirdi katsayılarından hesaplanan ters matrislerin $\Sigma_i r_{i,j}$ ile $\Sigma_i p_{i,j}$ değerlerini ele alacağız.

1. Nihai talep yönünden Geriye Bağ Etkileri ($\Sigma_i r_{i,j}$)

Bir sektörün üretimi nihai talebindeki (tüketim, yatırım, ihracat arzı) artışı kadar artar, ama bunun yanında bu artışı sağlayacak ek aragirdi talebi diğer sektörlerin üretimini de uyarır. Üretimi uyarılan sektörler yine aragirdi talebi yoluyla diğer sektörlerin üretimini uyarırlar. Bu çevrimsel etkileşim, başlangıçtaki uyarının ekonominin bütünü üzerindeki uyarı düzeyini gösterir. Bu nedenlerle geriye bağ etkileri en az 1 değerini alırlar, 1'in üzerindeki değerler ek üretim uyarma derecesini gösterir. Tablo V.1'de sektörlerin nihai talep yönünden geriye bağ etkileri özetlenmektedir.

Tablo V.1 Nihai talep yönünden yurtiçi geriye bağ etkileri (s. 62)

Tablo V.1'de nihai talebindeki artışın üzerine en az o kadar da ekonomide genişleme yaratan sektörlerin başında alkolsüz içecek imalâtı gelmektedir. Bunu izleyen sektörlerin çoğunlukla gıda, ormancılık (kereste, mobilya) ve dokuma kapsamındaki kesimler olması dikkat çekmektedir.

Tablo III.3 ile Tablo IV.3'de sektörlerin nihai talep açısından uzmanlaşmalarını ele almıştık. Bu tablolarda öne çıkan sektörler ile Tablo V.1'deki başlıca sektörlerin tam örtüşmediğini görüyoruz. Örneğin alkolsüz içecekler sektörü kendi üretimi içinde nihai talebe arzetme oranı ortalama düzeyde olduğundan Tablo IV.3'de yer

almamaktadır. Benzer biçimde, Tablo III.3'e göre toplam nihai talep içinde en önemli paya sahip olan inşaat sektörü Tablo V.1'de görülmeyen, üretim artışı uyar-mada ortalarda bulunan bir sektördür.

Tablo V.1'de en sonda yer alan Kamu hizmetleri sektörü aragirdi kullanma-dığı için ve üretimi nihai talep kalemi olan devlet tüketimine yöneldiği için ekono-mide uyardığı genişleme sadece nihai talep artışı kadardır. Ancak, bu artışın emek gelirlerinde artış anlamına geldiği, bunun da ek tüketim talebi yoluyla üretimi etki-leyeceği açıktır. Bu 2. tur gelir çarpanları kapalı girdi-çıkıtı modeli tanımlaması ge-rektirdiğinden bu çalışmanın kapsamı dışındadır.⁹ Yine Tablo V.1'de sonda yer alan petrol üretimi esas olarak ithal girdiye dayandığından yerli üretimi çok az uyarmak-tadır.

2. Çıktı yönünden Geriye Bağ etkileri ($\Sigma_i p_{i,j}$)

Sektörlerin çıktıya göre geriye bağ etkileri nihai talep uyarması sınırlamasını or-tadan kaldırarak, ara ve/ya da nihai talep nedeniyle ortaya çıkan çıktı artışının sek-törlerarası etkileşim sonucundaki etkisini gösterir. Tablo V.2 bu etkilere göre sek-törlerin konumlarını göstermektedir. Burada da alkolsüz içecek imalâtı başta gel-mektedir. Ancak Tablo V.1 ile karşılaştırıldığında, 2'nin üzerinde genişleme yaratan sektörler azalmıştır, ayrıca Tablo V.1 ile Tablo V.2'deki sektör sıralamaları tam ör-tüşmemektedir. Bileşimi farklılaşsa da öne çıkan sektörlerin yine gıda, ormancılık ve dokuma kapsamındaki kesimler olması dikkat çekmektedir. Tablo V.2'de iç-dış turizmle ilişkilendirilebilecek hizmetler kesiminin daha fazla yer aldığı da görülmek-tedir.

Tablo V.2 Çıktı yönünden yurtiçi geriye bağ etkileri (s. 63)

Geriye bağ etkileri açısından Tablo V.2'de en arkalarda yer alan sektörlerle Tab-lo V.1'dekilerin, sıra farklılıklarına rağmen, daha fazla uyduğu söylenebilir. Daha önceki değerlendirmelerimizde öne çıkan karayolu ve boru hattı taşımacılığı ve ti-caretiler gibi hizmet sektörlerinin üretimleri mal üretimine bağlı olduğundan burada öne çıkmamaktadırlar.

(9) Bu modelle bir uygulama için bkz. Dietzenbacher, E. ve. Günlük-Şenesen, G. (2003) "Demand-Pull and Cost-Push Effects on Labor Income in Turkey, 1973-90", *Environment and Planning A*, 35/10, 1785-1807.

B. İleriye Bağ Etkileri

Bölüm II'den hatırlanacağı gibi ileriye bağ etkileri, sektörlerin katma değerindeki (temel girdi maliyetleri, vergiler, ithal girdi maliyetleri) bir birimlik artışın (TL) aragirdi arzı yoluyla ekonomide uyardığı toplam çıktı maliyeti artışını (TL) gösterir. Burada yurtiçi aragirdi katsayılarından hesaplanan ters matrislerin $\Sigma_j c_{i,j}$ değerlerini ele alacağız. Tablo V.3'de maliyet etkisi açısından öne çıkan ve arkalarda yer alan sektörler özetlenmektedir.

Tablo V.3 Katmadeğer yönünden yurtiçi ileriye bağ etkileri (s. 64)

Türkiye ekonomisinde petrol ürünlerinin katma değer maliyetindeki artışın toplam çıktı maliyeti üzerinde yarattığı artış Tablo V.3'de çarpıcı bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Bu etkinin 1973'den 1990'a yükselen bir seyrinin olduğunu önceki çalışmamızda da saptamıştık.¹⁰ Bunun yanısıra aragirdi üreten imalât sektörlerinin maliyet etkileri açısından öne çıktığını da söyleyebiliriz. Hizmet kapsamındaki (gayrimenkul faaliyetleri, haberleşme, kiralama vb.) sektörleri de 2 dolayında maliyet artışı yaratmaktadırlar. Maliyet etkileri çok düşük olan sektörler karma niteliktedir.

(10) Dietzenbacher, E. ve Günlük-Şenesen, G. (2003) "Demand-Pull and Cost-Push Effects on Labor Income in Turkey, 1973-90", *Environment and Planning A*, 35/10, 1785-1807.

VI. ÜRETİMİN DIŞALIMA BAĞIMLILIK YAPISI

Türkiye'nin üretim yapısının ithal ara girdilere bağımlılığı 1980 öncesinden bu yana kalıcı bir özelliğidir.¹¹ Bu yapının cari açık üzerinde yarattığı baskı da bu yüzden kalıcı bir nitelik kazanmıştır. 1998 üretim yapısı içinde toplam ithalatın %46,5'u aragirdi, %53,5'u ise nihai mal ithalatıdır. İthal girdi ve nihai ürün kullanımının sektörel bileşiminin izlenmesi üretim teknolojisi açısından önemli ipuçları sağlamaktadır. Sektörel büyümenin ekonomide uyardığı aragirdi dışalımının düzeyi ise sektörlerarası etkileşim açısından dışalima bağımlılık yapısını göstermektedir.

A. Aragirdi İthalatının Sektörel Bileşimi

Bu alt bölümde aragirdi ithalatını talep ve arz eden sektörler sunulacak, ayrıca aragirdi maliyetleri içinde ithal aragirdi kullanma düzeylerine göre sektörlerin üretim süreçlerinin dışalima bağımlılığı değerlendirilecektir.

1. Aragirdi dışalımını yapan başlıca yerli sektörler

Üretim sektörlerinin kullandığı aragirdilerin %18,9'u ithal edilmektedir. Sektörlerin toplam aragirdi dışalımı faturası içindeki görece konumları Tablo VI.1'de özetlenmektedir. İthal aragirdi kullanmayan sektörler de bulunduğundan Tablo VI.1'deki sıralama ithal aragirdi kullananları kapsamaktadır. Buna göre inşaat ile petrol ürünleri sektörleri %8 dolayındaki paylarla başı çekmektedir. Bunları karayolu ve boru hattı taşımacılığı ile demir-çelik sektörleri izlemektedir.

Tablo VI.1 Aragirdi dışalımını yapan başlıca yerli sektörler (s. 65-66)

Tahıl, giyim ve kara taşıtı sektörlerinin %3'ün üzerindeki paylarla önlerde yer alması dikkat çekicidir. Tekstil iplikçiliği ile diğer tekstil de katılırsa dokuma-giyim kesiminin payı %8'e yaklaşmaktadır. Bu da 2. sıradaki petrol ürünleri sektörüne yakın bir düzeydir. Mali aracı kuruluşlar ise %3'e yaklaşan payıyla öne çıkan bir hizmet sektörüdür.

2. Aragirdi dışalımının yapıldığı başlıca yurtdışı sektörler

Yukarıda talep edenler açısından ele aldığımız ithal aragirdi ürünlerinin sunucuları yurtdışındaki üretim sektörleridir. Bu sektörlerin başında Tablo VI.2'den gö-

(11) Şenesen, Ü. ve Günlük-Şenesen, G. (2003) "Üretimde Dışalima Bağımlılık: 1970'lerden 2000'lere Ne Değişti?", *İktisadi Kalkınma, Kriz ve İstikrar* (der. A.H. Köse, F.Şenses, E.Yeldan), İletişim: İstanbul, 533-559.

rüldüğü gibi %11 dolayındaki payla ile ham petrol ve demir-çelik gelmektedir. Demir-çelik ile diğer anametal sanayii bir arada ele alınırsa ana metal sanayi ürünlerinin payı %18'i bulmaktadır. Kimya ürünlerinin payı da %9'u geçmektedir. Yurtdışı tekstil iplikçiliği sektöründen alınan aragirdiler toplam aragirdi faturasının %5'i düzeyindedir. Tahıl sektörünün de önlerde yer alması dikkat çekmektedir.

Tablo VI.2 Aragirdi dışalımının yapıldığı başlıca yurtdışı sektörler (s. 67)

3. Aragirdi maliyetleri içinde ithal aragirdi bileşeni

Sektörlerin kullandıkları aragirdilerin bir bölümü ithal edilmektedir. Doğrudan ithal aragirdi kullanma düzeyleri sektörlerin üretim fonksiyonlarındaki dışarıya bağımlılık yapısını gösterir. 97 sektörün sıralamasını yaptığımızda tarım, gıda, inşaat ile hizmetler kesimlerindeki sektörlerin ithal girdi maliyetinin toplam aragirdi maliyeti içindeki payının %15'in altında olduğunu görüyoruz. Hem bu nedenle, hem de oran değerlerinin yakınlığı nedeniyle Tablo VI.3'de ilgili oranı %15'i aşan bütün sektörleri sunuyoruz. Tablo VI.3'deki ilk satırdan görüldüğü gibi gaz üretimi sektörünün kullandığı aragirdinin %80'e yakını ithal edilmektedir. Bu ithal aragirdilerin %99,2'sinin yurtdışı ham petrol ve doğalgaz çıkarımı sektöründen alındığını 1998 Girdi-Çıktı Tablolarına dayanarak söyleyebiliriz.

Tablo VI.3 Aragirdi maliyeti içinde ithal girdiler (s. 68-69)

Gaz sektörünü bir diğer enerji ürünü olan petrol ürünleri %70 payla izlemektedir. Bu ithalatın %91,9'unun satıcısı da benzer biçimde yurtdışı ham petrol ve doğalgaz çıkarımı sektörüdür. Bisiklet, motosiklet vb üreten diğer imalat sektörü de %65'e yakın oranda doğrudan ithal aragirdi kullanımıyla 3. sıradadır.

Doğrudan ithal girdi kullanımında öne çıkan diğer sektörler ağırlıklı olarak imalat kesimindedir, eğlence ve denizyolu taşımacılığı bunlar arasında göze çarpan hizmetler sektörleridir. İmalat kesimindeki kimya ve ileri teknoloji ürünleri ile dokuma-giyim kesimi sektörleri %30 dolayındaki paylarla dikkat çekmektedir.

B. Nihai Talep İthalatının Sektörel Bileşimi

Bu alt bölümde özel tüketim, kamu tüketimi, özel yatırım ve kamu yatırımı harcamalarının yurtdışından karşılanan bölümlerinin sektörel bileşenlerini değerlendireceğiz.

1. Özel tüketim dışalımının sektörel bileşimi

Toplam özel tüketim harcamalarının %12,8'i ithal ürünlerden oluşmakta, bu da toplam ithalat faturasının %29,7'sine karşı gelmektedir. Tablo VI.4'den görüldüğü gibi kara taşıtları %9 dolayındaki payla ithal edilen özel tüketim malları arasında başta gelmekte, bunu %8'lik payla karayolu ve boru hattı taşımacılığı izlemektedir. Öte yandan kara ve havayolu taşımacılığının payı birlikte %13'ü bulmaktadır.

Tablo VI.4 Özel tüketim dışalımının sektörel bileşimi (s. 70)

İlk 5 sırada yer alan diğer sektörler açısından bakarsak, yurtdışından alınan eğitim hizmetlerinin boyutunun ilaç ürünleri dışalımına yakın olması dikkat çeken bir başka özelliktir. İthal tarım ve gıda ürünlerinin özel tüketim dışalımı içindeki payları çok düşüktür.

2. Kamu tüketimi dışalımının sektörel bileşimi

Toplam ithalat faturasının içinde kamu tüketiminin payı %1,6 olup çok düşüktür. Bu dışalım toplam kamu tüketim harcamalarının %3,9'u kadardır. Tablo VI.5'den görüldüğü gibi bu harcamanın yarıya yakını kamu hizmetleri sektörüne yapılmaktadır. Bu harcama ise esas olarak kamunun yurtdışı temsilciliklerine yapılan ödemelerdir. Geriye kalan dışalım harcamalarının toplam içindeki payı 1'in de altında olduğundan Tablo VI.'deki sektörel bileşim üzerinde daha fazla durulmayacaktır.

Tablo VI.5 Kamu tüketimi dışalımının sektörel bileşimi (s. 71)

3. Özel yatırım dışalımının sektörel bileşimi

Toplam özel yatırım harcamalarının %24,2'si ithal ürünlere yapılmakta, bu da toplam ithalat faturasının %15,1'ine karşı gelmektedir. Tablo VI.6'den görüldüğü gibi özel amaçlı makineler (tarım, metalurji, inşaat, gıda, tekstil makineleri ile silah) ithalatı başta gelmektedir. Bununla birlikte diğer makine ve elektronik teçhizat ithalatı toplam özel yatırım malı ithalatının yarından çoğunun yapıldığı sektörlerdir. Özel yatırım faaliyetlerinin yurtdışı imalât kesimi dışında inşaat ve bilgisayarla ilgili hizmetler sektöründen de ithalat gerektirdiği görülmektedir.

Tablo VI.6 Özel yatırım dışalımının sektörel bileşimi (s. 72)

4. Kamu yatırımı dışalımının sektörel bileşimi

Toplam kamu yatırım harcamalarının %13,2'si ithal ürünlere yapılmakta, bu da toplam ithalat faturasının %2,8'ine karşı gelmektedir. Tablo VI.7'den görüldüğü gibi bu dışalımın yapıldığı başlıca yurtdışı sektörler Tablo VI.6'dakilerle büyük benzerlik içindedir, ancak buradaki bütün sektörler imalât kesimindedir.

Tablo VI.7 Kamu yatırımı dışalımının sektörel bileşimi (s. 73)

C. Üretimin Dışalma Bağımlılığı: Sektörlerarası Etkileşim

Bir sektörün nihai talebindeki artış, diğer yurtiçi sektörlerin üretimini uyardığı gibi, hem kendisinin hem de diğer sektörlerin ithal girdi talebini de uyarır. II. Bölümde tanımladığımız gibi, sektörlerarası etkileşimin bu yapısını sektörel çıktı etkisi ile de değerlendirebiliriz. Bu altbölümde girdi-çıkıtı modeli çözümüne dayanan bulguları özetleyeceğiz. Bu katsayıların değerlerinin hem doğrudan ithal girdi taleplerine, hem de V. Bölümde incelediğimiz geriye bağ etkileri yapısına dayandığını hatırlatalım.

1. Dışalımın nihai talep yönünden geriye bağ etkileri

Tablo VI.3'de sektörlerin her biri için doğrudan ithal girdi kullanma oranlarını sunmuştuk. Burada ise her bir sektörün tüketim, yatırım ve/ya da ihracat artışının hem kendisi hem de diğer sektörlerde uyardığı ithal girdi talebini, yani sektörlerin hem doğrudan hem de dolaylı uyardıkları ithalat düzeylerini ele alacağız. Her bir sektör için bu uyarıların dışalmı arzeden yurtdışı sektörlerle göre bileşimi ancak ilgili matrisin gözlerinden incelenebileceğinden burada değinilmeyecektir. Tablo VI.8'de nihai talep açısından dışalımın geriye bağ katsayıları sunulmaktadır.

Tablo VI.8 Dışalımın nihai talep yönünden geriye bağ etkileri (s. 74)

1998 üretim yapısı içinde Gaz üretimi sektörünün en fazla dışalım uyarıcı sektör olarak ortaya çıkması şaşırtıcı değildir. Gaz üretimi ve dağıtım sektörü bu açıdan diğer temel enerji sektörü olan petrol ürünlerinin epeyi önündedir. Bu sektörü izleyen ve dışalım uyarıcı etkisi benzer düzeyde olan sektörlerin imalât kesimi içinde ve kimya ile anametal kesimleri kapsamında olduğunu görüyoruz. Daha çok ile-

ri teknoloji ile ilişkilendirebileceğimiz sektörlerin yanısıra dokuma-giyim kesimindeki sektörler de ekonomide dışalım uyarma düzeyi açısından dikkat çekmektedir.

Tarım ile hizmetler (eğlence, dinlenme ile denizyolu taşımacılığı hariç) kesimlerinin dışalım uyarma düzeyleri düşüktür.

2. Dışalmanın çıktı yönünden geriye bağ etkileri

Tablo VI.9'dan görüldüğü gibi, çıktı artışının dışalımını doğrudan ve dolaylı uyarması açısından öne çıkan sektörler, sıra kaymaları dışında, yukarıdakilerle çok büyük ölçüde örtüşmektedir. Bu da öne çıkan sektörlerin geriye bağ katsayılarının kendileri üzerindeki etkiden daha fazla diğer sektörler üzerindeki etkiye dayandığını gösterir.

Tablo VI.9 Dışalmanın çıktı yönünden geriye bağ etkileri (s. 75)
--

VII. ÜRETİM YAPISININ ÖRÜNTÜSÜ VE REKABET GÜCÜ

III-VI. Bölümlerdeki göstergeler ile sektörlerin üretim içindeki göreceli konumlarını veri ayrıntısının olanak verdiği ölçüde değerlendirdik. 97 sektör ayrıntısındaki veri tabanının ulusal gelir hesapları ile tutarlı yapısı, değerlendirmelerin de tanımı birbiriyle uyumlu sektör ayrıntısında ve tutarlı bir çerçevede yapılmasını sağlamıştır. Bu bölümde önce buraya kadar yapılan saptamaların özet dökümünü, örüntüsünü sunacağız. Ardından da bulgularımızın farklı kullanım olanaklarına bir örnek olarak bu üretim yapısını dünya piyasasında yükselen ürünler açısından değerlendireceğiz.

A. Üretim Yapısının Örüntüsü

Tablo VII.1, hem verilerin sınıflandırmasına, hem de girdi-çıkıtı model çözümüne dayalı göstergelere göre sektörlerin sıra değerlerini vermektedir. Böylelikle 97 sektörden her birinin üretim yapısı içindeki göreceli konumları izlenebilmektedir. Tablo VII.1'de ayrıca bu göstergeler ışığında en önde gelen 10 sektör siyah renk ile, en arkada yer alan 10 sektör ise gri renk ile vurgulanmıştır. Bu vurgulamalar ilgili altbölümlerde gösterge değerleriyle ele alınmıştır.

Tablo VII.1 Türkiye'nin üretim yapısının örüntüsü (s. 76-78)

Bu örüntüyü sunmamızın amacı her sektörün ekonomi içindeki konumunun, kısaca sırasının, göstergeden göstergeye farklılaştığını vurgulamaktır. Geriye bağ etkisi güçlü olan bir sektörün ileriye bağ etkisi zayıf olabilir, verimliliği düşük, ihracatı ortalama olabilir vb. Bu nedenle yaygınlıkla rastladığımız "ekonominin önde gelen sektörü" ya da "lokomotif sektörü" gibi tanımlamaların dayanağının, yani hangi göstergeye göre yapıldığının mutlaka belirtilmesi çok önemlidir.

B. Üretim Yapısının Rekabet Gücü

Türkiye'nin üretim ve nihai talebinin ithal bileşenlerini VI. Bölümde incelemiştik. Dışalım faturasının ödenmesini olanaklı ama aynı zamanda sürekli kılacak yol ihracattır. Uluslararası ürün piyasasındaki, yani dış ticaretteki işbölümü özünde üretimdeki işbölümüne bağlı bir tanımlamadır. Dolayısıyla yerli üretimin uluslararası rekabet gücünü uzun dönemde belirleyen etmenlerin başında üretim teknolojisi yani verimlilik (maliyet) ve yatırımların niteliği gelir.¹² Rekabet gücünün ölçümüne iliş-

(12) UNCTAD (2004), *Globalization and Development*, s. 135.

kin çok sayıda gösterge ve çalışma bulunmaktadır, ancak konuyu bu çalışmanın kapsamıyla sınırladığımızı hatırlatalım. Bu altbölümde dünya ticaretinde önde gelen ürünler temelinde Türkiye'nin üretim yapısının alt-örüntüsünü sunacağız.

UNCTAD son 10 ve 20 yıllık dönemlerde dünyada ihracatı en hızlı artan ürünleri "dinamik" ürünler olarak tanımlamaktadır. Bu ürünlerin toplam ticareti içinde içinde Gelişmekte Olan Ülkelerin payı 1980'de %10 dan 1990'da %13'e, 2001 de ise %26'ya çıkmıştır. Bilindiği gibi, uluslararası ticaret istatistiklerinde ürünler SITC kodlarına göre sınıflandırılırlar, bu kodlar ise girdi-çıkıtı yani ISIC sektör kodlarıyla bire bir örtüşmezler. Dinamik ürünlerin tanımlarıyla Türkiye Girdi-Çıkıtı Tablolarındaki sektör tanımlarını karşılaştırarak yaptığımız eşleştirme Tablo VII.2'de yer almaktadır. Görüldüğü gibi bir ticaret ürününün birden fazla üretim sektörü ile eşleştiği durumlar vardır. Bu kodları aşağıda değerlendireceğimiz rekabet gücü örüntüsünü oluşturmada kullanacağız.

Tablo VII.2'nin ilk iki sütununda 1991-2001 ve 1980-2001 dönemlerinde ürünlerin ticaretinin ortalama yıllık büyüme oranları yer almaktadır. Görüldüğü gibi, ürün çeşitliliğinde fazla değişme olmamıştır. Bilgisayar, iletişim, bilişim, optik ve ilgili malzeme yüksek büyüme hızlarıyla dikkat çekmektedir.

Tablo VII.2 Dünyada ihracatı en hızlı artan ürünler ve Türkiye açısından durum (s. 79)

Türkiye'nin dinamik ya da yükselen ürünler itibariyle son dönem dış ticaretindeki yıllık ortalama büyüme oranları DİE yıllıklarından derlenen verilerden hesaplanarak Tablo VII.2'nin 3. ve 4.sütunlarında gösterilmektedir. Türkiye'nin üretim yapısının dış piyasayla eklemleşme biçimini bütünüyle yansıtmak amacıyla ilgili ürünün hem ihracatındaki hem de ithalatındaki artış oranları birlikte gösterilmektedir. Burada üretim sektörü tanımı geçerli değildir. Örneğin telefon ithalatı, telefon üretiminde kullanılan dışalım değil, telefon ürününün ithalatıdır.

Türkiye'nin toplam dinamik ürün ihracatının yıllık ortalama büyüme oranı (%12) dünya ortalamasına denktir. Kimi ürünlerin (diğer makine, optik) ihracatındaki büyüme oranları çok yüksektir. Ama önemli ihracat sektörlerinden olan örme giyim ürününün ihracatındaki artış en düşükler arasındadır.

Türkiye'nin dinamik ürünler ithalatının seyrine baktığımızda ise en yüksek ithalat artışlarının parfüm, deri, örme mensucat, diğer makine ile örme giyim ürünlerinde olduğunu görüyoruz.

Tablo VII.2'nin son sütunlarından görüleceği gibi 1992-2002 döneminde Türkiye çoğu dinamik üründe net ithalatçı konumdadır. İleri teknoloji ile tanımlanabilecek bu ürünlerin ihracatı aynı ürünlerin ithalatının en fazla %10'unu karşılamaktadır. Öte yandan dokuma giyim ile ilişkili ürünler ile elektrik dağıtım donanımı, diğer motorlu araçlar ve mobilya ürünlerinin ihracatı, aynı ürünlerin ithalatını aşmaktadır.

Bu dinamik ya da yükselen ürünlerin Türkiye'nin üretim yapısı içindeki göreceli konumları Türkiye'nin uzun dönemdeki rekabet gücüne ilişkin ipuçları sağlayacaktır.

Tablo VII.3, Tablo VII.1'in bir alt kümesi olarak oluşturulmuştur, dinamik ürünleri ürettiği varsayılan sektörlerin örüntüsünü özetlemektedir.

Tablo VII.3 Türkiye'nin üretim yapısı içinde dinamik ürünlerin örüntüsü (s. 80)

Bu sektörlerden yalnızca giyim eşyası sektörü Türkiye'nin ihracatında öne çıkmaktadır. Bu sektör toplam aragirdi ithalatında da ilk 10 içinde yer almaktadır. Öte yandan, giyim eşyası sektörü ekonomide genişleme uyarma açısından da, katma değer yaratma açısından da, üretim ölçeği açısından da önlerde değildir.

Verimlilik (katma değer/üretim oranı) açısından baktığımızda ham petrol-gaz dışındakilerin öne çıkmadığını, 31 ile 39 no.lu sektörlerin sonlarda yer aldığını görüyoruz. En fazla sayıda dinamik sektörün ilk 10 içinde yer aldığı gösterge doğrudan ithal girdi kullanımı oranlarıdır.

Görülüyor ki, mevcut üretim yapısı uluslararası ürün piyasalarındaki enerji ve imalat kesimi ürünleri ile uyumlu değildir. Daha doğrusu, yurtiçi üretim yapısının dünya piyasasıyla aragirdi ve nihai ürün dışalımını yoluyla eklemleşme düzeyi, ürün arzı yoluyla eklemleşmesinin epeyi önündedir.

VIII. SONUÇ ve GENEL DEĞERLENDİRME

DİE'nin 1998 yılına ilişkin girdi-çıkıtı verileri kapsamında yapılan bu çalışmada Türkiye'nin üretim yapısının 97 sektör ayrıntısındaki örüntüsü sektörlerin görelı konumları temelinde ele alınmıştır. Bu çalışma ile çeşitli göstergelere dayanılarak hem ekonomide önde ve arkada olan sektörlerin, hem de her sektörün ekonomideki durumuna ilişkin örüntüler sunulmuştur. Bulgularımıza göre bu örüntülerde öne çıkan sektörler birbirleriyle örtüşmemektedir. Bu nedenle ekonomi içindeki "lokomotif" sektör tanımlamasından kaçınmak gerektiğini söyleyebiliriz.

Üretim hacmi ve gayrisafi yurtiçi hasılaya hem gayrisafi katma değer (üretim) hem de harcamalar açısından katkıda inşaat, hizmetler ve tarım kesimlerinin öne çıktığı görülmüştür. İmalat kesiminden dokuma-giyim, gıda ve karayolu taşıt sektörleri göze çarpmaktadır. Ara girdi üretiminde mali kesim, tarım kesimi ile petrol ürünleri baştaadır.

Gayrisafi yurtiçi hasılaya gelirler yönünden baktığımızda emek gelirleri açısından kamu hizmetleri sektörü ile inşaat ve mali kesimin başta olduğunu görüyoruz. Sermaye gelirleri açısından ise karayolu ve boru yolu taşımacılığı, ticaret, inşaat ve tarım öne çıkmakta, bunları dokuma-giyim ve gıda sektörleri izlemektedir.

Verimliliği, sektörel üretim fonksiyonları bağlamında (toplam üretim değeri içinde gayri safi katma değer) olarak tanımladığımızda tarım, madencilik ve hizmetler kesimlerinin öne çıktığını, imalât kesimindeki sektörlerin daha geriden geldiğini söyleyebiliriz.

İhracat yapan sektörlerin başında karayolu ve boruyolu taşımacılığı, turizm ile dokuma-giyim sektörleri gelmektedir.

Ara girdi alışverişini sektörlerarası etkileşim kapsamında tanımlıyoruz. Nihai talep artışlarının doğrudan ve dolaylı girdi talebi yoluyla ekonominin bütününde genişleme yaratma gücü (nihai talep yönünden geriye bağ etkileri) ile öne çıkan sektörler kalkınma planlamasının odağında yer almışlardır. 1998 verileri ile bu özelliği taşıyan sektörlerin başında gıda, ağaç ürünleri ile dokuma kesimleri gelmektedir. Aynı yapı çıktı yönünden geriye bağ etkileri ile de görülmektedir. Sektörlerarası etkileşimin maliyet (ileriye bağ etkileri) yönüne baktığımızda ise ithalat fiyatı, vergi vb nedenlerle ekonomide maliyet artışına neden olan sektörler arasında petrol ürünleri başta olmak üzere, ara girdi üreten sektörler öne çıkmaktadır.

Buraya kadar başlıca özelliklerini özetlediğimiz bu üretim yapısının belirgin bir özelliği de hem ara girdiler hem de nihai ürünler açısından dışarıya bağımlılığıdır. Toplam ithal ara girdi faturası içinde inşaat, petrol ürünleri, dokuma-giyim ile karayolu taşıtları sektörleri öne çıkmaktadır. Bu sektörlerin üretim, tüketim, gayrisafi katma değer hacmi açısından ve/ya da üretim genişlemesi uyarması açısından öne çıktıkları yukarıda belirtilmiştir.

Toplam ithalatın yaklaşık %30'u özel tüketim harcamaları nedeniyle yapılmaktadır, karayolu taşıtları ile karayolu ve havayolu taşımacılığının yanısıra eğitim ile ilaç öne çıkmaktadır. Her türlü makine ve teçhizat dışarıya ise yatırım harcaması kalemlerinin başlıcalarıdır.

Doğrudan dışarının yanısıra, sektörlerarası etkileşim sonucu uyarılan ara girdi alımı üretim teknolojisinin yapısını yansıtır. Enerji (gaz ve petrol) sektörlerinin kendi üretimlerin büyük ölçüde dışarıya bağımlı olduğu bilinen bir olgudur. Ekonomide ithal ara girdi talebi uyarma gücü açısından bakıldığında bu sektörler ile kimya ve ana metal sektörleri öne çıkmaktadır. Öne çıkan sektörler arasında dokuma-giyim de bulunmaktadır.

Uluslararası ürün piyasalarındaki yükselen ürünler açısından Türkiye'nin üretim yapısını değerlendirdiğimizde, dünya piyasasıyla ara girdi ve nihai ürün dışarıya yoluyla eklemleşme düzeyinin yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Yükselen ürünleri üreten sektörlerin çoğu ithal girdi kullanımında ön sıralardadır. Özellikle ileri teknoloji ile üretilen ürünlerde Türkiye'nin ilgili ihracatının ilgili ithalatını karşılama düzeyi %10'un da altındadır. Dokuma giyim, elektrik dağıtım donanımı, diğer motorlu araçlar ve mobilya ürünlerinin ihracatı ise ilgili ürün ithalatını aşmaktadır.

Ortaya koyduğumuz örüntü üretim yapısının fotoğrafı olarak da düşünülebilir. Bu fotoğraf her bir sektörün görelî konumu, dolayısıyla o sektördeki firmaların genel özelliği hakkında da ipuçları sağlamaktadır. Bunun yanısıra bu örüntü,

- Yurtiçinde üretilmediği, ya da üretildiği halde fiyatı daha düşük olduğu için yapılan aragirdi ve yatırım malı ithalatının yerli üretim teknolojisinin üzerindeki etkileri,
- İthal edilen teknolojinin ihracat açısından etkileri,
- Bu etkilerin işlendirme (istihdam) dolayısıyla gelir bölüşümü üzerindeki sonuçları,

ve benzeri konuların bütünlüklü bir çerçevede açıklığa kavuşturulması çabalarının altyapısını, başlangıç noktasını oluşturmaktadır.

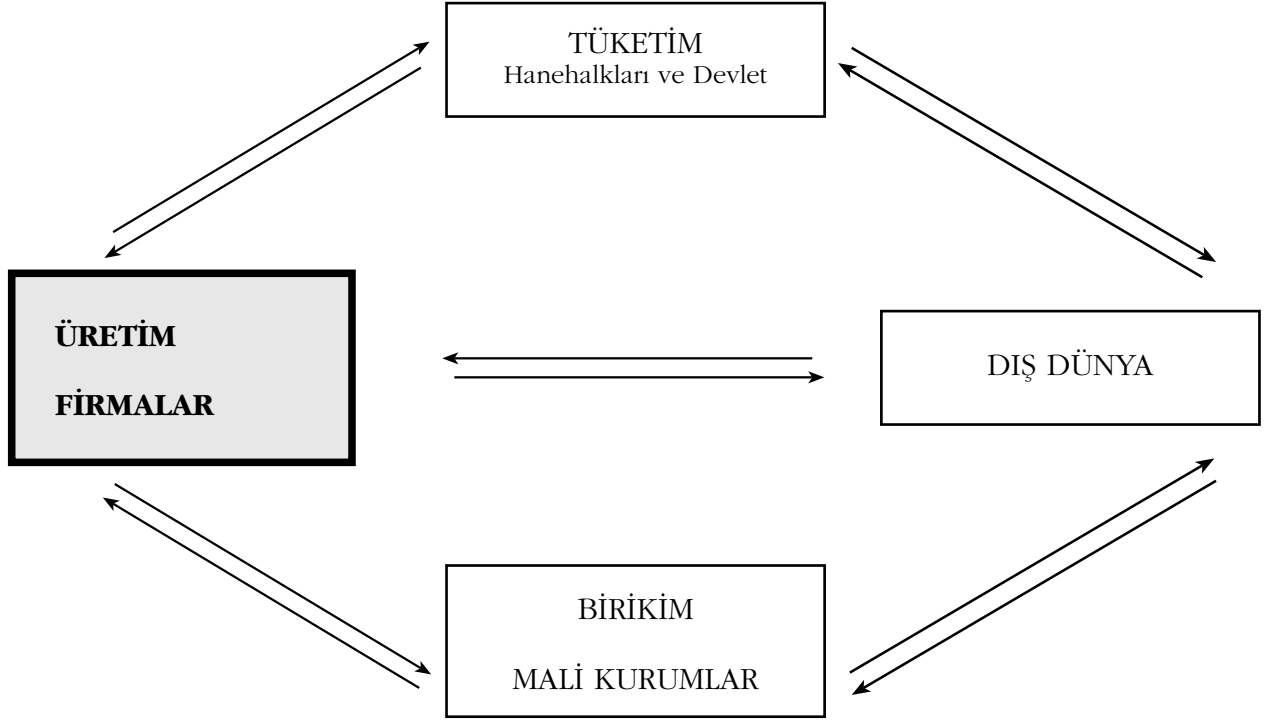
Ekonominin kronikleşen başlıca dengesizliklerinin (dış ticaret açığı, dış borç birikimi, işsizlik, gelir eşitsizliği gibi) temelinde üretim yapısının yattığı düşünülürse, öncelik bu yapıyı tüm yönleriyle anlamak olmalıdır. Üretimin uzun erimli kalıcı nitelik kazanmış olan mevcut yapısının değişmesi/dönüşmesi ise ekonomi politikalarının merkezine üretim yapısını koymakla mümkün olabilecektir.

Tablo I.1 Girdi-çıktı modeli ile incelenen konular ve ülke uygulamaları örnekleri

KONU	ÜLKE
Dış ticaret hadleri - Uluslararası verimlilik	İsviçre
Hizmet sektöründe verimlilik	Hindistan, Kanada
Para politikası	Nijerya, Japonya
Vergi politikası	Mısır, Kuveyt, İtalya
Enerji fiyatlaması	İran
Liberalizasyon-yoksulluk	Endonezya, Şili, Ekvador, Hindistan
Bilişim Teknolojisi-Verimlilik	İsviçre, AB, ABD, Kore, Japonya
Teknoloji transferi	Filipinler
Uluslararası rekabet gücü	İngiltere, Çin, Japonya
Telekomünikasyon – etkinlik	İrlanda, ABD
Teknoloji (innovasyon) akışı	AB
Katı Atıklar-çevre etkileri	Japonya
Tarife-dışı engeller-ticaret	Norveç
Sera gazları-çevre etkileri	Danimarka, Almanya
Dışalığa bağımlılık	Slovakya, İskoçya, Türkiye
2006 Dünya Futbol Kupası'nın Etkileri	Almanya
Küresel ısınma	ABD
Bölgesel Planlama	Meksika, Kanada, ABD, Hollanda, Japonya, İtalya, Rusya, Asya-Pasifik
Ulaştırma	Brezilya, Finlandiya, Japonya
Su kaynakları	Çin, Filistin
İstihdam	Meksika,İran, Malezya, Kanada

Kaynak: International Input-Output Association'ın süreli yayını Economic Systems Research (Routledge), 2000-2004 çeşitli sayılar.

Çizim II.1. İktisadi Faaliyetlerin Çevrimsel Yapısı

Tablo II.1 Topluştırılmış Türkiye Input-Output Tablosu, 1998 (Temel fiyatlarla, milyar TL)

Özellik	Ürünler				Nehir ürünleri					Toplam kullanım (temel fiyatla)	Toplam talep (temel fiyatla)	Toplam kullanım (temel fiyatla)
	Tarım	Madenler	İmalat sanayi ve enerji	İnşaat	İnşaat	İnşaat	Özel gelir satırları sermaye çıkışı	Karın gelir satırları sermaye çıkışı	Sokak değeri			
01 - 07	1 554 758	4 085	2 277 234	18 224	229 565	4 080 732	5 426 430	187 820	587 648	587 648	6 406 881	10 490 813
08 - 12	604	201	1 400 045	134 715	37 169	1 572 793	81 795	4 610		37 580	130 817	1 703 809
13 - 21	943 955	90 816	11 289 920	2 789 587	4 184 827	19 370 615	13 943 528	585 766	3 884 213	682 653	24 275 537	43 653 552
22	519		7 180	3 215	190 329	177 287		28 726	4 329 567	2 308 517	651 798	7 854 296
23 - 37	774 934	106 732	3 854 327	1 028 377	6 517 848	12 202 276	16 632 696	5 444 264	1 128 665	152 300	209 388	35 154 832
38	3 273 881	251 695	18 948 716	3 934 128	11 132 551	37 511 103	25 263 370	8 208 186	9 413 448	3 203 204	13 668 832	58 614 096
39	182 900	19 046	543 266	135 811	1 019 537	1 859 595	3 277 076	230 889	129 559	17 682	15 026	3 796 916
40	3 456 700	220 740	19 531 987	4 069 838	15 182 219	39 431 668	38 870 446	6 490 078	9 340 306	3 200 707	721 290	111 845 672
41												
100	3 456 700	220 740	19 531 987	4 069 838	15 182 219	39 431 668	37 713 196	6 490 078	9 340 006	3 200 707	721 290	111 845 672
101												
102												
103												
104												
105												
106												
107												
108												
109												
110												
111												
112												

Kaynak: DİE (2004) Türkiye Ekonomisinin Input-Output Yapısı, 1998, Ankara, s. IX.

**Tablo III.1 Toplam Üretim (Aragirdi + Nihai Mal Ve Hizmet Üretimi)
Bileşimi, %**

Sıra	SEKTÖRLER	% pay	Sektör no.
1	İnşaat	8.55	72
2	Karayolu taşımacılığı ve boru hattıyla taşımacılık	8.21	79
3	Mali aracı kuruluşlar ve bunlara yardımcı faaliyetler	5.48	84
4	Kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik	4.85	96
5	Toptan ticaret ve tic. komisyonculuğu (motorlu taşıtlar hariç)	4.74	74
6	Perakende ticaret, kişisel ve ev eşyalarının tamiri (motorlu taşıtlar hariç)	4.22	75
7	Tahıl ve b.y.s. diğer bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi	3.95	1
8	Kok fırını ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalâtı	2.60	38
9	Hayvancılık	2.53	4
10	Konut sahipliği	2.11	97
11	Kürk hariç, giyim eşyası imalâtı	2.08	29
12	Lokanta, kahvehane, bar ve yeme içme yerleri	2.04	77
13	Tekstil iplikçiliği, dokumacılığı ve aprelenmesi	1.87	26
14	Motorlu taşıtların satışı, bakımı ve onarımı; yakıtının perakende satışı	1.78	73
15	Meyve, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkilerinin yetiştirilmesi	1.75	3
16	Diğer iş faaliyetleri	1.74	90
17	Demir-çelik ana sanayii	1.74	50
18	Elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımı	1.71	69
19	Sebze, bahçe ve kültür bitkileri ile fidanlık ürünlerinin yetiştirilmesi	1.65	2
20	Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı-römork imalâtı	1.60	62
21	Süt ürünleri imalâtı	1.38	17
22	Posta ve telekomünikasyon	1.26	83
23	Oteller, moteller, pansiyonlar, kamp. ve diğer konaklama yerleri	1.26	76
24	Fırın ürünleri imalâtı	1.10	20
25	Sağlık işleri ve sosyal hizmetler	1.10	92
26	Destekleyici ve yardımcı ulaştırma faal.; seyahat acentelerinin faaliyetleri	1.08	82
:			
89	Demir cevheri ve diğer metal cevherleri çıkarımı	0.09	10
90	Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ve saat imalâtı	0.08	61
91	Büro, muhasebe ve bilgi işlem makineleri imalâtı	0.08	58
92	Balık ve balık ürünlerinin işlenmesi ve saklanması	0.05	14
93	Deniz taşıtlarının yapımı ve onarımı	0.05	63
94	Demiryolu ve tramvay lokomotifleri ile vagonlarının imalâtı	0.04	64
95	Hava ve uzay taşıtları imalâtı	0.04	65
96	Kürk'ün işlenmesi ve boyanması; kürk mamülleri imalâtı	0.03	30
97	Başka yerde sınıflandırılmamış ulaşım araçları imalâtı	0.03	66

Tablo III.2 Yurtiçi Aragirdi Üretimnin Bileşimi, %

Sıra	SEKTÖR	% pay	Sektör no.
1	Mali aracı kuruluşlar ve bunlara yardımcı faaliyetler	9.30	84
2	Tahıl ve b.y.s. diğer bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi	7.26	1
3	Karayolu taşımacılığı ve boru hattıyla taşımacılık	6.88	79
4	Kok fırını ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı	6.40	38
5	Demir-çelik ana sanayii	4.44	50
6	Toptan ticaret ve tic. komisyonculuğu (motorlu taşıtlar hariç)	3.90	74
7	Elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımı	3.78	69
8	Tekstil iplikçiliği, dokumacılığı ve aprelenmesi	3.28	26
9	Perakende ticaret, kişisel ve ev eşyalarının tamiri (motorlu taşıtlar hariç)	2.96	75
10	Diğer iş faaliyetleri	2.96	90
11	Motorlu taşıtların satışı, bakımı ve onarımı; yakıtının perakende satışı	2.79	73
12	Çimento, kireç ve alçı imalatı; bunlarla sert.maddelerin imalatı	2.50	48
13	Posta ve telekomünikasyon	2.46	83
14	Lokanta, kahvehane, bar ve yeme içme yerleri	1.82	77
15	Hayvancılık	1.76	4
16	Kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	1.60	35
17	Diğer metal eşyaların imalatı, metal işleri ile ilgili hizmet faaliyeti	1.46	54
18	Öğütülmüş tahıl ve nişasta ürünleri imalatı	1.37	18
19	Metal yapı malzemeleri, tank, sarnıç ve buhar kazanı imalatı	1.32	53
20	Meyve, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkilerinin yetiştirilmesi	1.27	3
21	Kereste ve parke sanayii	1.06	33
22	Demir-çelik dışındaki ana metal sanayii	1.01	51
23	Denizyolu taşımacılığı	0.98	80
24	Kürk hariç, giyim eşyası imalatı	0.96	29
25	Tarım ve hayvancılıkla ilgili hizmetler (veterinerlik hariç)	0.92	5
26	Ana kimyasal maddeler, sentetik kauçuk ve plastik hammadde imalatı	0.87	39
27	Kakao, çikolata, şekerleme, makarna ve b.y.s. ürünlerin imalatı	0.83	22
28	Eğlence, dinlenme, kültür ve sporla ilgili faaliyetler	0.82	94
29	Basım ve hizmet faaliyetleri, plak, kaset vb. çoğaltılması	0.81	37
30	Plastik ürünleri imalatı	0.81	45
31	Gayri menkul faaliyetleri	0.80	86
32	Temizlik, kozmetik, b.y.s. kim.ürünler ve suni ve sentetik elyaf imalatı	0.79	43
33	Seramik ürünleri imalatı	0.78	47
34	Özel amaçlı makinelerin imalatı	0.77	56
35	Maden kömürü ve linyit çıkarımı	0.70	8
36	Kum, kil ve taşocakçılığı	0.70	11
37	Suyun toplanması, arıtılması ve dağıtılması	0.69	71
38	Mezbahacılık; etin işlenmesi ve saklanması	0.66	13
.	.	.	.
88	Büro, muhasebe ve bilgi işlem makineleri imalatı	0.05	58
89	Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ve saat imalatı	0.04	61
90	Hava ve uzay taşıtları imalatı	0.02	65
91	Balık ve balık ürünlerinin işlenmesi ve saklanması	0.01	14
92	Deniz taşıtlarının yapımı ve onarımı	0.01	63
93	B.y.s. ulaşım araçları imalatı	0.01	66
94	Kürk'ün işlenmesi ve boyanması; kürk mamülleri imalatı	0.00	30
95	Demiryolu ve tramvay lokomotifleri ile vagonlarının imalatı	0.00	64

Tablo III.3 Yurtiçi Nihai Talebin Bileşimi, %

Sıra	SEKTÖR	% pay	Sektör no.
1	İnşaat	12.56	72
2	Karayolu taşımacılığı ve boru hattıyla taşımacılık	8.88	79
3	Kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik	7.29	96
4	Toptan ticaret ve tic. komisyonculuğu (motorlu taşıtlar hariç)	5.16	74
5	Perakende ticaret, kişisel ve ev eşyalarının tamiri (motorlu taşıtlar hariç)	4.85	75
6	Mali aracı kuruluşlar ve bunlara yardımcı faaliyetler	3.55	84
7	Konut sahipliği	3.16	97
8	Hayvancılık	2.91	4
9	Kürk hariç, giyim eşyası imalâtı	2.64	29
10	Tahıl ve b.y.s. diğer bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi	2.29	1
11	Sebze, bahçe ve kültür bitkileri ile fidanlık ürünlerinin yetiştirilmesi	2.27	2
12	Lokanta, kahvehane, bar ve yeme içme yerleri	2.16	77
13	Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı-römork imalâtı	2.12	62
14	Meyve, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkilerinin yetiştirilmesi	1.99	3
15	Süt ürünleri imalâtı	1.87	17
16	Oteller, moteller, pansiyonlar, kamp. ve diğer konaklama yerleri	1.66	76
17	Fırın ürünleri imalâtı	1.62	20
18	Sağlık işleri ve sosyal hizmetler	1.61	92
19	Destekleyici ve yardımcı ulaştırma faal.; seyahat acentelerinin faaliyetleri	1.58	82
20	B.y.s. diğer imalâtlar	1.31	68
21	Motorlu taşıtların satışı, bakımı ve onarımı; yakıtının perakende satışı	1.27	73
22	Tekstil iplikçiliği, dokumacılığı ve aprelenmesi	1.16	26
23	Diğer iş faaliyetleri	1.13	90
24	Mobilya imalâtı	1.00	67
25	B.y.s. elektrikli makine ve cihazların imalâtı	0.96	59
26	İş, işveren ve meslek kuruluşlarının faaliyetleri	0.95	93
27	Özel amaçlı makinelerin imalâtı	0.94	56
28	Sebze ve meyvelerin işlenmesi ve saklanması	0.90	15
29	Havayolu taşımacılığı	0.85	81
30	B.y.s. ev aletleri imalâtı	0.85	57
31	Şeker imalâtı	0.85	21
32	Tütün ürünleri imalâtı	0.80	25
33	Plastik ürünleri imalâtı	0.79	45
34	Diğer tekstil ürünleri imalâtı	0.77	27
:			
90	Hava ve uzay taşıtları imalâtı	0.04	65
91	B.y.s. ulaşım araçları imalâtı	0.04	66
92	Basım ve hizmet faaliyetleri, plak, kaset vb. çoğaltılması	0.03	37
93	Kimyasal gübre ve azotlu bileşiklerin imalâtı	0.01	40
94	Çimento, kireç ve alçı imalâtı; bunlarla sert.maddelerin imalâtı	0.00	48
95	Kum, kil ve taşocakçılığı	-0.02	11
96	Kereste ve parke sanayii	-0.05	33
97	Ham petrol ve doğalgaz çıkarımı	-0.05	9

Tablo III.4. Toplam Gayrisafi Katma Değere Sektörel Katkılar, %

Sıra	SEKTÖR	% pay	Sektör no.
1	Kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik	8.56	96
2	Karayolu taşımacılığı ve boru hattıyla taşımacılık	8.55	79
3	İnşaat	7.19	72
4	Toptan ticaret ve tic. komisyonculuğu (motorlu taşıtlar hariç)	6.55	74
5	Mali aracı kuruluşlar ve bunlara yardımcı faaliyetler	6.23	84
6	Perakende ticaret, kişisel ve ev eşyalarının tamiri (motorlu taşıtlar hariç)	5.99	75
7	Tahıl ve b.y.s. diğer bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi	4.23	1
8	Konut sahipliği	3.08	97
9	Kok fırını ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalâtı	3.05	38
10	Meyve, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkilerinin yetiştirilmesi	2.73	3
11	Motorlu taşıtların satışı, bakımı ve onarımı; yakıtının perakende satışı	2.41	73
12	Sebze, bahçe ve kültür bitkileri ile fidanlık ürünlerinin yetiştirilmesi	2.20	2
13	Hayvancılık	2.19	4
14	Diğer iş faaliyetleri	1.96	90
15	Posta ve telekomünikasyon	1.92	83
16	Elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımı	1.86	69
17	Lokanta, kahvehane, bar ve yeme içme yerleri	1.77	77
18	Sağlık işleri ve sosyal hizmetler	1.44	92
19	Tekstil iplikçiliği, dokumacılığı ve aprelenmesi	1.27	26
20	Kürk hariç, giyim eşyası imalâtı	1.20	29
21	Oteller, moteller, pansiyonlar, kamp. ve diğer konaklama yerleri	1.10	76
22	Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı-römork imalâtı	1.07	62
23	Süt ürünleri imalâtı	1.00	17
24	Destekleyici ve yardımcı ulaştırma faal.; seyahat acentelerinin faaliyetleri	0.81	82
·			
87	Gaz üretimi ve dağıtımı	0.09	70
88	Demiryolu taşımacılığı	0.07	78
89	Büro, muhasebe ve bilgi işlem makineleri imalâtı	0.07	58
90	Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ve saat imalâtı	0.05	61
91	Kimyasal gübre ve azotlu bileşiklerin imalâtı	0.05	40
92	Hava ve uzay taşıtları imalâtı	0.05	65
93	Deniz taşıtlarının yapımı ve onarımı	0.04	63
94	Demiryolu ve tramvay lokomotifleri ile vagonlarının imalâtı	0.04	64
95	Balık ve balık ürünlerinin işlenmesi ve saklanması	0.04	14
96	B.y.s. ulaşım araçları imalâtı	0.02	66
97	Kürk'ün işlenmesi ve boyanması; kürk mamülleri imalâtı	0.02	30

Tablo III.5. Toplam Emek Gelirlerinin Sektörel Bileşimi, %

Sıra	SEKTÖR	% pay	Sektör no.
1	Kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik	32.66	96
2	İnşaat	10.28	72
3	Mali aracı kuruluşlar ve bunlara yardımcı faaliyetler	6.53	84
4	Karayolu taşımacılığı ve boru hattıyla taşımacılık	3.45	79
5	Tahıl ve b.y.s. diğer bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi	2.63	1
6	Perakende ticaret, kişisel ve ev eşyalarının tamiri (motorlu taşıtlar hariç)	2.61	75
7	Toptan ticaret ve tic. komisyonculuğu (motorlu taşıtlar hariç)	2.48	74
8	Sağlık işleri ve sosyal hizmetler	2.32	92
9	Posta ve telekomünikasyon	2.19	83
10	Tekstil iplikçiliği, dokumacılığı ve aprelenmesi	1.87	26
11	Diğer iş faaliyetleri	1.36	90
12	Kürk hariç, giyim eşyası imalâtı	1.26	29
13	Elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımı	1.14	69
14	Sebze, bahçe ve kültür bitkileri ile fidanlık ürünlerinin yetiştirilmesi	1.12	2
15	Lokanta, kahvehane, bar ve yeme içme yerleri	1.10	77
16	Motorlu taşıtların satışı, bakımı ve onarımı; yakıtının perakende satışı	1.01	73
17	Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı-römork imalâtı	0.98	62
18	Demir-çelik ana sanayii	0.97	50
19	Hayvancılık	0.92	4
20	Maden kömürü ve linyit çıkarımı	0.88	8
21	Denizyolu taşımacılığı	0.85	80
.	.	.	.
88	Kereste ve parke sanayii	0.08	33
89	Hazır hayvan yemleri imalâtı	0.07	19
90	Bilgisayar ve ilgili faaliyetler	0.07	88
91	Deniz taşıtlarının yapımı ve onarımı	0.05	63
92	Büro, muhasebe ve bilgi işlem makineleri imalâtı	0.04	58
93	B.y.s. ulaşım araçları imalâtı	0.03	66
94	Balık ve balık ürünlerinin işlenmesi ve saklanması	0.03	14
95	Ham petrol ve doğalgaz çıkarımı	0.03	9
96	Tarım ve hayvancılıkla ilgili hizmetler (veterinerlik hariç)	0.02	5
97	Kürk'ün işlenmesi ve boyanması; kürk mamülleri imalâtı	0.01	30

Tablo III.6. Toplam Emek-Dışı Gelirlerin Sektörel Bileşimi,* %

Sıra	SEKTÖR	% pay	Sektör no.
1	Karayolu taşımacılığı ve boru hattıyla taşımacılık	10.59	79
2	Toptan ticaret ve tic. komisyonculuğu (motorlu taşıtlar hariç)	8.90	74
3	Perakende ticaret, kişisel ve ev eşyalarının tamiri (motorlu taşıtlar hariç)	7.55	75
4	İnşaat	6.53	72
5	Tahıl ve b.y.s. diğer bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi	5.13	1
6	Mali aracı kuruluşlar ve bunlara yardımcı faaliyetler	5.04	84
7	Kok fırını ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalâtı	4.15	38
8	Meyve, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkilerinin yetiştirilmesi	3.67	3
9	Konut sahipliği	3.58	97
10	Motorlu taşıtların satışı, bakımı ve onarımı; yakıtının perakende satışı	3.01	73
11	Sebze, bahçe ve kültür bitkileri ile fidanlık ürünlerinin yetiştirilmesi	2.72	2
12	Hayvancılık	2.71	4
13	Diğer iş faaliyetleri	2.20	90
14	Lokanta, kahvehane, bar ve yeme içme yerleri	2.12	77
15	Elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımı	2.09	69
16	Posta ve telekomünikasyon	1.78	83
17	Oteller, moteller, pansiyonlar, kamp. ve diğer konaklama yerleri	1.32	76
18	Süt ürünleri imalâtı	1.23	17
19	Tütün ürünleri imalâtı	1.15	25
20	Kürk hariç, giyim eşyası imalâtı	1.13	29
21	B.y.s. diğer imalâtlar	1.06	68
22	Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı-römork imalâtı	0.96	62
23	Destekleyici ve yardımcı ulaştırma faal.; seyahat acentelerinin faaliyetleri	0.95	82
·			
·			
88	Balık ve balık ürünlerinin işlenmesi ve saklanması	0.04	14
89	Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ve saat imalâtı	0.03	61
90	Hava ve uzay taşıtları imalâtı	0.03	65
91	Deniz taşıtlarının yapımı ve onarımı	0.03	63
92	Kürk'ün işlenmesi ve boyanması; kürk mamülleri imalâtı	0.02	30
93	B.y.s. ulaşım araçları imalâtı	0.01	66
94	Demiryolu ve tramvay lokomotifleri ile vagonlarının imalâtı	0.00	64
95	Kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik	0.00	96
96	Kimyasal gübre ve azotlu bileşiklerin imalâtı	0.00	40
97	Demiryolu taşımacılığı	-0.13	78

(*) Bu tablodaki değerler Türkiye Ekonomisinin Input-Output Yapısı 1998'deki değerlerde M.Kula'nın iletliği düzeltme temelinde hesaplanmıştır. Yapılan düzeltme 12 no.lu Bys madencilik ve taşocakçılığı sektörünün sabit sermaye tüketimi ve emek-dışı gelir değerlerine ilişkindir. Bu kalemlerin toplamı az da olsa farklılaşmıştır. Buradaki yüzde değerler ile yayındaki tablodan hesaplanan değerler arasındaki fark virgülden sonra 2. rakamda 1-2 mertebesinde dir.

Tablo III.7. Toplam Üretim Vergilerinin Sektörel Bileşimi, %

Sıra	SEKTÖR	% pay	Sektör no.
1	Konut sahipliği	27.67	97
2	Karayolu taşımacılığı ve boru hattıyla taşımacılık	5.03	79
3	Kok fırını ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalâtı	4.81	38
4	Tahıl ve b.y.s. diğer bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi	4.48	01
5	İnşaat	3.86	72
6	Meyve, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkilerinin yetiştirilmesi	3.31	03
7	Toptan ticaret ve tic. komisyonculuğu (motorlu taşıtlar hariç)	2.93	74
8	Perakende ticaret, kişisel ve ev eşyalarının tamiri (motorlu taşıtlar hariç)	2.55	75
9	Hayvancılık	2.02	04
10	Tekstil iplikçiliği, dokumacılığı ve aprelenmesi	2.00	26
11	Sebze, bahçe ve kültür bitkileri ile fidanlık ürünlerinin yetiştirilmesi	1.86	02
12	Kürk hariç, giyim eşyası imalâtı	1.72	29
13	Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı-römork imalâtı	1.71	62
14	Diğer iş faaliyetleri	1.57	90
:			
:			
83	Hava ve uzay taşıtları imalâtı	0.07	65
84	Büro, muhasebe ve bilgi işlem makineleri imalâtı	0.07	58
85	Demiryolu taşımacılığı	0.07	78
86	Deniz taşıtlarının yapımı ve onarımı	0.06	63
87	Demiryolu ve tramvay lokomotifleri ile vagonlarının imalâtı	0.06	64
88	Balık ve balık ürünlerinin işlenmesi ve saklanması	0.06	14
89	Balıkçılık	0.06	07
90	Demir cevheri ve diğer metal cevherleri çıkarımı	0.05	10
91	Gaz üretimi ve dağıtımı	0.05	70
92	B.y.s. ulaşım araçları imalâtı	0.03	66
93	Cam ve cam ürünleri imalâtı	0.03	46
94	Sigorta ve emeklilik fonları ile ilgili faaliyetler	0.03	85
95	Kürk'ün işlenmesi ve boyanması; kürk mamülleri imalâtı	0.02	30
96	Bilgisayar ve ilgili faaliyetler	0.02	88
97	Kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik	0.00	96

Tablo III.8 Toplam Üretim Sübvansiyonlarının Sektörel Bileşimi, %

Sıra	SEKTÖR	% pay	Sektör no.
1	Tütün ürünleri imalâtı	37.92	25
2	Toptan ticaret ve tic. komisyonculuğu (motorlu taşıtlar hariç)	23.82	74
3	Şeker imalâtı	14.09	21
4	Tahıl ve b.y.s. diğer bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi	10.38	01
5	Elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımı	4.00	69
6	Sebze, bahçe ve kültür bitkileri ile fidanlık ürünlerinin yetiştirilmesi	3.01	02
7	Demiryolu taşımacılığı	2.53	78
8	Meyve, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkilerinin yetiştirilmesi	1.14	03
9	Posta ve telekomünikasyon	0.53	83
10	Kağıt ve kağıt ürünleri imalâtı	0.50	35
11	Karayolu taşımacılığı ve boru hattıyla taşımacılık	0.49	79
12	Perakende ticaret, kişisel ve ev eşyalarının tamiri (motorlu taşıtlar hariç)	0.39	75
13	Denizyolu taşımacılığı	0.38	80
14	Öğütülmüş tahıl ve nişasta ürünleri imalâtı	0.29	18
15	Gayri menkul faaliyetleri	0.14	86
16	Alkollü içeceklerin üretimi	0.12	23
17	Araştırma ve geliştirme hizmetleri	0.06	89
18	Özel amaçlı makinelerin imalâtı	0.06	56
19	Sebze ve meyvelerin işlenmesi ve saklanması	0.05	15
20	Operatörsüz makine ve teç. ile kişisel eşya ve ev eşyalarının kiralanması	0.05	87
21	Sağlık işleri ve sosyal hizmetler	0.02	92
22	B.y.s. elektrikli makine ve cihazların imalâtı	0.01	59
23	Motorlu taşıtların satışı, bakımı ve onarımı; yakıtının perakende satışı	0.01	73

Tablo III.9 Yurtiçi Özel Tüketimin Sektörel Bileşimi, %

Sıra	SEKTÖR	% pay	Sektör no.
1	Karayolu taşımacılığı ve boru hattıyla taşımacılık	10.06	79
2	Toptan ticaret ve tic. komisyonculuğu (motorlu taşıtlar hariç)	6.99	74
3	Perakende ticaret, kişisel ve ev eşyalarının tamiri (motorlu taşıtlar hariç)	6.37	75
4	Konut sahipliği	6.10	97
5	Hayvancılık	5.75	4
6	Mali aracı kuruluşlar ve bunlara yardımcı faaliyetler	4.91	84
7	Sebze, bahçe ve kültür bitkileri ile fidanlık ürünlerinin yetiştirilmesi	4.21	2
8	Süt ürünleri imalâtı	3.53	17
9	Sağlık işleri ve sosyal hizmetler	3.03	92
10	Tahıl ve b.y.s. diğer bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi	3.03	1
11	Fırın ürünleri imalâtı	2.92	20
12	Meyve, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkilerinin yetiştirilmesi	2.80	3
13	Lokanta, kahvehane, bar ve yeme içme yerleri	2.33	77
14	İş, işveren ve meslek kuruluşlarının faaliyetleri	1.86	93
15	Diğer iş faaliyetleri	1.84	90
16	Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı-römork imalâtı	1.82	62
17	B.y.s. diğer imalâtlar	1.69	68
18	Şeker imalâtı	1.53	21
19	Motorlu taşıtların satışı, bakımı ve onarımı; yakıtının perakende satışı	1.47	73
20	Tütün ürünleri imalâtı	1.40	25
21	B.y.s. ev aletleri imalâtı	1.33	57
22	Mobilya imalâtı	1.30	67
23	Kok fırını ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalâtı	1.29	38
24	Plastik ürünleri imalâtı	1.26	45
25	Eczacılıkta ve tıpta kullanılan ürünlerin imalâtı	1.22	42

Tablo III.10 Yurtiçi Devlet Tüketiminin Sektörel Bileşimi %

Sıra	SEKTÖR	% pay	Sektör no.
1	Kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik	72.96	96
2	Mali aracı kuruluşlar ve bunlara yardımcı faaliyetler	3.67	84
3	Kok fırını ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalâtı	3.03	38
4	Lokanta, kahvehane, bar ve yeme içme yerleri	2.60	77
5	Diğer iş faaliyetleri	1.87	90
6	Oteller, moteller, pansiyonlar, kamp. ve diğer konaklama yerleri	1.85	76
7	Karayolu taşımacılığı ve boru hattıyla taşımacılık	1.66	79
8	Tahıl ve b.y.s. diğer bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi	1.50	1
9	Motorlu taşıtların satışı, bakımı ve onarımı; yakıtının perakende satışı	1.25	73
10	Elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımı	1.07	69
11	Posta ve telekomünikasyon	0.88	83
12	Meyve, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkilerinin yetiştirilmesi	0.85	3
13	Perakende ticaret, kişisel ve ev eşyalarının tamiri (motorlu taşıtlar hariç)	0.57	75
14	Diğer tekstil ürünleri imalâtı	0.55	27
15	Toptan ticaret ve tic. komisyonculuğu (motorlu taşıtlar hariç)	0.49	74
16	Suyun toplanması, arıtılması ve dağıtılması	0.48	71
17	İnşaat	0.45	72
18	Sebze, bahçe ve kültür bitkileri ile fidanlık ürünlerinin yetiştirilmesi	0.44	2
19	Araştırma ve geliştirme hizmetleri	0.31	89
20	Gaz üretimi ve dağıtımı	0.28	70
21	Kauçuk ürünleri imalâtı	0.27	44
22	Kağıt ve kağıt ürünleri imalâtı	0.26	35
23	Mezbahacılık; etin işlenmesi ve saklanması	0.26	13
24	Zırai-kimyasal ürünler ile boya vernik vb. maddelerin imalâtı	0.23	41
25	B.y.s. elektrikli makine ve cihazların imalâtı	0.23	59

Tablo III.11 Özel Yatırım Malı Arzının Sektörel Bileşimi, %

Sıra	SEKTÖR	% pay	Sektör no.
1	İnşaat	63.80	72
2	Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı-römork imalâtı	5.49	62
3	Özel amaçlı makinelerin imalâtı	4.41	56
4	Karayolu taşımacılığı ve boru hattıyla taşımacılık	4.36	79
5	Toptan ticaret ve tic. komisyonculuğu (motorlu taşıtlar hariç)	3.89	74
6	Perakende ticaret, kişisel ve ev eşyalarının tamiri (motorlu taşıtlar hariç)	3.41	75
7	Genel amaçlı makine imalâtı	2.61	55
8	Motorlu taşıtların satışı, bakımı ve onarımı; yakıtının perakende satışı	1.69	73
9	B.y.s. elektrikli makine ve cihazların imalâtı	1.69	59
10	Diğer tekstil ürünleri imalâtı	1.62	27
11	Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalâtı	1.55	60
12	Mobilya imalâtı	1.30	67
13	Bilgisayar ve ilgili faaliyetler	1.10	88

Tablo III.12 Kamu Yatırım Mali Arzının Sektörel Bileşimi, %

Sıra	SEKTÖR	% pay	Sektör no.
1	İnşaat	85.21	72
2	B.y.s. elektrikli makine ve cihazların imalâtı	1.76	59
3	Karayolu taşımacılığı ve boru hattıyla taşımacılık	1.76	79
4	Toptan ticaret ve tic. komisyonculuğu (motorlu taşıtlar hariç)	1.61	74
5	Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı-römork imalâtı	1.52	62
6	Perakende ticaret, kişisel ve ev eşyalarının tamiri (motorlu taşıtlar hariç)	1.49	75
7	Özel amaçlı makinelerin imalâtı	1.44	56
8	Genel amaçlı makine imalâtı	1.23	55
9	Demiryolu ve tramvay lokomotifleri ile vagonlarının imalâtı	1.09	64
10	Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalâtı	0.85	60

Tablo III.13 İhracatın Sektörel Bileşimi, %

Sıra	SEKTÖR	% pay	Sektör no.
1	Karayolu taşımacılığı ve boru hattıyla taşımacılık	12.78	79
2	Kürk hariç, giyim eşyası imalâtı	10.33	29
3	Oteller, moteller, pansiyonlar, kamp. ve diğer konaklama yerleri	5.29	76
4	Destekleyici ve yardımcı ulaştırma faal.; seyahat acentelerinin faaliyetleri	5.09	82
5	İnşaat	4.80	72
6	Perakende ticaret, kişisel ve ev eşyalarının tamiri (motorlu taşıtlar hariç)	4.36	75
7	Toptan ticaret ve tic. komisyonculuğu (motorlu taşıtlar hariç)	4.04	74
8	Lokanta, kahvehane, bar ve yeme içme yerleri	3.16	77
9	Mali aracı kuruluşlar ve bunlara yardımcı faaliyetler	3.04	84
10	Diğer tekstil ürünleri imalâtı	2.77	27
11	Havayolu taşımacılığı	2.61	81
12	Demir-çelik ana sanayii	2.58	50
13	Tekstil iplikçiliği, dokumacılığı ve aprelenmesi	2.56	26
14	Denizyolu taşımacılığı	2.45	80
15	Meyve, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkilerinin yetiştirilmesi	2.05	3
16	Trikotaj (örme) ürünleri imalâtı	1.93	28
17	Tahıl ve b.y.s. diğer bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi	1.85	1
18	B.y.s. diğer imalâtlar	1.80	68
19	Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı-römork imalâtı	1.56	62
20	Kok fırını ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalâtı	1.55	38
21	Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalâtı	1.38	60
22	Sebze ve meyvelerin işlenmesi ve saklanması	1.37	15
23	B.y.s. elektrikli makine ve cihazların imalâtı	1.16	59
24	Temizlik, kozmetik, b.y.s. kim.ürünler ve suni ve sentetik elyaf imalâtı	1.12	43
25	Ana kimyasal maddeler, sentetik kauçuk ve plastik hammadde imalâtı	0.74	39
26	Ayakkabı imalâtı	0.74	32
27	Mobilya imalâtı	0.74	67
28	B.y.s. ev aletleri imalâtı	0.70	57
29	Motorlu taşıtların satışı, bakımı ve onarımı; yakıtının perakende satışı	0.68	73

Tablo IV.1 Verimlilik (Gayrisafi Katma Değerin Üretimdeki Payı), %

Sıra	SEKTÖR	GSKD % pay	Sektör no.	Aragirdi % pay
1	Kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik	100.00	96	0.00
2	Meyve, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkilerinin yetiştirilmesi	88.48	3	11.52
3	Ormançılık, tomrukçuluk ve ilgili hizmet faaliyetleri	86.77	6	13.23
4	Posta ve telekomünikasyon	86.08	83	13.92
5	Suyun toplanması, arıtılması ve dağıtılması	84.21	71	15.79
6	Konut sahipliği	82.81	97	17.19
7	B.y.s. madencilik ve taşocakçılığı	81.07	12	18.93
8	Ham petrol ve doğalgaz çıkarımı	80.63	9	19.37
9	Perakende ticaret, kişisel ve ev eşyalarının tamiri (motorlu taşıtlar hariç)	80.43	75	19.57
10	Balıkçılık	78.39	7	21.61
11	Toptan ticaret ve tic. komisyonculuğu (motorlu taşıtlar hariç)	78.25	74	21.75
12	Motorlu taşıtların satışı, bakımı ve onarımı; yakıtının perakende satışı	76.65	73	23.35
13	Sebze, bahçe ve kültür bitkileri ile fidanlık ürünlerinin yetiştirilmesi	75.62	2	24.38
14	Sağlık işleri ve sosyal hizmetler	74.09	92	25.91
15	Hava ve uzay taşıtları imalâtı	73.89	65	26.11
16	Kum, kil ve taşocakçılığı	72.51	11	27.49
17	Kok fırını ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalâtı	66.42	38	33.58
18	Sigorta ve emeklilik fonları ile ilgili faaliyetler	65.75	85	34.25
19	Mali aracı kuruluşlar ve bunlara yardımcı faaliyetler	64.41	84	35.59
20	Diğer hizmet faaliyetleri	63.88	95	36.12
21	Diğer iş faaliyetleri	63.62	90	36.38
22	İş, işveren ve meslek kuruluşlarının faaliyetleri	63.06	93	36.94
23	Maden kömürü ve linyit çıkarımı	62.66	8	37.34
24	Demir cevheri ve diğer metal cevherleri çıkarımı	61.92	10	38.08
25	Elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımı	61.66	69	38.34
26	Tahıl ve b.y.s. diğer bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi	60.63	1	39.37
27	Karayolu taşımacılığı ve boru hattıyla taşımacılık	58.95	79	41.05
28	Gayri menkul faaliyetleri	58.84	86	41.16
29	Alkollü içeceklerin üretimi	58.72	23	41.28
30	Eğitim hizmetleri	57.75	91	42.25
31	Bilgisayar ve ilgili faaliyetler	55.85	88	44.15
32	Demiryolu ve tramvay lokomotifleri ile vagonlarının imalâtı	55.62	64	44.38
33	Yayım	52.70	36	47.30
34	Çimento, kireç ve alçı imalâtı; bunlarla sert.maddelerin imalâtı	51.32	48	48.68
.
82	Temizlik, kozmetik, b.y.s. kim.ürünler ve suni ve sentetik elyaf imalâtı	29.75	43	70.25
83	Fırın ürünleri imalâtı	29.54	20	70.46
84	Zırai-kimyasal ürünler ile boya vernik vb. maddelerin imalâtı	28.84	41	71.16
85	Plastik ürünleri imalâtı	27.75	45	72.25
86	Kürk'ün işlenmesi ve boyanması; kürk mamülleri imalâtı	27.35	30	72.65
87	Alkolsüz içecek imalâtı, maden ve memba suları üretimi	27.19	24	72.81
88	Ayakkabı imalâtı	25.91	32	74.09
89	Derinin tabaklanması, bavul el çantası vb. imalâtı	25.90	31	74.10
90	Demir-çelik dışındaki ana metal sanayii	25.19	51	74.81
91	Ana kimyasal maddeler, sentetik kauçuk ve plastik hammadde imalâtı	24.85	39	75.15
92	Şeker imalâtı	24.52	21	75.48
93	Demir-çelik ana sanayii	23.78	50	76.22
94	Hazır hayvan yemleri imalâtı	23.61	19	76.39
95	Bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağlar	23.32	16	76.68
96	Kereste ve parke sanayii	21.88	33	78.12
97	Kimyasal gübre ve azotlu bileşiklerin imalâtı	15.19	40	84.81

Tablo IV.2 Gayrisafi Katma Değerin Faktörel Bileşimi, %

Sıra	SEKTÖR	Ücret/ GSKD	Sektör no.	Kâr/ GSKD
1	Demiryolu taşımacılığı	244.94	78	-144.94
2	Kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik	95.37	96	4.63
3	Demiryolu ve tramvay lokomotifleri ile vagonlarının imalâtı	80.98	64	19.02
4	Maden kömürü ve linyit çıkarımı	71.70	8	28.30
5	Kimyasal gübre ve azotlu bileşiklerin imalâtı	71.05	40	28.95
6	Hava ve uzay taşıtları imalâtı	51.31	65	48.69
7	Diğer hizmet faaliyetleri	48.68	95	51.32
8	Eğitim hizmetleri	47.10	91	52.90
9	Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ve saat imalâtı	45.92	61	54.08
10	Ana kimyasal maddeler, sentetik kauçuk ve plastik hammadde	41.60	39	58.40
11	Sağlık işleri ve sosyal hizmetler	40.29	92	59.71
12	B.y.s. ulaşım araçları imalâtı	39.94	66	60.06
.
79	Öğütülmüş tahıl ve nişasta ürünleri imalâtı	11.68	18	88.32
80	Sebze ve meyvelerin işlenmesi ve saklanması	11.53	15	88.47
81	Süt ürünleri imalâtı	11.01	17	88.99
82	Perakende ticaret, kişisel ve ev eşyalarının tamiri (mot.taş.hariç)	10.91	75	89.09
83	Alkollü içeceklerin üretimi	10.67	23	89.33
84	Motorlu taşıtların satışı, bakımı ve onarımı; yakıtının per. satışı	10.52	73	89.48
85	Hayvancılık	10.46	4	89.54
86	Karayolu taşımacılığı ve boru hattıyla taşımacılık	10.10	79	89.90
87	Toptan ticaret ve tic. komisyonculuğu (motorlu taşıtlar hariç)	9.46	74	90.54
88	Kum, kil ve taşocakçılığı	8.75	11	91.25
89	Yayım	8.62	36	91.38
90	Bilgisayar ve ilgili faaliyetler	8.57	88	91.43
91	Eğlence, dinlenme, kültür ve sporla ilgili faaliyetler	7.11	94	92.89
92	Ham petrol ve doğalgaz çıkarımı	4.50	9	95.50
93	Meyve, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkilerinin yetiştir.	3.47	3	96.53
94	B.y.s. diğer imalâtlar	3.08	68	96.92
95	Kok fırını ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalâtı	2.17	38	97.83
96	Tarım ve hayvancılıkla ilgili hizmetler (veterinerlik hariç)	1.83	5	98.17
97	Konut sahipliği	1.08	97	98.92

Tablo IV.3 Sektör Arzlarının Ara ve Nihai Tüketim Bileşimi, %

Sıra	SEKTÖR	ARA % pay	Sektör no.	NİHAİ % pay
1	Ham petrol ve doğalgaz çıkarımı	132.7	9	-32.7
2	Kereste ve parke sanayii	110.9	33	-10.9
3	Kum, kil ve taşocakçılığı	106.2	11	-6.2
4	Çimento, kireç ve alçı imalâtı; bunlarla sert.maddelerin imalâtı	99.6	48	0.4
5	Kimyasal gübre ve azotlu bileşiklerin imalâtı	94.9	40	5.1
6	Basım ve hizmet faaliyetleri, plak, kaset vb. çoğaltılması	93.1	37	6.9
7	Kağıt ve kağıt ürünleri imalâtı	91.9	35	8.1
8	Gayri menkul faaliyetleri	89.8	86	10.2
9	Demir-çelik ana sanayii	85.5	50	14.5
10	Maden kömürü ve linyit çıkarımı	84.9	8	15.1
11	Hazır hayvan yemleri imalâtı	83.4	19	16.6
12	Kok fırını ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalâtı	82.4	38	17.6
13	Operatörsüz makine ve teç. ile kişisel eşya ve ev eşyalarının kiral.	79.7	87	20.3
14	Döküm sanayii	77.7	52	22.3
15	Seramik ürünleri imalâtı	76.6	47	23.4
16	Demir-çelik dışındaki ana metal sanayii	74.6	51	25.4
17	Elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımı	74.0	69	26.0
18	Suyun toplanması, arıtılması ve dağıtılması	73.9	71	26.1
19	Taşın işlenmesi ve b.y.s. metalik olmayan ürünlerin imalâtı	73.6	49	26.4
20	Tarım ve hayvancılıkla ilgili hizmetler (veterinerlik hariç)	73.1	5	26.9
21	Zırai-kimyasal ürünler ile boya vernik vb. maddelerin imalâtı	66.9	41	33.1
22	Metal yapı malzemeleri, tank, sarnıç ve buhar kazanı imalâtı	66.3	53	33.7
23	Posta ve telekomünikasyon	65.1	83	34.9
24	Öğütülmüş tahıl ve nişasta ürünleri imalâtı	64.5	18	35.5
25	Tahıl ve b.y.s. diğer bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi	61.5	1	38.5
26	Araştırma ve geliştirme hizmetleri	61.5	89	38.5
27	Demir cevheri ve diğer metal cevherleri çıkarımı	60.7	10	39.3
.
77	Süt ürünleri imalâtı	10.0	17	90.0
78	Eğitim hizmetleri	9.5	91	90.5
79	B.y.s. ulaşım araçları imalâtı	9.5	66	90.5
80	Ayakkabı imalâtı	8.9	32	91.1
81	Diğer hizmet faaliyetleri	8.7	95	91.3
82	Sebze, bahçe ve kültür bitkileri ile fidanlık ürünlerinin yetiştirilmesi	8.3	2	91.7
83	Tütün ürünleri imalâtı	7.7	25	92.3
84	Balık ve balık ürünlerinin işlenmesi ve saklanması	7.6	14	92.4
85	Deniz taşıtlarının yapımı ve onarımı	6.4	63	93.6
86	B.y.s. ev aletleri imalâtı	5.7	57	94.3
87	Mobilya imalâtı	5.1	67	94.9
88	İş, işveren ve meslek kuruluşlarının faaliyetleri	4.6	93	95.4
89	B.y.s. diğer imalâtlar	4.3	68	95.7
90	Kürk'ün işlenmesi ve boyanması; kürk mamülleri imalâtı	3.3	30	96.7
91	Destekleyici ve yardımcı ulaşırma faal.; seyahat acentelerinin f.	2.7	82	97.3
92	Sağlık işleri ve sosyal hizmetler	2.6	92	97.4
93	Fırın ürünleri imalâtı	2.5	20	97.5
94	İnşaat	2.3	72	97.7
95	Demiryolu ve tramvay lokomotifleri ile vagonlarının imalâtı	2.1	64	97.9
96	Kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik	0.0	96	100.0
97	Konut sahipliği	0.0	97	100.0

Tablo V.1 Nihai Talep Açısından Yurtiçi Geriye Bağ Etkileri (Gbe-Nt)

Sıra	SEKTÖR	GBE-NT	Sektör no.
1	Alkolsüz içecek imalâtı, maden ve memba suları üretimi	2.10	24
2	Kereste ve parke sanayii	2.08	33
3	Mezbahacılık; etin işlenmesi ve saklanması	2.07	13
4	Bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağlar	2.06	16
5	Hazır hayvan yemleri imalâtı	2.04	19
6	Fırın ürünleri imalâtı	2.03	20
7	Mobilya imalâtı	2.01	67
8	Ayakkabı imalâtı	2.00	32
9	Ağaç ve mantar ürünleri sanayii	1.98	34
10	Derinin tabaklanması, bavul el çantası vb. imalâtı	1.96	31
11	Şeker imalâtı	1.94	21
12	Kürk hariç, giyim eşyası imalâtı	1.88	29
13	Kakao, çikolata, şekerleme, makarna ve b.y.s. ürünlerin imalâtı	1.88	22
14	Süt ürünleri imalâtı	1.87	17
15	Kürk'ün işlenmesi ve boyanması; kürk mamülleri imalâtı	1.86	30
16	Destekleyici ve yardımcı ulaştırma faal.; seyahat acentelerinin faaliyetleri	1.86	82
17	Tütün ürünleri imalâtı	1.83	25
18	Demir-çelik ana sanayii	1.81	50
19	Öğütülmüş tahıl ve nişasta ürünleri imalâtı	1.81	18
20	Tarım ve hayvancılıkla ilgili hizmetler (veterinerlik hariç)	1.78	5
21	Trikotaj (örme) ürünleri imalâtı	1.76	28
22	Özel amaçlı makinelerin imalâtı	1.76	56
23	Tekstil iplikçiliği, dokumacılığı ve aprelenmesi	1.76	26
24	Demir-çelik dışındaki ana metal sanayii	1.74	51
25	Balık ve balık ürünlerinin işlenmesi ve saklanması	1.74	14
26	Hayvancılık	1.74	4
27	Diğer metal eşyaların imalâtı, metal işleri ile ilgili hizmet faaliyeti	1.73	54
28	Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı-römork imalâtı	1.72	62
29	Kauçuk ürünleri imalâtı	1.72	44
30	Temizlik, kozmetik, b.y.s. kim.ürünler ve suni ve sentetik elyaf imalâtı	1.72	43
:			
82	B.y.s. diğer imalâtlar	1.27	68
83	Kum, kil ve taşocakçılığı	1.27	11
84	Balıkçılık	1.26	7
85	Toptan ticaret ve tic. komisyonculuğu (motorlu taşıtlar hariç)	1.26	74
86	Ham petrol ve doğalgaz çıkarımı	1.25	9
87	Perakende ticaret, kişisel ve ev eşyalarının tamiri (motorlu taşıtlar hariç)	1.25	75
88	Konut sahipliği	1.25	97
89	B.y.s. madencilik ve taşocakçılığı	1.23	12
90	Hava ve uzay taşıtları imalâtı	1.23	65
91	Suyun toplanması, arıtılması ve dağıtılması	1.19	71
92	Gaz üretimi ve dağıtımı	1.18	70
93	Ormancılık, tomrukçuluk ve ilgili hizmet faaliyetleri	1.17	6
94	Posta ve telekomünikasyon	1.15	83
95	Meyve, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkilerinin yetiştirilmesi	1.14	3
96	Kok fırını ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalâtı	1.13	38
97	Kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik	1.00	96

Tablo V.2 Çıktı Açısından Yurtiçi Geriye Bağ Etkileri (Gbe-Ç)

Sıra	SEKTÖR	GBE-Ç	Sektör no.
1	Alkolsüz içecek imalâtı, maden ve memba suları üretimi	2.08	24
2	Fırın ürünleri imalâtı	2.03	20
3	Hazır hayvan yemleri imalâtı	2.00	19
4	Mobilya imalâtı	1.98	67
5	Mezbahacılık; etin işlenmesi ve saklanması	1.97	13
6	Ayakkabı imalâtı	1.92	32
7	Şeker imalâtı	1.92	21
8	Destekleyici ve yardımcı ulaştırma faal.; seyahat acentelerinin faal.	1.85	82
9	Süt ürünleri imalâtı	1.85	17
10	Kürk'ün işlenmesi ve boyanması; kürk mamülleri imalâtı	1.85	30
11	Ağaç ve mantar ürünleri sanayii	1.84	34
12	Öğütülmüş tahıl ve nişasta ürünleri imalâtı	1.79	18
13	Kakao, çikolata, şekerleme, makarna ve b.y.s. ürünlerin imalâtı	1.76	22
14	Tarım ve hayvancılıkla ilgili hizmetler (veterinerlik hariç)	1.74	5
15	Balık ve balık ürünlerinin işlenmesi ve saklanması	1.73	14
16	Kürk hariç, giyim eşyası imalâtı	1.73	29
17	Trikotaj (örme) ürünleri imalâtı	1.72	28
18	Tütün ürünleri imalâtı	1.71	25
19	Lokanta, kahvehane, bar ve yeme içme yerleri	1.69	77
20	Oteller, moteller, pansiyonlar, kamp. ve diğer konaklama yerleri	1.68	76
21	Derinin tabaklanması, bavul el çantası vb. imalâtı	1.68	31
22	İnşaat	1.67	72
23	Metal yapı malzemeleri, tank, sarnıç ve buhar kazanı imalâtı	1.67	53
24	Taşın işlenmesi ve b.y.s. metalik olmayan ürünlerin imalâtı	1.66	49
25	Sebze ve meyvelerin işlenmesi ve saklanması	1.65	15
26	Hayvancılık	1.65	4
27	Diğer metal eşyaların imalâtı, metal işleri ile ilgili hizmet faaliyeti	1.64	54
28	Bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağlar	1.64	16
29	Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı-römork imalâtı	1.64	62
30	Döküm sanayii	1.63	52
31	Genel amaçlı makine imalâtı	1.63	55
.	.	.	.
81	Kum, kil ve taşocakçılığı	1.27	11
82	Balıkçılık	1.25	7
83	Toptan ticaret ve tic. komisyonculuğu (motorlu taşıtlar hariç)	1.25	74
84	Ham petrol ve doğalgaz çıkarımı	1.25	9
85	Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalâtı	1.25	60
86	Konut sahipliği	1.25	97
87	Perakende ticaret, kişisel ve ev eşyalarının tamiri (motorlu taşıtlar hariç)	1.24	75
88	B.y.s. diğer imalâtlar	1.23	68
89	B.y.s. madencilik ve taşocakçılığı	1.23	12
90	Hava ve uzay taşıtları imalâtı	1.22	65
91	Suyun toplanması, arıtılması ve dağıtılması	1.19	71
92	Gaz üretimi ve dağıtımı	1.18	70
93	Ormancılık, tomrukçuluk ve ilgili hizmet faaliyetleri	1.17	6
94	Kok fırını ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalâtı	1.11	38
95	Meyve, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkilerinin yetiştirilmesi	1.09	3
96	Posta ve telekomünikasyon	1.07	83
97	Kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik	1.00	96

Tablo V.3 Katmadeğer Açısından Yurtiçi İleriye Bağ Etkileri (İbe-K)

Sıra	SEKTÖR	İBE-K	Sektör no.
1	Ham petrol ve doğalgaz çıkarımı	3.95	9
2	Maden kömürü ve linyit çıkarımı	2.81	8
3	Kereste ve parke sanayii	2.81	33
4	Kimyasal gübre ve azotlu bileşiklerin imalâtı	2.67	40
5	Döküm sanayii	2.61	52
6	Kağıt ve kağıt ürünleri imalâtı	2.60	35
7	Kum, kil ve taşocakçılığı	2.48	11
8	Basım ve hizmet faaliyetleri, plak, kaset vb. çoğaltılması	2.47	37
9	Gayri menkul faaliyetleri	2.36	86
10	Demir cevheri ve diğer metal cevherleri çıkarımı	2.34	10
11	Demir-çelik ana sanayii	2.32	50
12	Tarım ve hayvancılıkla ilgili hizmetler (veterinerlik hariç)	2.31	5
13	Elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımı	2.30	69
14	Kok fırını ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalâtı	2.28	38
15	Ormancılık, tomrukçuluk ve ilgili hizmet faaliyetleri	2.24	6
16	Çimento, kireç ve alçı imalâtı; bunlarla sert.maddelerin imalâtı	2.19	48
17	Demir-çelik dışındaki ana metal sanayii	2.19	51
18	Hazır hayvan yemleri imalâtı	2.11	19
19	Suyun toplanması, arıtılması ve dağıtılması	2.08	71
20	Posta ve telekomünikasyon	2.07	83
21	Operatörsüz makine ve teç. ile kişisel eşya ve ev eşyalarının kiralanması	2.04	87
22	Araştırma ve geliştirme hizmetleri	1.95	89
23	Ana kimyasal maddeler, sentetik kauçuk ve plastik hammadde imalâtı	1.93	39
24	Diğer iş faaliyetleri	1.93	90
25	Eğlence, dinlenme, kültür ve sporla ilgili faaliyetler	1.92	94
26	Zırai-kimyasal ürünler ile boya vernik vb. maddelerin imalâtı	1.92	41
27	Tahıl ve b.y.s. diğer bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi	1.91	1
28	Metal yapı malzemeleri, tank, sarnıç ve buhar kazanı imalâtı	1.91	53
29	Gaz üretimi ve dağıtımı	1.90	70
30	Mali aracı kuruluşlar ve bunlara yardımcı faaliyetler	1.88	84
31	Kauçuk ürünleri imalâtı	1.87	44
:			
:			
84	Deniz taşıtlarının yapımı ve onarımı	1.10	63
85	Tütün ürünleri imalâtı	1.09	25
86	İş, işveren ve meslek kuruluşlarının faaliyetleri	1.08	93
87	Mobilya imalâtı	1.08	67
88	B.y.s. ev aletleri imalâtı	1.07	57
89	B.y.s. diğer imalâtlar	1.05	68
90	Kürk'ün işlenmesi ve boyanması; kürk mamülleri imalâtı	1.04	30
91	Destekleyici ve yardımcı ulaştırma faal.; seyahat acentelerinin faaliyetleri	1.04	82
92	Sağlık işleri ve sosyal hizmetler	1.03	92
93	Fırın ürünleri imalâtı	1.03	20
94	İnşaat	1.03	72
95	Demiryolu ve tramvay lokomotifleri ile vagonlarının imalâtı	1.02	64
96	Kamu hizmetleri	1.00	96
97	Konut sahipliği	1.00	97

Tablo VI.1 Aragirdi Dışalımını Yapan Başlıca Yerli Sektörler

Sıra	SEKTÖR	% pay	Sektör no.
1	İnşaat	8.00	72
2	Kok fırını ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalâtı	7.69	38
3	Karayolu taşımacılığı ve boru hattıyla taşımacılık	5.61	79
4	Demir-çelik ana sanayii	5.33	50
5	B.y.s. diğer imalâtlar	3.93	68
6	Tahıl ve b.y.s. diğer bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi	3.53	1
7	Kürk hariç, giyim eşyası imalâtı	3.44	29
8	Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı-römork imalâtı	3.17	62
9	Tekstil iplikçiliği, dokumacılığı ve aprelenmesi	2.91	26
10	Elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımı	2.64	69
11	Plastik ürünleri imalâtı	2.58	45
12	Mali aracı kuruluşlar ve bunlara yardımcı faaliyetler	2.57	84
13	B.y.s. elektrikli makine ve cihazların imalâtı	2.18	59
14	Ana kimyasal maddeler, sentetik kauçuk ve plastik hammadde imalâtı	2.07	39
15	Temizlik, kozmetik, b.y.s. kim.ürünler ve suni ve sentetik elyaf imalâtı	1.73	43
16	Metal yapı malzemeleri, tank, sarnıç ve buhar kazanı imalâtı	1.68	53
17	Diğer metal eşyaların imalâtı, metal işleri ile ilgili hizmet faaliyeti	1.64	54
18	Özel amaçlı makinelerin imalâtı	1.62	56
19	Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalâtı	1.57	60
20	Toptan ticaret ve tic. komisyonculuğu (motorlu taşıtlar hariç)	1.57	74
21	Demir-çelik dışındaki ana metal sanayii	1.49	51
22	Denizyolu taşımacılığı	1.39	80
23	Diğer tekstil ürünleri imalâtı	1.32	27
24	Havayolu taşımacılığı	1.16	81
25	Genel amaçlı makine imalâtı	1.11	55
26	Eczacılıkta ve tıpta kullanılan ürünlerin imalâtı	1.09	42
27	Eğlence, dinlenme, kültür ve sporla ilgili faaliyetler	1.08	94
28	Zırai-kimyasal ürünler ile boya vernik vb. maddelerin imalâtı	1.04	41
29	Kağıt ve kağıt ürünleri imalâtı	1.00	35
30	Lokanta, kahvehane, bar ve yeme içme yerleri	0.97	77
31	Gaz üretimi ve dağıtımı	0.97	70
32	B.y.s. ev aletleri imalâtı	0.97	57
33	Mobilya imalâtı	0.95	67
34	Bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağlar	0.78	16
35	Öğütülmüş tahıl ve nişasta ürünleri imalâtı	0.76	18
36	Kimyasal gübre ve azotlu bileşiklerin imalâtı	0.76	40
37	Fırın ürünleri imalâtı	0.71	20
38	Tütün ürünleri imalâtı	0.70	25
39	Perakende ticaret, kişisel ve ev eşyalarının tamiri (motorlu taşıtlar hariç)	0.69	75
40	Şeker imalâtı	0.68	21
41	Sağlık işleri ve sosyal hizmetler	0.67	92
42	Kauçuk ürünleri imalâtı	0.66	44
43	Trikotaj (örme) ürünleri imalâtı	0.66	28
44	Sebze, bahçe ve kültür bitkileri ile fidanlık ürünlerinin yetiştirilmesi	0.63	2
45	Oteller, moteller, pansiyonlar, kamp. ve diğer konaklama yerleri	0.59	76
46	Derinin tabaklanması, bavul el çantası vb. imalâtı	0.59	31
47	Basım ve hizmet faaliyetleri, plak, kaset vb. çoğaltılması	0.59	37
48	Hayvancılık	0.57	4
49	Diğer iş faaliyetleri	0.56	90
50	Süt ürünleri imalâtı	0.49	17
51	Motorlu taşıtların satışı, bakımı ve onarımı; yakıtının perakende satışı	0.46	73
52	Kakao, çikolata, şekerleme, makarna ve b.y.s. ürünlerin imalâtı	0.45	22

Tablo VI.1 Aragirdi Dışalımını Yapan Başlıca Yerli Sektörler (Devam)

Sıra	SEKTÖR	% pay	Sektör no.
53	Çimento, kireç ve alçı imalâtı; bunlarla sert.maddelerin imalâtı	0.44	48
54	Yayım	0.42	36
55	Cam ve cam ürünleri imalâtı	0.41	46
56	Ayakkabı imalâtı	0.39	32
57	Seramik ürünleri imalâtı	0.38	47
58	Ağaç ve mantar ürünleri sanayii	0.38	34
59	Kereste ve parke sanayii	0.35	33
60	Destekleyici ve yardımcı ulaştırma faal.; seyahat acentelerinin faaliyetleri	0.34	82
61	Döküm sanayii	0.33	52
62	Sebze ve meyvelerin işlenmesi ve saklanması	0.31	15
63	Hazır hayvan yemleri imalâtı	0.30	19
64	İş, işveren ve meslek kuruluşlarının faaliyetleri	0.25	93
65	Tarım ve hayvancılıkla ilgili hizmetler (veterinerlik hariç)	0.25	5
66	Mezbahacılık; etin işlenmesi ve saklanması	0.24	13
67	Konut sahipliği	0.23	97
68	Araştırma ve geliştirme hizmetleri	0.23	89
69	Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ve saat imalâtı	0.22	61
70	Posta ve telekomünikasyon	0.22	83
71	Meyve, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkilerinin yetiştirilmesi	0.21	3
72	Bilgisayar ve ilgili faaliyetler	0.19	88
73	Gayri menkul faaliyetleri	0.17	86
74	Demiryolu taşımacılığı	0.17	78
75	Büro, muhasebe ve bilgi işlem makineleri imalâtı	0.16	58
76	Operatörsüz makine ve teç. ile kişisel eşya ve ev eşyalarının kiralanması	0.15	87
77	Alkolsüz içecek imalâtı, maden ve memba suları üretimi	0.12	24
78	Alkollü içeceklerin üretimi	0.10	23
79	Taşın işlenmesi ve b.y.s. metalik olmayan ürünlerin imalâtı	0.10	49
80	Eğitim hizmetleri	0.09	91
81	Kum, kil ve taşocakçılığı	0.09	11
82	Deniz taşıtlarının yapımı ve onarımı	0.09	63
83	Kürk'ün işlenmesi ve boyanması; kürk mamülleri imalâtı	0.08	30
84	Sigorta ve emeklilik fonları ile ilgili faaliyetler	0.08	85
85	Suyun toplanması, arıtılması ve dağıtılması	0.08	71
86	Maden kömürü ve linyit çıkarımı	0.08	8
87	Diğer hizmet faaliyetleri	0.07	95
88	Demiryolu ve tramvay lokomotifleri ile vagonlarının imalâtı	0.06	64
89	Balıkçılık	0.04	7
90	Hava ve uzay taşıtları imalâtı	0.04	65
91	B.y.s. ulaşım araçları imalâtı	0.04	66
92	Demir cevheri ve diğer metal cevherleri çıkarımı	0.04	10
93	Balık ve balık ürünlerinin işlenmesi ve saklanması	0.02	14
94	B.y.s. madencilik ve taşocakçılığı	0.02	12
95	Ormancılık, tomrukçuluk ve ilgili hizmet faaliyetleri	0.01	6
96	Ham petrol ve doğalgaz çıkarımı	0.01	9
97	Kamu hizmetleri	0.00	96

Tablo VI.2 Aragirdi Dışalımının Yapıldığı Başlıca Yurtdışı Sektörler

Sıra	SEKTÖR	% pay	Sektör no.
1	Ham petrol ve doğalgaz çıkarımı	10.77	9
2	Demir-çelik ana sanayii	10.57	50
3	Ana kimyasal maddeler, sentetik kauçuk ve plastik hammadde imalâtı	9.37	39
4	Demir-çelik dışındaki ana metal sanayii	7.77	51
5	Tekstil iplikçiliği, dokumacılığı ve aprenmesi	4.97	26
6	Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı-römork imalâtı	4.20	62
7	Tahıl ve b.y.s. diğer bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi	4.12	1
8	Temizlik, kozmetik, b.y.s. kim.ürünler ve suni ve sentetik elyaf imalâtı	3.82	43
9	Kok fırını ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalâtı	3.69	38
10	Özel amaçlı makinelerin imalâtı	2.79	56
11	Kağıt ve kağıt ürünleri imalâtı	2.72	35
12	Denizyolu taşımacılığı	2.69	80
13	Genel amaçlı makine imalâtı	2.16	55
14	Karayolu taşımacılığı ve boru hattıyla taşımacılık	1.80	79
15	Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalâtı	1.77	60
16	Kimyasal gübre ve azotlu bileşiklerin imalâtı	1.59	40
17	Mali aracı kuruluşlar ve bunlara yardımcı faaliyetler	1.54	84
18	Büro, muhasebe ve bilgi işlem makineleri imalâtı	1.30	58
19	B.y.s. elektrikli makine ve cihazların imalâtı	1.29	59
20	Diğer metal eşyaların imalâtı, metal işleri ile ilgili hizmet faaliyeti	1.21	54
21	Maden kömürü ve linyit çıkarımı	1.14	8
22	Havayolu taşımacılığı	1.14	81
23	Mezbahacılık; etin işlenmesi ve saklanması	0.98	13
24	Eczacılıkta ve tıpta kullanılan ürünlerin imalâtı	0.96	42
25	Plastik ürünleri imalâtı	0.91	45
26	Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ve saat imalâtı	0.89	61
27	Zırai-kimyasal ürünler ile boya vernik vb. maddelerin imalâtı	0.87	41
28	Eğlence, dinlenme, kültür ve sporla ilgili faaliyetler	0.85	94
29	Bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağlar	0.82	16

Tablo VI.3 Aragirdi Maliyeti İçinde İthal Girdiler, %

Sıra	SEKTÖR	% pay	Sektör no.
1	Gaz üretimi ve dağıtımı	79.45	70
2	Kok fırını ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalâtı	70.33	38
3	B.y.s. diğer imalâtlar	64.51	68
4	Ana kimyasal maddeler, sentetik kauçuk ve plastik hammadde imalâtı	43.01	39
5	Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalâtı	42.87	60
6	Kimyasal gübre ve azotlu bileşiklerin imalâtı	40.80	40
7	Zırai-kimyasal ürünler ile boya vernik vb. maddelerin imalâtı	39.15	41
8	Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ve saat imalâtı	37.12	61
9	Hava ve uzay taşıtları imalâtı	36.61	65
10	Plastik ürünleri imalâtı	35.99	45
11	Demir-çelik dışındaki ana metal sanayii	34.72	51
12	Eğlence, dinlenme, kültür ve sporla ilgili faaliyetler	34.11	94
13	Büro, muhasebe ve bilgi işlem makineleri imalâtı	33.63	58
14	B.y.s. elektrikli makine ve cihazların imalâtı	33.62	59
15	Elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımı	32.62	69
16	Demir-çelik ana sanayii	32.00	50
17	Metal yapı malzemeleri, tank, sarnıç ve buhar kazanı imalâtı	31.01	53
18	Demiryolu ve tramvay lokomotifleri ile vagonlarının imalâtı	30.72	64
19	Temizlik, kozmetik, b.y.s. kim.ürünler ve suni ve sentetik elyaf imalâtı	29.77	43
20	Deniz taşıtlarının yapımı ve onarımı	29.60	63
21	Denizyolu taşımacılığı	29.58	80
22	Genel amaçlı makine imalâtı	29.31	55
23	Kürkün işlenmesi ve boyanması; kürk mamülleri imalâtı	29.31	30
24	Diğer tekstil ürünleri imalâtı	28.13	27
25	Eczacılıkta ve tıpta kullanılan ürünlerin imalâtı	28.03	42
26	Basım ve hizmet faaliyetleri, plak, kaset vb. çoğaltılması	27.77	37
27	Döküm sanayii	25.59	52
28	Havayolu taşımacılığı	25.53	81
29	Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı-römork imalâtı	25.51	62
30	B.y.s. ev aletleri imalâtı	25.46	57
31	Diğer metal eşyaların imalâtı, metal işleri ile ilgili hizmet faaliyeti	23.86	54
32	Trikotaj (örme) ürünleri imalâtı	23.69	28
33	Derinin tabaklanması, bavul el çantası vb. imalâtı	23.24	31
34	Özel amaçlı makinelerin imalâtı	23.15	56
35	Araştırma ve geliştirme hizmetleri	23.05	89
36	Yayım	22.81	36
37	Demiryolu taşımacılığı	22.28	78
38	Kağıt ve kağıt ürünleri imalâtı	22.20	35
39	B.y.s. ulaşım araçları imalâtı	22.01	66
40	İç ve dış lastik imalâtı; diğer kauçuk ürünleri imalâtı	21.60	44
41	Tekstil iplikçiliği, dokumacılığı ve aprelenmesi	20.31	26
42	Kürk hariç, giyim eşyası imalâtı	19.63	29
43	Cam ve cam ürünleri imalâtı	19.46	46
44	Tahıl ve b.y.s. diğer bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi	19.30	1
45	Sağlık işleri ve sosyal hizmetler	19.01	92
46	Ayakkabı imalâtı	18.65	32
47	Seramik ürünleri imalâtı	17.20	47

Tablo VI.3 Aragirdi Maliyeti İçinde İthal Girdiler, % (Devam)

Sıra	SEKTÖR	% pay	Sektör no.
48	Bilgisayar ve ilgili faaliyetler	16.93	88
49	Karayolu taşımacılığı	16.32	79
50	Bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağlar	15.55	16
51	Mobilya imalâtı	15.51	67
52	İnşaat	14.40	72
53	Tütün ürünleri imalâtı	14.31	25
54	Operatörsüz makine ve teç. ile kişisel eşya ve ev eşya. kiralanması	13.97	87
55	Kum, kil ve taşocakçılığı	13.28	11
56	Öğütülmüş tahıl ve nişasta ürünleri imalâtı	13.03	18
57	Suyun toplanması, arıtılması ve dağıtılması	12.90	71
58	Sebze, bahçe ve kültür bitkileri ile fidanlık ürünlerinin yetiştirilmesi	12.73	2
59	Toptan ticaret ve tic. komisyonculuğu (motorlu taşıtlar hariç)	12.38	74
60	Hazır hayvan yemleri imalâtı	12.04	19
61	Ağaç ürünleri sanayi	11.41	34
62	Gayri menkul faaliyetleri	11.38	86
63	Taşın işlenmesi ve b.y.s. metalik olmayan ürünlerin imalâtı	11.29	49
64	Kereste ve parke sanayi	10.92	33
65	Mali aracı kuruluşlar ve bunlara yardımcı faaliyetler	10.68	84
66	Şeker imalâtı	10.14	21

Tablo VI.4 Özel Tüketim Dışınının Sektörel Bileşimi

Sıra	SEKTÖR	% pay	Sektör no.
1	Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı-römork imalâtı	8.89	62
2	Karayolu taşımacılığı ve boru hattıyla taşımacılık	7.93	79
3	Havayolu taşımacılığı	5.10	81
4	Eczacılıkta ve tıpta kullanılan ürünlerin imalâtı	4.83	42
5	Eğitim hizmetleri	4.50	91
6	Temizlik, kozmetik, b.y.s. kim.ürünler ve suni ve sentetik elyaf imalâtı	4.29	43
7	B.y.s. elektrikli makine ve cihazların imalâtı	3.76	59
8	Genel amaçlı makine imalâtı	3.48	55
9	Lokanta, kahvehane, bar ve yeme içme yerleri	3.27	77
10	Tahıl ve b.y.s. diğer bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi	3.21	1
11	B.y.s. diğer imalâtlar	3.16	68
12	Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalâtı	2.81	60
13	Mali aracı kuruluşlar ve bunlara yardımcı faaliyetler	2.77	84
14	Oteller, moteller, pansiyonlar, kamp. ve diğer konaklama yerleri	2.55	76
15	B.y.s. ev aletleri imalâtı	2.38	57
16	Kürk hariç, giyim eşyası imalâtı	2.35	29
17	Plastik ürünleri imalâtı	2.34	45
18	Ana kimyasal maddeler, sentetik kauçuk ve plastik hammadde imalâtı	2.26	39
19	Özel amaçlı makinelerin imalâtı	1.68	56
20	Diğer metal eşyaların imalâtı, metal işleri ile ilgili hizmet faaliyeti	1.67	54
21	Diğer tekstil ürünleri imalâtı	1.57	27
22	Bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağlar	1.53	16
23	Eğlence, dinlenme, kültür ve sporla ilgili faaliyetler	1.51	94
24	Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ve saat imalâtı	1.17	61
25	Sağlık işleri ve sosyal hizmetler	1.15	92
26	Ayakkabı imalâtı	1.12	32
27	Mezbahacılık; etin işlenmesi ve saklanması	1.09	13
28	Denizyolu taşımacılığı	1.09	80
29	Sigorta ve emeklilik fonları ile ilgili faaliyetler	0.91	85
30	Kok fırını ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalâtı	0.91	38
31	Öğütülmüş tahıl ve nişasta ürünleri imalâtı	0.87	18
32	Maden kömürü ve linyit çıkarımı	0.80	8
33	Mobilya imalâtı	0.73	67
34	Meyve, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkilerinin yetiştirilmesi	0.73	3
35	Tekstil iplikçiliği, dokumacılığı ve aprelenmesi	0.69	26
36	Yayım	0.60	36
37	Fırın ürünleri imalâtı	0.60	20
38	Kauçuk ürünleri imalâtı	0.58	44
39	Hava ve uzay taşıtları imalâtı	0.56	65
40	Sebze ve meyvelerin işlenmesi ve saklanması	0.48	15
41	Kakao, çikolata, şekerleme, makarna ve b.y.s. ürünlerin imalâtı	0.48	22
42	Kağıt ve kağıt ürünleri imalâtı	0.47	35
43	Sebze, bahçe ve kültür bitkileri ile fidanlık ürünlerinin yetiştirilmesi	0.45	2
44	Tütün ürünleri imalâtı	0.43	25
45	Süt ürünleri imalâtı	0.42	17
46	Derinin tabaklanması, bavul el çantası vb. imalâtı	0.42	31

Tablo VI.5 Kamu Tüketimi Dışalımının Sektörel Bileşimi

Sıra	SEKTÖR	% pay	Sektör no.
1	Kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik	44.75	96
2	B.y.s. elektrikli makine ve cihazların imalâtı	5.14	59
3	Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı-römork imalâtı	5.09	62
4	Tahıl ve b.y.s. diğer bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi	4.99	1
5	Kok fırını ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalâtı	4.44	38
6	Kağıt ve kağıt ürünleri imalâtı	3.59	35
7	Büro, muhasebe ve bilgi işlem makineleri imalâtı	3.36	58
8	Karayolu taşımacılığı ve boru hattıyla taşımacılık	3.17	79
9	Sigorta ve emeklilik fonları ile ilgili faaliyetler	3.08	85
10	Havayolu taşımacılığı	2.86	81
11	B.y.s. diğer imalâtlar	2.48	68
12	Mezbahacılık; etin işlenmesi ve saklanması	2.19	13
13	Temizlik, kozmetik, b.y.s. kim.ürünler ve suni ve sentetik elyaf imalâtı	2.08	43
14	Zırai-kimyasal ürünler ile boya vernik vb. maddelerin imalâtı	1.50	41
15	Kauçuk ürünleri imalâtı	1.27	44
16	Tekstil iplikçiliği, dokumacılığı ve aprelenmesi	1.10	26
17	Denizyolu taşımacılığı	1.08	80
18	Mali aracı kuruluşlar ve bunlara yardımcı faaliyetler	1.01	84

Tablo VI.6 Özel Yatırım Dışalımının Sektörel Bileşimi

Sıra	SEKTÖR	% pay	Sektör no.
1	Özel amaçlı makinelerin imalâtı	28.43	56
2	Genel amaçlı makine imalâtı	15.02	55
3	Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalâtı	14.61	60
4	Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı-römork imalâtı	12.54	62
5	Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ve saat imalâtı	6.80	61
6	Büro, muhasebe ve bilgi işlem makineleri imalâtı	5.90	58
7	Hava ve uzay taşıtları imalâtı	4.64	65
8	B.y.s. elektrikli makine ve cihazların imalâtı	4.32	59
9	İnşaat	2.19	72
10	Deniz taşıtlarının yapımı ve onarımı	1.66	63
11	B.y.s. ev aletleri imalâtı	1.33	57
12	Bilgisayar ve ilgili faaliyetler	0.87	88
13	Metal yapı malzemeleri, tank, sarnıç ve buhar kazanı imalâtı	0.52	53
14	Mobilya imalâtı	0.38	67
15	Diğer metal eşyaların imalâtı, metal işleri ile ilgili hizmet faaliyeti	0.24	54
16	Diğer tekstil ürünleri imalâtı	0.22	27
17	B.y.s. diğer imalâtlar	0.19	68
18	Plastik ürünleri imalâtı	0.05	45
19	Kürk hariç, giyim eşyası imalâtı	0.04	29
20	Demiryolu ve tramvay lokomotifleri ile vagonlarının imalâtı	0.03	64
21	B.y.s. ulaşım araçları imalâtı	0.01	66

Tablo VI.7 Kamu Yatırımı Dışalımının Sektörel Bileşimi

Sıra	SEKTÖR	% pay	Sektör no.
1	Özel amaçlı makinelerin imalâtı	26.91	56
2	Genel amaçlı makine imalâtı	12.39	55
3	Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ve saat imalâtı	11.83	61
4	Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalâtı	11.30	60
5	Büro, muhasebe ve bilgi işlem makineleri imalâtı	10.13	58
6	B.y.s. elektrikli makine ve cihazların imalâtı	9.99	59
7	Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı-römork imalâtı	7.39	62
8	Hava ve uzay taşıtları imalâtı	4.34	65
9	Deniz taşıtlarının yapımı ve onarımı	3.91	63
10	Metal yapı malzemeleri, tank, sarnıç ve buhar kazanı imalâtı	0.84	53
11	Diğer metal eşyaların imalâtı, metal işleri ile ilgili hizmet faaliyeti	0.41	54
12	Demiryolu ve tramvay lokomotifleri ile vagonlarının imalâtı	0.18	64
13	Diğer tekstil ürünleri imalâtı	0.12	27
14	B.y.s. ev aletleri imalâtı	0.10	57
15	Plastik ürünleri imalâtı	0.05	45
16	Kürk hariç, giyim eşyası imalâtı	0.04	29
17	Mobilya imalâtı	0.02	67
18	B.y.s. ulaşım araçları imalâtı	0.02	66
19	B.y.s. diğer imalâtlar	0.01	68

Tablo VI.8 Dışalımın Nihai Talep Yönünden Geriye Bağ Etkileri

Sıra	SEKTÖR	GBE-İTH-NT	Sektör no.
1	Gaz üretimi ve dağıtımı	0.53	70
2	Kimyasal gübre ve azotlu bileşiklerin imalâtı	0.41	40
3	Ana kimyasal maddeler, sentetik kauçuk ve plastik hammadde imalâtı	0.39	39
4	B.y.s. diğer imalâtlar	0.38	68
5	Demir-çelik dışındaki ana metal sanayii	0.37	51
6	Demir-çelik ana sanayii	0.36	50
7	Plastik ürünleri imalâtı	0.36	45
8	Zırai-kimyasal ürünler ile boya vernik vb. maddelerin imalâtı	0.35	41
9	B.y.s. elektrikli makine ve cihazların imalâtı	0.30	59
10	Metal yapı malzemeleri, tank, sarnıç ve buhar kazanı imalâtı	0.29	53
11	Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalâtı	0.29	60
12	Temizlik, kozmetik, b.y.s. kim.ürünler ve suni ve sentetik elyaf imalâtı	0.29	43
13	Kürk'ün işlenmesi ve boyanması; kürk mamülleri imalâtı	0.29	30
14	Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ve saat imalâtı	0.29	61
15	Genel amaçlı makine imalâtı	0.27	55
16	Derinin tabaklanması, bavul el çantası vb. imalâtı	0.26	31
17	Ayakkabı imalâtı	0.25	32
18	Diğer tekstil ürünleri imalâtı	0.25	27
19	Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı-römork imalâtı	0.24	62
20	Kok fırını ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalâtı	0.24	38
21	Döküm sanayii	0.24	52
22	Diğer metal eşyaların imalâtı, metal işleri ile ilgili hizmet faaliyeti	0.24	54
23	Özel amaçlı makinelerin imalâtı	0.24	56
24	Basım ve hizmet faaliyetleri, plak, kaset vb. çoğaltılması	0.23	37
25	Trikotaj (örme) ürünleri imalâtı	0.22	28
26	Büro, muhasebe ve bilgi işlem makineleri imalâtı	0.22	58
27	Eğlence, dinlenme, kültür ve sporla ilgili faaliyetler	0.22	94
28	Kürk hariç, giyim eşyası imalâtı	0.22	29
29	Deniz taşıtlarının yapımı ve onarımı	0.22	63
30	Bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağlar	0.21	16
31	Kauçuk ürünleri imalâtı	0.21	44
32	B.y.s. ev aletleri imalâtı	0.20	57
33	Kağıt ve kağıt ürünleri imalâtı	0.20	35
34	Mobilya imalâtı	0.20	67
35	Eczacılıkta ve tıpta kullanılan ürünlerin imalâtı	0.20	42
36	B.y.s. ulaşım araçları imalâtı	0.20	66
37	Denizyolu taşımacılığı	0.20	80
38	Tekstil iplikçiliği, dokumacılığı ve aprenmesi	0.20	26
.	.	.	.
86	Toptan ticaret ve tic. komisyonculuğu (motorlu taşıtlar hariç)	0.04	74
87	Motorlu taşıtların satışı, bakımı ve onarımı; yakıtının perakende satışı	0.04	73
88	Suyun toplanması, arıtılması ve dağıtılması	0.04	71
89	Balıkçılık	0.04	7
90	B.y.s. madencilik ve taşocakçılığı	0.04	12
91	Ham petrol ve doğalgaz çıkarımı	0.03	9
92	Konut sahipliği	0.03	97
93	Perakende ticaret, kişisel ve ev eşyalarının tamiri (motorlu taşıtlar hariç)	0.03	75
94	Posta ve telekomünikasyon	0.02	83
95	Meyve, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkilerinin yetiştirilmesi	0.02	3
96	Ormancılık, tomrukçuluk ve ilgili hizmet faaliyetleri	0.02	6
97	Kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik	0.00	96

Tablo VI.9 Dışalımın Çıktı Yönünden Geriye Bağ Etkileri

Sıra	SEKTÖR	GBE-İTH-Ç	Sektör no.
1	Gaz üretimi ve dağıtımı	0.53	70
2	Kimyasal gübre ve azotlu bileşiklerin imalâtı	0.38	40
3	B.y.s. diğer imalâtlar	0.37	68
4	Ana kimyasal maddeler, sentetik kauçuk ve plastik hammadde imalâtı	0.36	39
5	Zırai-kimyasal ürünler ile boya vernik vb. maddelerin imalâtı	0.34	41
6	Plastik ürünleri imalâtı	0.34	45
7	Demir-çelik dışındaki ana metal sanayii	0.29	51
8	Metal yapı malzemeleri, tank, sarnıç ve buhar kazanı imalâtı	0.29	53
9	Kürk'ün işlenmesi ve boyanması; kürk mamülleri imalâtı	0.29	30
10	B.y.s. elektrikli makine ve cihazların imalâtı	0.28	59
11	Demir-çelik ana sanayii	0.28	50
12	Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ve saat imalâtı	0.28	61
13	Temizlik, kozmetik, b.y.s. kim.ürünler ve suni ve sentetik elyaf imalâtı	0.26	43
14	Genel amaçlı makine imalâtı	0.26	55
15	Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalâtı	0.25	60
16	Ayakkabı imalâtı	0.24	32
17	Kok fırını ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalâtı	0.24	38
18	Diğer tekstil ürünleri imalâtı	0.24	27
19	Döküm sanayii	0.24	52
20	Motorlu kara taşıtı, römork ve yarı-römork imalâtı	0.23	62
21	Diğer metal eşyaların imalâtı, metal işleri ile ilgili hizmet faaliyeti	0.23	54
22	Basım ve hizmet faaliyetleri, plak, kaset vb. çoğaltılması	0.22	37
23	Derinin tabaklanması, bavul el çantası vb. imalâtı	0.22	31
24	Büro, muhasebe ve bilgi işlem makineleri imalâtı	0.22	58
25	Trikotaj (örme) ürünleri imalâtı	0.22	28
26	Deniz taşıtlarının yapımı ve onarımı	0.21	63
27	Özel amaçlı makinelerin imalâtı	0.21	56
28	Kürk hariç, giyim eşyası imalâtı	0.20	29
29	B.y.s. ev aletleri imalâtı	0.20	57
30	Mobilya imalâtı	0.20	67
31	Eğlence, dinlenme, kültür ve sporla ilgili faaliyetler	0.20	94
.	.	.	.
86	Toptan ticaret ve tic. komisyonculuğu (motorlu taşıtlar hariç)	0.04	74
87	Motorlu taşıtların satışı, bakımı ve onarımı; yakıtının perakende satışı	0.04	73
88	Suyun toplanması, arıtılması ve dağıtılması	0.04	71
89	Balıkçılık	0.04	7
90	B.y.s. madencilik ve taşocakçılığı	0.04	12
91	Ham petrol ve doğalgaz çıkarımı	0.03	9
92	Konut sahipliği	0.03	97
93	Perakende ticaret, kişisel ve ev eşyalarının tamiri (motorlu taşıtlar hariç)	0.03	75
94	Posta ve telekomünikasyon	0.02	83
95	Meyve, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkilerinin yetiştirilmesi	0.02	3
96	Ormancılık, tomrukçuluk ve ilgili hizmet faaliyetleri	0.02	6
97	Kamu yönetimi ve savunma, zorunlu sosyal güvenlik	0.00	96

Tablo VII.1 Türkiye'nin Üretim Yapısının Örüntüsü*

No.	SEKTÖR	Yurtiçi Geriye Bağ-NT	İthalata bağımlılık-NT	Yurtiçi Geriye Bağ-Ç	İthalata bağımlılık-Ç	Yurtiçi İleriyeye Bağ-KD	Aragirdi İthalatı	İth.Aragirdi / Topl.aragirdi	İhracat	Özel Tüketim	Kamu Tüketimi	Özel Yarım	Kamu Yatırım	Yurtiçi Nihai Talep	Toplam Üretim	Katma Değer	Emek Geliri	Emek-Dışı Gelir	Vergi	Subvansiyon	Verimlilik (GSKD/üretim)
1	Tahıl ve b.y.s. diğer bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi	76	59	73	61	27	6	44	17	10	8	32	29	10	7	7	5	5	4	4	26
2	Sebze, bahçe ve kültür bitkileri ile fidanlıklar ürünlerinin yetiştirilmesi	79	85	77	84	83	44	58	55	7	18	33	30	11	19	12	14	11	11	6	13
3	Meyve, sert kabuklular, içecek ve baharat bitkilerinin yetiştirilmesi	95	95	95	95	58	71	70	15	12	12	34	31	14	15	10	48	8	6	8	2
4	Hayvancılık	26	72	26	76	60	48	95	66	5	48	21	23	8	9	13	19	12	9	29	39
5	Tarım ve hayvancılıkla ilgili hizmetler (veterinerlik hariç)	20	60	14	58	12	65	75	94	58	77	35	32	66	54	57	96	45	29	30	59
6	Ormancilik, tomrukculuk ve ilgili hizmet faaliyetleri	93	96	93	96	15	95	96	87	56	33	36	33	63	69	39	50	35	57	31	3
7	Balıkçılık	84	89	82	89	62	89	90	85	35	71	37	34	51	61	40	60	31	89	32	10
8	Maden kömürü ve linyit çıkarımı	72	82	66	82	2	86	86	93	60	47	38	35	82	71	56	20	83	70	33	23
9	Ham petrol ve doğalgaz çıkarımı	86	91	84	91	1	96	91	89	86	78	39	36	97	88	77	95	67	81	34	8
10	Demir cevheri ve diğer metal cevherleri çıkarımı	71	75	63	73	10	92	72	64	87	79	40	37	84	89	85	77	85	90	35	24
11	Küm, kil ve taşocakçılığı	83	78	81	77	7	81	55	77	88	51	41	38	95	78	61	84	52	75	36	16
12	B.y.s. madencilik ve taşocakçılığı	89	90	89	90	33	94	79	46	89	80	42	39	73	86	74	80	66	80	37	7
13	Mezbahacılık; etin işlenmesi ve saklanması	3	63	5	63	5	63	5	63	5	63	43	40	57	55	68	66	62	55	38	79
14	Balık ve balık ürünlerinin işlenmesi ve saklanması	25	68	15	68	80	93	85	70	70	67	44	41	79	92	95	94	88	88	39	57
15	Sebze ve meyvelerin işlenmesi ve saklanması	32	71	25	71	67	62	87	22	27	38	45	42	28	34	33	57	27	25	19	51
16	Bitkisel ve hayvansal sıvı ve katı yağlar	4	30	28	39	46	34	50	38	29	37	46	43	45	49	71	63	64	56	40	95
17	Süt ürünleri imalatı	14	67	9	67	79	50	93	68	8	44	47	44	15	21	23	38	18	19	41	58
18	Öğütülmüş tahıl ve nişasta ürünleri imalatı	19	48	12	48	41	35	56	37	45	66	48	45	50	36	42	61	34	39	14	75
19	Hazır hayvan yemleri imalatı	5	43	3	40	18	63	60	91	64	69	49	46	80	73	83	89	77	67	42	94
20	Fınn ürünleri imalatı	6	54	2	52	93	37	78	39	11	41	50	47	17	24	32	32	28	22	43	83
21	Şeker imalatı	11	47	7	47	63	40	66	67	18	46	51	48	31	35	55	39	29	44		92
22	Kakao, çikolata, şekerleme, makarna ve b.y.s. ürünlerin imalatı	13	62	13	62	48	52	74	33	30	36	52	49	43	40	49	33	54	35	44	78
23	Alkollü içeceklerin üretimi	63	77	68	79	50	78	80	44	44	76	53	50	58	70	58	73	46	46	16	29
24	Alkolsüz içecek imalatı, maden ve mamba suları üretimi	1	57	1	56	54	77	89	47	50	59	54	51	62	74	82	74	87	68	45	87
25	Tütün ürünleri imalatı	17	45	18	45	85	38	53	53	20	63	55	52	32	47	53	41	19	42	1	81
26	Tekstil ipiçkiliği, dokumacılığı ve aprelenmesi	23	38	65	43	32	9	41	13	33	31	56	53	22	13	19	10	26	10	46	63
27	Diğer tekstil ürünleri imalatı	39	18	33	18	68	23	24	10	54	14	10	15	34	43	45	36	57	40	47	65
28	Trikotaj (örme) ürünleri imalatı	21	25	17	25	77	43	32	16	66	81	57	54	46	58	69	59	72	58	48	71
29	Kürk hariç, giyim eşyası imalatı	12	28	16	28	70	7	42	2	28	29	24	22	9	11	20	12	20	12	49	77
30	Kürk'tün işlenmesi ve boyanması; kürk mamülleri imalatı	15	13	10	9	90	83	23	65	77	82	58	55	89	96	97	92	95	50	86	
31	Derinin tabaklanması, bavul el çantası vb. imalatı	10	16	21	23	38	46	33	45	73	43	59	56	68	72	79	78	77	64	51	89
32	Ayakkabı imalatı	8	17	6	16	81	56	46	26	57	45	60	57	56	76	84	68	82	72	52	88
33	Kereste ve parke sanayii	2	52	37	59	3	59	64	78	90	83	61	58	96	60	80	88	73	65	53	96
34	Ağaç ve mantar ürünleri sanayii	9	53	11	53	40	58	61	76	84	64	62	59	60	57	66	65	61	54	54	76

(*) Siyah renk o sektörün ilgili kritere göre ilk 10 içerisinde olduğunu belirtmektedir.

Gri renk o sektörün ilgili kritere göre son 10 içerisinde olduğunu belirtmektedir.

Tablo VII.1 (Devam)

No.	SEKTÖR	Yurtiçi Geniye Bağ-NT	İthalata bağımlılık-NT	Yurtiçi Geniye Bağ-Ç	İthalata bağımlılık-Ç	Yurtiçi İhtilaf	İhtilaf / Toplam İhtilaf	İhtilaf	Özel Tüketim	Kamu Tüketimi	Özel Yatırım	Kamu Yatırımı	Yurtiçi Nihai Talep	Toplam Üretim	Katma Değer	Emek Geliri	Emek-Dışı Gelir	Vergi	Subvansiyon	Verimlilik (GSKD/üretim)	
35	Kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	36	33	54	38	6	29	38	51	49	22	63	60	78	46	47	40	51	34	10	68
36	Yayım	61	46	55	46	71	54	36	71	36	70	64	61	48	65	59	82	50	49	55	33
37	Basım ve hizmet faaliyetleri, plak, kaset vb. çoğaltılması	46	24	36	22	8	47	26	86	68	28	27	24	92	68	70	70	59	69	56	56
38	Kok firması ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı	96	20	94	17	14	2	2	20	23	3	65	62	36	8	9	58	7	3	57	17
39	Ana kimyasal maddeler, sentetik kauçuk ve plastik hammaddeler imalatı	52	3	57	4	23	14	4	25	69	72	66	63	52	50	67	47	86	53	58	91
40	Kimyasal gübre ve azotlu bileşiklerin imalatı	42	2	41	2	4	36	6	84	91	74	67	64	80	91	71	96	78	59	97	97
41	Zirai-kimyasal ürünler ile boya vernik vb. maddelerin imalatı	50	8	50	5	26	28	7	60	61	24	68	65	69	66	75	64	74	61	60	84
42	Eczacılıkla ve tıpta kullanılan ürünlerin imalatı	58	35	78	41	64	26	25	61	25	58	69	66	35	44	36	31	36	27	25	42
43	Temizlik, kozmetik, b.y.s. kim. ürünler ve suni ve sentetik elyaf imalatı	30	12	39	13	45	15	19	24	42	27	70	67	41	39	50	43	55	43	61	82
44	Kauçuk ürünleri imalatı	29	31	48	35	31	42	40	40	51	21	71	68	59	56	64	44	49	51	62	69
45	Plastik ürünleri imalatı	34	7	35	6	49	11	10	36	24	61	25	21	33	31	46	42	53	38	63	85
46	Cam ve cam ürünleri imalatı	48	44	52	44	47	55	43	32	52	57	72	69	61	62	63	53	71	93	64	47
47	Seramik ürünleri imalatı	51	51	42	51	35	57	47	42	65	52	73	70	72	59	60	55	63	47	65	46
48	Çimento, kireç ve alçı imalatı; bunlarla sert.maddelerin imalatı	49	65	64	66	16	53	69	50	85	55	74	71	94	30	25	34	25	16	66	34
49	Taşın işlenmesi ve b.y.s. metalik olmayan ürünlerin imalatı	38	56	24	55	36	79	63	62	79	84	75	72	87	85	86	83	80	74	67	54
50	Demir-çelik ana sanayii	18	6	69	11	11	4	16	12	92	56	76	73	49	17	28	18	39	20	68	93
51	Demir-çelik dışındaki ana metal sanayii	24	5	70	7	17	21	11	34	93	85	77	74	65	53	72	56	75	59	69	90
52	Döküm sanayii	40	21	30	19	5	61	27	69	94	86	78	75	83	82	81	67	79	66	70	61
53	Metal yapı malzemeleri, tank, sarnıç ve buhar kazanı imalatı	33	10	23	8	28	16	17	49	81	65	23	16	53	41	43	54	41	32	71	72
54	Diğer metal eşyaların imalatı, metal işleri ile ilgili hizmet faaliyeti	27	22	27	21	43	17	31	31	37	50	20	14	42	28	30	25	33	23	72	64
55	Genel amaçlı makine imalatı	37	15	31	14	61	25	22	41	63	60	7	8	44	52	51	49	56	45	73	67
56	Özel amaçlı makinelerin imalatı	22	23	40	27	53	18	34	35	41	39	3	7	27	29	31	22	38	24	18	70
57	B.y.s. ev aletleri imalatı	54	32	47	29	88	32	30	28	21	87	14	19	30	45	35	45	32	26	74	37
58	Büro, muhasebe ve bilgi işlem makineleri imalatı	64	26	58	24	56	75	13	74	72	54	18	13	77	91	89	92	84	84	75	36
59	B.y.s. elektrikli makine ve cihazların imalatı	44	9	44	10	65	13	14	23	38	25	9	2	25	32	37	24	47	28	22	73
60	Radio, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı	73	11	85	15	73	19	5	21	47	73	11	10	37	48	41	46	42	31	76	50
61	Tıbbi aletler; hassas ve optik aletler ve saat imalatı	55	14	49	12	69	69	8	73	78	68	15	12	74	90	90	81	89	79	77	60
62	Motorlu kara taşıtı, römork ve yan-römork imalatı	28	19	29	20	76	8	29	19	16	32	2	5	13	20	22	17	22	13	78	66
63	Deniz taşıtlarının yapımı ve onarımı	57	29	45	26	84	82	20	52	88	22	28	81	93	93	91	91	86	79	41	41
64	Demiryolu ve tramvay lokomotifleri ile vagonlarının imalatı	65	39	59	33	95	88	18	90	95	89	28	9	85	94	94	76	94	87	80	32
65	Hava ve uzay taşıtları imalatı	90	58	90	57	72	90	9	79	83	90	19	17	90	95	92	86	90	83	81	15
66	B.y.s. ulaşım araçları imalatı	43	36	43	36	82	91	39	81	75	91	31	25	91	97	96	93	93	92	82	52
67	Mobilya imalatı	7	34	4	30	87	33	51	27	22	62	12	20	24	37	48	51	43	36	83	80
68	B.y.s. diğer imalâtlar	82	4	88	3	89	5	3	18	17	49	29	26	20	27	26	87	21	76	84	48

(*) Siyah renk o sektörden ilgili kritere göre ilk 10 içerisinde olduğunu belirtmektedir.

Gri renk o sektörün ilgili kritere göre son 10 içerisinde olduğunu belirtmektedir.

Tablo VII.1 (Devam)

No.	SEKTÖR	Yurtiçi Genye Bağ-NT	İthalata bağımlılık-NT	Yurtiçi Genye Bağ-Ç	İthalata bağımlılık-Ç	Yurtiçi İleriye Bağ-KD	Arayıcı İthalat	İth.Arayıcı / Toplarayıcı	İhracat	Özel Tüketim	Kamu Tüketimi	Özel Yarım	Kamu Yarım	Yurtiçi Nihai Talep	Toplam Üretim	Katma Değer	Emek Geliri	Emek-Dışı Gelir	Vergi	Sübvansiyon	Verimlilik (GSKD/üretim)
69	Elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımı	78	49	76	50	13	10	15	83	26	10	79	76	38	18	16	13	15	18	5	25
70	Gaz üretimi ve dağıtımı	92	1	92	1	29	31	1	92	62	20	80	77	75	84	87	79	81	91	85	74
71	Suyun toplanması, arıtılması ve dağıtılması	91	88	91	88	19	85	57	95	59	16	81	78	71	63	38	30	40	62	86	5
72	İnşaat	41	50	22	49	94	1	52	5	96	17	1	1	1	1	3	2	4	5	27	45
73	Motorlu taşıtların satışı, bakımı ve onarımı; yakıtının perakende satışı	81	87	79	87	37	51	68	29	19	9	8	11	21	14	11	16	10	21	23	12
74	Toplan ticaret ve tic. komisyonculuğu (motorlu taşıtlar hariç)	85	86	83	86	52	20	59	7	2	15	5	4	4	5	4	7	2	7	2	11
75	Perakende ticaret, kişisel ve ev eşyalarının tamiri (motorlu taşıtlar hariç)	87	93	87	93	57	39	84	6	3	13	6	6	5	6	6	6	3	8	12	9
76	Oteller, moteller, pansiyonlar, kamp. ve diğer konaklama yerleri	35	70	20	70	75	45	77	3	39	6	82	79	16	23	21	28	17	52	87	38
77	Lokanta, kahvehane, bar ve yeme içme yerleri	31	69	19	69	55	30	76	8	13	4	83	80	12	12	17	15	14	30	88	40
78	Demiryolu taşımacılığı	53	40	38	34	59	74	37	75	55	42	30	27	70	87	88	23	97	85	7	62
79	Karayolu taşımacılığı ve boru hattıyla taşımacılık	77	64	74	64	51	3	49	1	1	7	4	3	2	2	2	4	1	2	11	27
80	Denizyolu taşımacılığı	68	37	61	32	44	22	21	14	74	35	17	18	40	33	29	21	44	48	13	44
81	Havayolu taşımacılığı	56	42	62	42	66	24	28	11	43	30	84	81	29	38	34	26	37	50	89	53
82	Destekleyici ve yardımcı ulaştırma faal.; seyahat acentelerinin faaliyetleri	16	73	8	72	91	60	94	4	31	92	85	82	19	26	24	37	23	33	28	55
83	Posta ve telekomünikasyon	94	94	96	94	20	70	67	30	32	11	86	83	39	22	15	9	16	15	9	4
84	Mali aracı kuruluşlar ve bunlara yardımcı faaliyetler	75	80	75	80	30	12	65	9	6	2	87	84	6	3	5	3	6	37	90	19
85	Sigorta ve emeklilik fonları ile ilgili faaliyetler	74	83	67	83	42	84	71	59	53	26	88	85	64	75	62	52	60	94	91	18
86	Gayri menkul faaliyetleri	62	66	51	65	9	73	62	88	71	93	89	86	88	67	54	62	48	71	15	28
87	Operatörsüz makine ve teç. ile kişisel eşya ve ev eşyalarının kiralanması	45	55	32	54	21	76	54	63	80	94	90	87	86	81	76	69	70	82	20	35
88	Bilgisayar ve ilgili faaliyetler	60	61	53	60	34	72	48	80	76	53	13	88	67	79	73	90	58	96	92	31
89	Araştırma ve geliştirme hizmetleri	47	41	34	37	22	68	35	96	67	19	26	89	76	83	78	85	76	77	17	49
90	Diğer iş faaliyetleri	67	84	72	85	24	49	81	82	15	5	91	90	23	16	14	11	13	14	24	21
91	Eğitim hizmetleri	59	81	46	81	74	80	88	58	34	95	92	91	47	64	52	27	65	63	26	30
92	Sağlık işleri ve sosyal hizmetler	80	74	80	74	92	41	45	54	9	40	93	92	18	25	18	8	49	17	21	14
93	İş. işveren ve meslek kuruluşlarının faaliyetleri	69	76	56	75	86	64	73	97	14	75	94	93	26	42	27	29	24	41	93	22
94	Eğlence, dinlenme, kültür ve sporla ilgili faaliyetler	66	27	71	31	25	27	12	43	48	34	16	94	54	51	44	75	30	60	94	43
95	Diğer hizmet faaliyetleri	70	79	60	78	78	87	82	72	40	96	95	95	55	77	65	35	68	73	95	20
96	Kamu hizmetleri	97	97	97	97	96	97	97	48	97	1	96	96	3	4	1	1	95	97	96	1
97	Konut sahipliği	88	92	86	92	97	67	92	56	4	97	97	97	7	10	8	72	9	1	97	6

(*) Siyah renk o sektörün ilgili kritere göre ilk 10 içerisinde olduğunu belirtmektedir.

Gri renk o sektörün ilgili kritere göre son 10 içerisinde olduğunu belirtmektedir.

Tablo VII.2 Dünyada İhracatı En Hızlı Artan Ürünler Ve Türkiye Açısından Durum

Girdi-çıkıtı tablosu sektör no. ÜRÜN	DÜNYA, artış (1)*		TÜRKİYE, artış (2)*		TÜRKİYE, artış (3)*		TÜRKİYE, artış (4)*		(5)		(6)	
	1991-2001	1980-2001	1992-2001	1992-2002	1992-2002 İHRACAT	1992-2002 İTHALAT	1992-2002 İHRACAT	1992-2002 İTHALAT	%10'dan az	%10'dan fazla	%100'den fazla	%100'den fazla
10 Kıymetli metal cevherleri ve hurdaları	12											
39 Azot fonksiyonlu bileşikler		11	1	6					x			
39 Organo-inorganik, heterosiklik bileşikler, nükleik asitler	10		-1	10					x			
42 Eczacılık ve eczacılık ürünleri	12	12	13	9					x			
43 Uçucu yağlar, parfümeri ve rahiya	9		11	14					x			
43 Parfüm ve kozmetik veya tuvalet mustahzarları	9	13	23	25								
31 B.y. belirtilmeyen diğer işlenmiş deri ve köseleler11		11	11	29								
28.29 Örne mensucat		11	14	25								
55, 65 Diğer makine ve motorlar, elektrikli olmayanlar	9		52	28								x
58 Otomatik bilgi işlem makinaları	11	15	6	7					x			
58 Büro makinalarının aksam ve parçaları	11	15	24	8					x			
60.61 Telefon ve telgraf	13	13	13	7					x			
59 Elektrikli güç makinaları (716 hariç)	11	13	17	9								
59, 60 Elektrik devreleri, rezistanslar	9	11	26	5								
45,46,47,59 Elektrik dağıtım donanımı	10	12	13	5								x
60 Katod ışınlı tüpler, yarı iletken tertibat; elektrik devreleri	15	17	20	9					x			
59, 60 Elektrikli makinaların aksam ve parçaları	9	11	14	6								x
62 Diğer motorlu karayolu taşıtları	9	10	27	4								x
34 Mobilya, aksam ve parçaları		11	27	17								x
28, 29 Kadın/kız çocuklar için örme giyim eşyası		11	5	26								x
28.29 İç giysi ve giyim eşyası teferruatı (örülmüş olsun olmasın)	10	13	13	16								x
61 Optik aletler ve aksamı	18	16	30	6								
61 Tıbbi araç ve gereçler	9	12	8	4					x			
45 58'deki maddelerden (mamul plastik) mamul esya	9	13	25	13								
44 Kauçuk ve kauçuktan diğer eşya	9		24	7								
9,38,70 Doğal Gaz	9			18								x
Genel	11	12	12	10								

Kaynak: (1) UNCTAD, Handbook of Statistics.

(2) UNCTAD, Development and Globalization, 2004, s. 93;

(3)- (6) DİE İstatistik Yıllıkları

* Yıllık ortalama büyüme oranı

Tablo VII.3 Türkiye'nin Üretim Yapısı İçinde Dinamik Ürünlerin Örüntüsü

No.	SEKTÖR	Yurtiçi Genye Bağ-NT	İthalata bağımlılık-NT	Yurtiçi Genye Bağ-Ç	İthalata bağımlılık-Ç	Yurtiçi İleriye Bağ-KD	Aradırdı İthalatı	İth Aradırdı / Toplaradırdı	İhracat	Özel Tüketim	Kamu Tüketimi	Özel Yarım	Kamu Yarımı	Yurtiçi Nihai Talep	Toplam Üretim	Katma Değer	Emek Geliri	Emek-Dışı Gelir	Vergi	Subvansiyon	Verimlilik (GSKD/üretim)
9	Ham petrol ve doğalgaz çıkarımı	86	91	84	91	1	96	91	89	86	78	39	36	97	88	77	95	67	81	34	8
10	Demir cevheri ve diğer metal cevherleri çıkarımı	71	75	63	73	10	92	72	64	87	79	40	37	84	89	85	77	85	90	35	24
28	Trikotaj (örme) ürünleri imalatı	21	25	17	25	77	43	32	16	66	81	57	54	46	58	69	59	72	58	48	71
29	Kürk hariç, giyim eşyası imalatı	12	28	16	28	70	7	42	2	28	29	24	22	9	11	20	12	20	12	49	77
31	Derinin tabaklanması, bavul el çantası vb. imalatı	10	16	21	23	38	46	33	45	73	43	59	56	68	72	79	78	77	64	51	89
38	Kok firmı ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı	96	20	94	17	14	2	2	20	23	3	65	62	36	8	9	58	7	3	57	17
39	Ana kimyasal maddeler, sentetik kauçuk ve plastik hammaddeler imalatı	52	3	57	4	23	14	4	25	69	72	66	63	52	50	67	47	86	53	58	91
42	Eczacılıkta ve tıpta kullanılan ürünlerin imalatı	58	35	78	41	64	26	25	61	25	58	69	66	35	44	36	31	36	27	25	42
43	Temizlik, kozmetik, b.y.s. kim ürünler ve suni ve sentetik elyaf imalatı	30	12	39	13	45	15	19	24	42	27	70	67	41	39	50	43	55	43	61	82
44	Kauçuk ürünleri imalatı	29	31	48	35	31	42	40	40	51	21	71	68	59	56	64	44	69	51	62	69
45	Plastik ürünleri imalatı	34	7	35	6	49	11	10	36	24	61	25	21	33	31	46	42	53	38	63	85
46	Cam ve cam ürünleri imalatı	48	44	52	44	47	55	43	32	52	57	72	69	61	62	63	53	71	93	64	47
47	Seramik ürünleri imalatı	51	51	42	51	35	57	47	42	65	52	73	70	72	59	60	55	63	47	65	46
55	Genel amaçlı makine imalatı	37	15	31	14	61	25	22	41	63	60	7	8	44	52	51	49	56	45	73	67
58	Büro, muhasebe ve bilgi işlem makineleri imalatı	64	26	58	24	56	75	13	74	72	54	18	13	77	91	89	92	84	84	75	36
59	B.y.s. elektrikli makine ve cihazların imalatı	44	9	44	10	65	13	14	23	38	25	9	2	25	32	37	24	47	28	22	73
60	Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı	73	11	85	15	73	19	5	21	47	73	11	10	37	48	41	46	42	31	76	50
61	Tıbbi aletler, hassas ve optik aletler ve saat imalatı	55	14	49	12	69	69	8	73	78	68	15	12	74	90	90	81	89	79	77	60
62	Motorlu kara taşıtı, römork ve yan-römork imalatı	28	19	29	20	76	8	29	19	16	32	2	5	13	20	22	17	22	13	78	66
65	Hava ve uzay taşıtları imalatı	90	58	90	57	72	90	9	79	83	90	19	17	90	95	92	86	90	83	81	15
67	Mobilya imalatı	7	34	4	30	87	33	51	27	22	62	12	20	24	37	48	51	43	36	83	80
70	Gaz üretimi ve dağıtımı	92	1	92	1	29	31	1	92	62	20	80	77	75	84	87	79	81	91	85	74

* Siyah renk o sektörün ilgili kritere göre ilk 10 içerisinde olduğunu belirtmektedir.

* Gri renk o sektörün ilgili kritere göre son 10 içerisinde olduğunu belirtmektedir.

GÜLAY GÜNLÜK ŞENESEN'İN GİRDİ-ÇIKTI ÇÖZÜMLEMESİ İLE İLGİLİ YAYINLARI

İNGİLİZCE:

- "Demand-Pull and Cost-Push Effects on Labor Income in Turkey, 1973-90", (E. Dietzenbacher ile), *Environment and Planning A*, 35/10, 1785-1807, 2003.
- "Employment Generation: The Demand-side vs Supply-side Input-Output Models", *Business Perspectives*, c.3, no.2, s. 1-16, 2001.
- "Labor Productivity Decomposition: Generation and Benefit Spillover", (N.Adamou ile), *Sigma*, XXXI, no. 3-4, s.81-90, 2000. (2001)
- "Reconsidering Import Dependency in Turkey: The Break-down of Sectoral Demands with respect to Suppliers" (Ü.Şenesen ile), *Economic Systems Research*, c.13, no.4, s.417- 428, 2001.
- "An Input-output Analysis of Employment Structure in Turkey: 1973-1990", *Economic Research Forum Working Paper*, WP 9809, Cairo, Egypt, 1998.
- "Decomposition of Structural Change into Technology and Price Components: Turkey 1973- 1985", (S. Küçükçifçi ile), *Economic Systems Research*, 6, 2, s.201-217, 1994.
- "An Analysis of the Turkish Transportation Sector in the Context of a Two-Group Industry Model, (Ü.Şenesen ile), *Transportation Research*, B, 24B, 4, s.299-313, 1990.
- "A Comparative Analysis of the Transportation Sector in the Eastern Mediterranean Region, (Ü. Şenesen ile), Transport Policy, Management & Technology Towards 2001, *Selected Proceedings of the 5th World Conference on Transport Research*, III, Yokohama, Japan, s. 481-494, 1989.
- "Some Experiments with Methods of Adjusting Unbalanced Data Matrices", (J.M. Bates ile), *Journal of the Royal Statistical Society*, A, 151, 3, s. 473-490, 1988.

TÜRKÇE:

- "Üretim Kesimlerinde Dışarıya Bağımlılık" (Ü.Şenesen ile) *İktisat dergisi*, 452, s.51-56, 2004.
- "Üretimde Dışarıya Bağımlılık: 1970'lerden 2000'lere Ne Değişti?" (Ü. Şenesen ile), İktisadi Kalkınma, Kriz ve İstikrar (der. A.H. Köse, F.Şenses, E.Yeldan), İletişim, İstanbul), içinde s. 533-559, 2003.

"Türkiye Otomotiv Sanayii: Girdi-Çıktı Modeli ile Bulgular", (Ü.Şenesen ile) *İktisat Dergisi*, no.395, s.23-27, 1999.

"Ulaştırma Altkesimlerinde Yapısal Değişme: 1979-1985", (Ü.Şenesen ile), *3. İzmir İktisat Kongresi*, 4-7 Haziran 1992 - Tebliğler. c.2.

"Hatalı Veri Matrislerini Düzeltme Yöntemleri ve Türkiye'nin 1973 Nihai Talep Verileri", *ODTÜ Gelişme Dergisi*, c.15, no. 1-2, s.85-104, 1988.

Sosyal Hesaplar Matrisi ve Türkiye için bir Uygulama, Doktora Tezi, İTÜ, İstanbul, 1984.

